

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DEVRİMCİ YENİLENME YOLUNDA

Bedreddini Hareket

Politik Bildirge

Teorik Yenilenme, İdeolojik Yerelleşme
Örgütsel Harmanlanma, Pratik Devrimcileşme
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

DEVİRİMCİ YENİLENME YOLUNDA
Bedreddini Hareket

Politik Bildirge

Teorik Yenilenme
İdeolojik Yerelleşme
Örgütsel Harmanlanma
Pratik Devrimcileşme

Yayına Hazırlayan
Erdal Parlak

I. Basım
Eylül 2005

İkitelli Cad. 7. Sokak No: 23/A
Küçükçekmece - İstanbul
Tel: 0212 548 19 96

Baskı
Berdan Matbaacılık
Güven Sanayi Sitesi C Blok No: 215-216
Topkapı-İstanbul
Tel: 0212 613 11 12

www.bedreddinihareket.org
info@bedreddinihareket.org

***Erenlerin çoktur yolu
Cümlesine dedik beli
Gören bizi sanır deli
Usludan yeğdir delimiz***

*Kalbine kasr kurmamış isen
Asrına eşkiya olmamış isen
Serez çarşısında durmamış isen
Kendine çıkacak bir yolun yoktur*

*Bedreddinin ölüsü,
kemiksiz, sakalsız, bıyıksız,
gözün bakışı,
dilin sözü,
göğsün soluğu gibi dirilecek.
Bunu bilirim işte...*

*Biz Bedreddin'in kuluyuz,
abrete, kıyamete inanmayız ki,
dağılan, fena bulan bedeninin
yine bir araya toplanıp dirileceğine inanalım.*

*Bedreddin yine gelecek
diyorsak,
sözü, bakışı, soluğu
bizim aramızdan çıkıp gelecektir
diyoruz.*

İÇİNDEKİLER

Önsöz	11
Giriş	15
1. Neden Bedreddini Hareket?	18
2. Neden Harmanlanma?	36
3. Karşı-devrimci burjuva ideolojik bombardıman karşısında: Hangi Marksizm?	41
Marksizm modernist değildir	44
Marksizmin tarihi öznesiz ve ereksizdir	46
Postmodernizm karşısında Marksizm	50
Marksizmin sınıf kavramı bilimsel düzeye aittir	52
Konjonktürel ve dinamik bir süreç olarak politika	57
4. Konjonktürün işaret ettikleri: Hangi Dünya, Hangi Türkiye?	62
5. Sol hareketin haritasının ışığında: Kimlerle Nasıl Bir Yenilenme?	73
İlerlemeci-Ulusal Sol	76
Postmodernist Sol	82
Anakronik Sol	86
Devrimci-Yenilenmeci Sol	90
Sonuç olarak	99

Yaklaşık 8 aylık bir tartışma ve hazırlık sürecinin sonucunda halihazırdaki içeriğine kavuşan bu kitapçık bir politik bildirge olmak amacıyla kaleme alınmıştır. Herhangi bir bildirge metninin taşıması gerektiği kadar Marksizmin teorik, ideolojik, politik ve örgütsel sorunlarına değinmekte, bu sorunlara ilişkin pozisyon almakta ve bunların çözümüne dair kimi yaklaşımları dile getirmektedir. Söz konusu yaklaşımlar, yaşanan sorunların tamamlanmış çözümlerine değil daha çok çözüm için izlenmesi gereken yöntemlere ve alınması gereken pozisyonlara işaret etmektedir.

Bu tür bildirge metinlerinde, söylenenler kadar söyleyenlerin de dikkate alındığını biliyoruz. Meşru ve kaçınılmaz gördüğümüz bu merakı gidermek içinse, bu kitapçıkla varlığını deklare eden Bedreddini Hareket'in oluşumunu önceleyen sürecin kısa tarihçesini vermeyi gerekli buluyoruz.

Bedreddini Hareket'in bileşenlerinin ağırlıklı bir bölümü, SİP (Sosyalist İktidar Partisi) içerisinde 1999 yılı yazında yaşanan ayrışmanın sonrasında oluşan Gerçek çevresinden gelmektedir. Gerçek çevresi, SİP'ten tasfiye edilenler tarafından kurulan SBH'nın (Sosyalist Birlik Hareketi) fiilen fesholmasıyla birlikte 2000 yılı başında bağımsız siyasal hattını inşa etme sürecine başlamıştır. Gerçek çevresi, SİP ile yaşadığı ayrışmayı, devrimci hareketin 1996 yılında somut görüntüleriyle açığa çıkan yenilgisinin

güçlendirdiği ve SİP merkezine de sirayet eden reformist ve aydınlanmacı-ilerlemeci eğilimle bir hesaplaşma olarak tanımlamıştır. Gerçek çevresi, devrimciliğin temel kriterleri olarak, mevcut düzeni yıkmaya perspektifine ve somut yönelimine sahip olmayı görmüş, faaliyetlerini bu doğrultuda planlamış ve yürütmüştür. Buna göre Gerçek çevresi, bir yandan her düzlemde düzenle savaşma kabiliyetine sahip devrimci bir partinin kuruluş hedefini önüne koymuş, diğer yandan da ülkenin toplumsal dinamiklerinin en fazla ezilenleriyle süreklileşmiş bir ilişki geliştirilmesi ve derinleştirilmesi hedefine odaklanmıştır.

Gerçek çevresi faaliyetleri süresince farklı imzalı yazılardan oluşan dört kitap-dergi yayınlamış, bu yayınlarda temel ideolojik-politik tezlerini işlemiştir. Ayrıca enformel sektör işçileri içinde yürütülen BİS (Birleşik İşçi Sendikası) çalışmasına kadrolarıyla önderlik etmiş, bu sendika 2003 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen Taşeron Postacılar Grevi'nin örgütlenmesinde başat rol üstlenmiştir. Gerçek çevresi, faaliyet yürüttüğü süreç içinde, Kürt Hareketi'yle yakın ilişki geliştirmeye özen göstermiştir. Kürt Hareketi'nin merkezi politikaları karşısında eleştirel bir tutum takınsa da, bu hareketin sahip olduğu devrimci dinamiği göz önünde bulundurarak aradaki mesafeyi açmamaya dikkat etmiştir. Bu doğrultuda, özellikle seçim süreçlerinde Kürt Hareketi'nin merkezinde bulunduğu Blok girişimlerinin içinde gücü oranında yer almıştır. Devletin devrimci tutsaklara yönelik yürüttüğü F Tipi saldırısı karşısında ortaya konulan Ölüm Orucu eylemlerine koşulsuz aktif destek veren Gerçek çevresi, gerek faaliyet yürüttüğü yerelliklerde gerekse de düzenlenen merkezi eylemlerde yerini almıştır. Diğer yandan, emperyalist saldırısının temel hedefi haline gelen Ortadoğu'daki direniş hareketlerinin hali hazırdaki ideolojik angajmanlarını, bu hareketlere destek vermenin önünde bir engel olarak görmeyi doğru bulmamış ve bunları engel olarak gören Türkiyeli sol öznelerle ideolojik mücadele yürütmeye özel önem vermiştir.

2004 yılı sonbaharında 4 yıllık faaliyetine ait başarıların ve başarısızlıkların muhasebesini yapmayı önüne koyan Gerçek çevresi,

muhasabe süreci sırasında yürütülen tartışmalar neticesinde elinizde tuttuğunuz bu broşürde ana hatlarıyla ortaya konan görüşleri geliştirmiştir. Gerçek çevresinin Bedreddini Hareket'e dönüşmesinin basit bir isim değiştirme olmadığını, Gerçek dergisini geçmiş dönemde takip edenler teslim edeceklerdir. Teorik yenilenme başlığında bu kitapçıkta savunulan görüşler bu denli net bir biçimde Gerçek dergisinde savunulmamıştı. Keza ideolojik yerelleşmenin veya otantik bir ideoloji ekseninde yeniden yapılanmanın ihtiyaç haline geldiğine bu ölçüde vurgu yapılmamıştı. Gerçek kitap dizisi kapsamında yayınlanan yazılarda örgütsel harmanlanma konusuna dair hep vurgu yapılmış olsa da, bu kitapçıkta olduğu gibi sol hareketin tasnifi üzerinden bu süreci somutlamak daha önce denenmemiştir. Dolayısıyla Bedreddini Hareket, Gerçek çevresinin doğrusal bir devamı olarak algılanmamalıdır. Bu tür bir değerlendirme aynı zamanda, Gerçek çevresinde yer almamış olan ama Bedreddini Hareket'in oluşum sürecine katılan yoldaşlarımıza da haksızlık olacaktır.

Bedreddini Hareket 2004 yılı sonbaharından itibaren bir grup olarak Sosyalist Demokrasi Partisi (SDP) içinde çalışmaktadır.

Son olarak, şunları belirtelim istiyoruz: Bedreddini Hareket'in bu kitapta savunulan görüşler üzerinden kendisini deklare etmesi, Türkiye'nin devrim partisinin oluşumu için atılmış küçük ve mütevazı bir adım olarak görülmelidir. Biz öyle gördüğümüz için, bu kitapçıkta yer verdiğimiz görüş ve açıklamaları, Marksist hareketin özellikle yenilenmeci kesiminin eleştirilerine ve katkısına açık olarak ifade ediyoruz. Çünkü, Bedreddini Hareket'in bileşenleri olarak, harmanlanmanın ancak devrimci bir yenilenme arayışı içinde olan öznelere karşılıklı düşünsel ve pratik etkileşiminin neticesinde mümkün olabileceğini öngörüyoruz. Bu öngörümüzün, bizi, bu kitapçıkta dile getirdiğimiz görüşleri mümkün olduğunca fazla tartışma göreviyle karşı karşıya bıraktığını biliyor ve buna göre hareket edeceğimizi ilan ediyoruz.

Temmuz 2005

Uzunca bir süredir Türkiye devrimci hareketinin içinde bulunduğu tıkanıklıklar üzerine yazılıyor, çiziliyor ve tartışılıyor. Bu tıkanıklığın bu denli gün yüzüne çıkmasının nesnel kimi gelişmelerle ilgisi vardır ve teorik, politik ve örgütsel boyutları bulunmaktadır. Özellikle sosyalizm deneyimlerinin birbiri ardına çökmesinin söz konusu süreçte bir hızlandıran etkisi yaptığı açık olarak gözlemlenebiliyor. Diğer yandan söz konusu tıkanıklık hali, pratik yetersizlikleri öne çıkaran çözümlemeleri de beraberinde getiriyor. İşçiler ve ezilenler içinde örgütlenme konusunda ısrarlı ve becerikli olamama, devrimci partiyi kuracak iradenin bir türlü şekillenememesi, devrim stratejisinden yoksunluk, politika üretme konusunda yaşanan başarısızlıklar vb. değerlerlendirmeler pratik yetersizliklere çubuğu bükenler tarafından sıkça dillendiriliyor. Yani pratik yetersizlikleri öne çıkaranlardan kitleleri devrimci eyleme itecek nesnel şartların ortada olmadığına dikkat çekenlere kadar çok sayıda saptama tıkanıklık gerekçesi olarak öne sürülüyor ve tartışılıyor.

Yukarıda belirtilen etmenlerin her birisi yaşanan sorunun kimi görüntüleri hakkında açıklayıcı olsa da, kanımızca, sorunun daha derinlemesine tartışılmasını gerektiren nedenleri bulunmaktadır. Öyle ki, Türkiye devrimci hareketinin Marksizmin teorik ayağıyla kurduğu ilişkinin tarihsel olarak yanlış şekillenmiş olmasından kaynaklı bir ideolojik güçsüzlük hali, yukarıda sayılan tüm öznel ve nesnel etmenleri incelemektedir. Devrimci hareket, kitleselleşme olanağı bulduğu 1970'lerde, dünya ve ülke konjonktü-

ründen kaynaklanan olumluluklar sayesinde teorik ve ideolojik zayıflıklarını nötralize edebilmişken, günümüzde bu olanak ortadan kalkmıştır.

Sonuç dramatiktir: Burjuva ideolojisi türevi olan ulusalcı veya liberal nitelikte bir reformizme teslim oluş veya anakronik karakterli bir "inat" devrimciliğine sıkışıp kalış... Kuşkusuz inat, devrimciliğin asli karakterlerinden birisidir. Biliyoruz ki, ancak inat edenler devrimcilikte başarı şansına sahip olmuş ve olacak olanlardır. Ne var ki, sonuç alıcı devrimci pratiğe olanak tanımayan bir anakronik ideolojik-politik-örgütsel çerçevede inat etmekle, devrimcilikte inat ederek buna uygun bir teorik-ideolojik ve politik yenilenmeye yönelmek aynı şeyler değildir. Bugün Türkiye Devrimci Hareketi'nde yaygın olarak gözlemlenen eğilim, devrimciliğin önünü açacak bir yenilenmeye doğru yol almak değil, an'ın somut gerçeklerine dokunmanın, onları dönüştürmenin gerisinde kalan ideolojik-politik-örgütsel çerçevelere sıkı sıkıya sarılmaktan ibarettir. Kendi varoluşunu nesneleştirme başarısını gösterebilen her bakış bu gerçeklikle karşı karşıya gelecektir. Yaşanan ne yazık ki teorik düzlemle ilişkili bir ideolojik-politik kriz halidir ve ne mutlu ki bardağın boş tarafını veya somut gerçekliğin yalnızca bir yüzünü göstermektedir.

Bir yandan statükolarından sıyrılmış dünya kapitalizminin emperyalist nitelik taşıyan stratejilerinin olanca açıklığıyla ve saldırganlığıyla ortaya çıkmış olması yepyeni devrimci olanakları filizlendirirken, diğer yandan da söz konusu kriz halinin bu olanaklardan faydalanmayı mümkün kılmaması, devrimci hareket içerisinde yeni değişim arayışlarını zorunlu kılmaktadır. Öyle ya, "insanlar değişimi ancak zorunluluklar karşısında kabul ederler; zorunlulukları ise yalnızca kriz dönemlerinde görebilirler". İşte bardağın dolu tarafı, mevcut gerçekliğin diğer yüzü bu açıdan bakıldığında açık ve net olarak görülmektedir.

Bedreddini Hareket, yola çıkış gerekçesini tam da bu gerçeklikte bulmaktadır. Mevcut konjonktürde, başarının, bilinen yolları izlemek yerine yeni yollar açmak suretiyle geleceğini öngörmesi ve bu yönde sürekli çubuk bükme çabası içinde olmayı önüne koyması Bedreddini Hareket'in bağımsız varoluşunun temel gerekçesidir. Bedreddini Hareket, bir krize doğmuştur. Amacı bu

krizin aşılmasında aktif öznelerden biri olabilmeyi başarmaktır. Bu perspektif doğrultusunda, teorik alanda, ideolojik-politik düzeyde ve pratik-politikada bir yenilenme arayışının sözcüsü ve sürdürücüsü olmayı hedefleyen Bedreddini Hareket, diğer yandan da, çabalarını devrimci hareket içerisinde varolan diğer benzeri çabalarla mümkün olduğunca ortaklaştırarak, yeni bir harmanlanmayı, bir yeniden yapılanmayı ve nihayetinde de Türkiye'nin işçilerinin, emekçilerinin ve ezilenlerinin devrim partisinin yaratılmasını olanaklı kılmayı amaçlamaktadır.

Yukarıda altı çizilen kalkış noktalarıyla Bedreddini Hareket, en mütevazı ifadeyle, Türkiye devriminde söz ve etki sahibi olmaya dönük bir siyasal iddia olarak görülmeli ve değerlendirilmelidir. Hiç kuşkusuz, bu iddianın başarılması bu iddianın arkasında duranların dirayetine, cesur ve yaratıcı pratiğine, nitel ve nicel olarak kendilerini aşmalarına bağlı olacaktır. Bunu biliyor ve bunu bilerek iddiamızın arkasında olduğumuzu yineliyoruz...

Siyasal iddialarımızın üzerine bina olduğu mahiyetini ise kitapçığın ilerleyen bölümlerinde okuyacaksınız. Beğeneceksiniz veya beğenmeyeceksiniz... Onaylayacaksınız veya onaylamayacaksınız... Ama en azından okuyacaksınız. Muhakeme edeceksiniz. Çevrenizde tartışacaksınız. Günümüz konjonktüründe herhangi bir politik kitapçığın etkisinin de bundan fazlası olamayacağını zaten biliyoruz. Ancak bu kadarının bile Bedreddin'in sözünün, bakışının, soluğunun "dirilmesi" sürecinin başlangıcı olacağına kalpten inanıyoruz.

1. Neden Bedreddini Hareket?

“Neden Bedreddini Hareket?” sorusu, aslında iki farklı soruyu bir arada akla getirmektedir. Bu sorulardan ilki, “Ortada devrimcilik iddiasında olan bunca politik özne dururken, neden yeni bir örgütlenme girişimi?” olarak daha genişçe ifade edilebilir. Yanıtının daha merak uyandırdığını düşündüğümüz diğer sorunun uzun biçimde ifadesi ise şöyle olabilir: “2000’li yılların sınıflar mücadelesinde, aynı zamanda 15. yüzyıla özgü panteizm inancının sözcüsü olan bir tarihsel kişiliğı diriltme, sembolleştirme çabasının anlamı nedir?”.

Bu iki sorunun yanıtları ayrı olmakla birlikte birbiriyle büsbütün ilişkisiz de değildir. Dolayısıyla, “Neden Bedreddini Hareket?” sorusunu, mümkün olduğunca oluşturmaya çalışacağımız bir bütünlük içinde yanıtlamaya çalışacağız.

Türkiye Sol Hareketi, üzerine politik hattını inşa ettiğı ideolojik cephanesini oldum olası “dışarıdan” ithal etmiştir. Dikkat edilirse, bu olumsuzlamayı yaparken teorik demiyor özellikle ideolojik diyoruz. Buna dikkati çekmemizin nedeni ise teorik olanın, yani felsefi düzeyde diyalektik materyalizmin ve bilimsel düzeyde tarihsel materyalizmin, varlığa ve tarihe dair bütünsel ve kesin açıklamalar getiriyor olmasından dolayı ithal edilmesinde her hangi bir sakınca bulunmadığını bilmemizdendir. Nasıl ki, herhangi bir fizik yasası kendi disiplini içerisinde evrensel bir açıklayıcılığa sahipse bir tarih bilimi olarak kurulan tarihsel materyalizm de aynı güce sahiptir. Ha keza, varlık sorununa ilişkin olarak da materyalizmin kesin ve belirlemeli açıklamaları vardır. Teori, genelleme-

lere dayanır, kavramlardan ve kategorilerden hareket ederek bütünsel ve determinist açıklamalar getirir. Oysa ideolojiler apaçık bir biçimde tikel bir uzama özgüdürler. Daha doğrusu ancak belirli bir özgünlüğü soğurabildiklerinde işlevsel olabilirler. Belirli bir tarihselliğin belirli bir kesitte somutlanması olarak ifadesini bulan belirli bir toplumsal formasyonda özgün ama daha da önemlisi işlevsel bir ideolojik çerçeveye ulaşmak mümkün olur. İşte bu bahiste, bir bütün olarak Türkiye Sol Hareketi başarısız kalmıştır.

Yeşil Ordu'nun, Marksizmden neredeyse tamamen yoksun bir biçimde el yordamıyla gerçekleştirdiği politik düzlemdeki kısa süren konjonktürel çıkışı ve Hikmet Kıvılcımlı'nın doğru bir kaygıyla, özgünlük arayışından yola çıkarak gerçekleştirdiği düşünsel serüveni bir kenara bırakılırsa, Türkiye Sol Hareketi'nin özgün bir ideolojik çerçeveye ulaşmayı bırakın başarmak, buna yeltenmediğini dahi söyleyebiliriz.

Kitapçığımızın "Hangi Marksizm?" başlığında daha detaylı biçimde ele alacağımız bu durumu, konumuzla ilgili olarak bağlamamız gerekirse; üzerinde yaşadığımız toprakların aydınının kronik düşünsel tembelliğini ve yetersizliğini, reel politikanın ihtiyaçları doğrultusunda ve tamamen pragmatik kaygılarla dışarıdan ideoloji "ithalatıyla" ikame etme yaklaşımının Türkiye Sol Hareketi'ne de sirayet etmiş olduğunu belirtebiliriz.

Kuşkusuz Türkiyeli aydınının "ithalatçı" yaklaşımını doğuran nesnelliği çözümlerken, ülkenin tarihsel özgünlüklerini olduğu kadar toplumsal kimi farklılıklarını görmezden gelemeyiz. Tarihsel etmen olarak ortaya çıkan "gecikme" (geç kapitalistleşme, geç uluslaşma vb.) olgusunu koşullayan Osmanlı Devleti'nin mülkiyet ve sömürü ilişkilerinin bir türevi olarak özgün "iktidar" yapılaşması ve bu yapılaşma içindeki aydının ayrıcalıklı konumu söz konusu "ithalatçı" geleneğin Cumhuriyet döneminde de devam etmesine maddi temel sağlamıştır.

Geç 19'uncu yüzyılda şekillenen "ulusçuluk" akımı batıda üretilmiş ideolojileri eksen alan bir "çağdaşlaşma" hareketine "devleti kurtarmak" adına angaje olurken, daha sonraki dönemde bu akımdan, ülke topraklarında sosyalist düşüncüyü filizlendirmek üzere "politik" olarak ayrılan aydınlar için de "ideolojik" cepha-

ne yine batıdan sağlanmış. Bu bağlamda batılı sosyalist hareketten devralınan “ideolojik” cephaneyi önceleyen “teorik” üretim ile yeteri kadar ilişkilene sağlanamamış, daha doğrusu “reel politik” ihtiyaçlar doğrultusunda bu gerekli görülmemiştir. Hal böyle olunca, gerçekte batı burjuva ideolojisine temel teşkil eden pozitivist, aydınlanmacı ve ilerlemeci akımla epistemolojik düzeyde bir kopuşu gerçekleştirmek suretiye kurulan Marksist teoriyle gerçek anlamda ilişkilenelememiştir.

Ekim Devrimi'nin ve Birinci Dünya Savaşı'nın ülkede yarattığı yoksulluk ve politik istikrarsızlığın belirlediği bir konjonktürde kurulan TKP'nin de söz konusu dönemin aciliyetlerinin de bir sonucu olarak benzeri bir pragmatizmle malul olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Reel politikanın ihtiyaçları İstanbul sosyalistlerini, Anadolu halkçılarını ve Ekim Devrimi'ne katılmış eski İttihatçıları TKP bünyesinde birleştirmiştir. Ancak TKP'nin kurulma süreci Marksist teorinin edinimi ve Türkiye'ye özgü devrimci bir ideolojik çerçevenin inşası konularında, konjonktürün de zorlaması nedeniyle kadük kalmıştır. Bu durum, genç SSCB'nin uluslararası diplomatik çıkarları gereği taktiksel olarak Kemalizmi destekleme politikası sonucunda kemikleşmiş ve sonuçları uzun vadede olumsuz olan bir miras bırakmıştır. Türkiyeli devrimci öznelerin, 1980'lere ve özellikle de Kürt Hareketi'nin yükselişine kadar Kemalizmin örüntülerinden (Misak-ı Milliçilik, aydınlanmacılık vb.) ve dolayısıyla modernist-ilerlemeci ideolojisinden ayrılmamasının* doğurduğu politik yanlışların bedeli ise üzerinde yaşanan topraklara fiziksel ve ideolojik olarak kök salamakla ödenmiştir.

Kürt hareketinin yükselişi Kemalizmin sorgulanmasını beraberinde getirmiş, ancak aynı hareketin bir gerileme sürecine girmeyle birlikte Kemalist ilerlemecilik düşüncesi, kemalizmden köklü bir biçimde kopuşamamış hareketlerde yeniden gün yüzüne çıkmıştır. Günümüzde ilerlemeci-ulusal sol olarak tanımlanan

* Marksizm açısından İbrahim Kaypakkaya Kemalizm bağlamında ayrı bir yerde durduğu tartışmasız bir şekilde kabul edilmelidir. Kaypakkaya'dan daha geç bir tarihte de olsa (1976), Kurtuluş'un “Kürdistan'ın sömürge olduğunu”, THKP-C'nin Kemalizm'i “küçük burjuva radikalizmi” olarak değerlendirmesinin Kürt sorununda şovenizmden kopulmasına neden olduğunu savunması da aynı bağlamda önem taşımaktadır.

hareket Kemalizmin ideolojik-politik etkisinin sol hareket içinde yeniden yükselmesinin ifadesi olarak görülmelidir. Bu akım, Marksizmin teorik çerçevesinde herhangi bir yerinde oturmayan batılı tarzda giyinme/giyinmeme meselesini ilerililik/gericilik tasnifinde esas alma, geri olarak addettiği Ortadoğu halklarıyla ve onların politik temsilcileriyle ilişki geliştirmektense, kültürünü ve yaşam tarzını örnek aldığı “ileri” batıya yüzünü yüzünü dönmeyi tercih etmektedir. Kürt Halkı’nın TC Devleti yönetimi altında ezilen ulus olarak kalmasına, bu halkın bağımsızlık veya çözüm arayışlarının emperyalizmin uşağı olmakla sonuçlanacağı gerekçeyle objektif “rıza” göstermektedir. Çünkü ilerlemeci-ulusal sola birinci durum diğerine göre daha “ileri” görünmektedir. Özelleştirme bahsinde ise, ilerlemeci-ulusal sol, kamu işletmelerinde sanki işçiler sömürülmüyormuş, bu kuruluşlar kapitalizmin dışında bir düzlemde işletiliyormuş yanılsamasını yaratan “kamuculuğu” veya devletçiliği savunmaktadır. Aynı mantığın ürünü olan bir diğer yanılsama da AB bahsinde yaratılmaktadır. İlerlemeci-ulusal Sol, Türkiye’yi, sanki ABD’nin ve bütün olarak emperyalizmin güdümünde değilmiş, bağımsız ve bağlantısız bir ülkeymiş gibi göstermekte ve AB karşıtlığını, birlik üyeliğinin emperyalizme bağımlılığı getireceği söyleminin üzerine oturtmaktadır. Bu ideolojiden yola çıkarak üretilen yukarıda sıraladığımız politik tutumlarının hepsinin yanlış olduğunu iddia etmiyoruz. Ancak vurgumuz bu tutumların arkasındaki ideolojinin; Marksizmle bir ilgisi olmadığıdır. Oysa biliyoruz ki, özelleştirmeye karşı olmanın da AB’ye karşı olmanın da Marksist kalarak üretilebilecek birçok açıklaması mevcuttur.

Terazinin diğer kefesinde ise Kemalizmden ve daha genel bir çerçevede ilerlemeci ideolojiden kopmak adına, postmodernist ve rölativist felsefeden kaynağını alarak çağdaş burjuva ideolojisine başka bir yönden eklemlenen postmodernist sol bulunmaktadır.

Türkiye’de bu akımın en belirgin temsilcisi olan ÖDP’nin ne söylediğini veya ne önerdiğini bir türlü net bir şekilde ortaya koymaması, gerçekte, bu partinin kadrolarının basiretsizliğine değil, partinin politik hattını üzerine bina ettiği felsefi çerçevenin varoluşsal imkansızlıklarına yormak daha doğru olacaktır. Kuşkusuz

günümüz dünyasında postmodernist isyancılık örnekleri de mevcuttur. Çizgi muğlaklığı konusunda ÖDP'den aşağı kalmayan ancak isyankarlıkta ısrar eden Zapatistalar bu çerçevede ilk akla gelen örnektir. ÖDP'nin çizgisini belirleyememe aczi içinde olması değil ama isyancılık yapmamasının vebali hiç şüphesiz yönetici kadrolarındadır. Postmodernist politikanın "reel politiker" olmasını, Türkiye gibi bir ülkede yapmaya çalışan ÖDP'nin tam da bu nedenle başarı şansı bulunmamaktadır. Hem postmodernist hem "reel politiker" olursanız, "birey" ideolojisinin köklü bir geçmişi olan Batı ülkelerinde "birey eksenli ütopyalarınızla" reformist düzlemde de olsa sonuç alıcı olabilirsiniz ancak bunun Türkiye'de ve benzeri ülkelerde sonuç vermesi bugün ve yakın gelecekte pek mümkün gözükmemektedir. Çünkü Türkiye'de ütopya yetmez, asgari olarak isyan şarttır.

Ne mutlu ki, günümüz politik konjonktüründe global düzeyde hakim olan batı kaynaklı aydınlanmacı veya postmodernist burjuva ideolojileri ekseninde kendini şekillendirenlerin dışında kalan bir devrimci hareketimiz mevcuttur. İrili ufaklı, Marksizmle değişik düzeylerde ve farklı yönlerini öne çıkarmak yoluyla ilişkisi olan, ama en nihayetinde devrimde ve devrimcilikte ısrar eden bu oluşumlar, içinde bulunduğumuz konjonktürün tüm dezavantajlarına rağmen mücadele bayrağını sokaklarda, varoşlarda, fabrikalarda, cezaevlerinde, dağlarda ve okullarda ısrarla taşımaya devam etmektedirler. Bu ısrar ve inat çok önemlidir. Bu metnin arkasında duranlar, söz konusu ısrarı ve inadı çok önemsemekte; söz konusu ısrarın ve inadın paydaşı olmaktan da gurur duymaktadır.

Ancak bu duygudaşlık halinin, bizi, kendimizi bileşeni addettiğimiz devrimci hareketin genel durumunun işaret ettiği kimi ideolojik ve politik açmazları, örgütsel başarısızlıkları masaya yatırmaktan alıkoymaması gerektiğini biliyoruz. Zaten, Bedreddini Hareket'in yeni bir politik iddia olarak ortaya konmasının gerekçeleri; tam da devrimci hareketin aşağıda ele alacağımız açmazlarına yanıt arama çabası sırasında oluşmuştur. Dolayısıyla, aşağıda yazdıklarımız bizim varoluşumuzun doğru biçimde anlaşılabilmesi için son derece önemlidir.

Öncelikle devrimci hareketin dahilinde yer alan Marksist özne-

lerin içinde olduğu yöntemsel bir hatanın altını çizerek başlayalım. Daha önce de belirttik, Türkiye’de Marksist öznel Marksizmi yalnızca ideoloji olarak edinmeye çalışmıştır. Bu açıktır ki, Türkiyeli aydınının tarihsel olarak malûl olduğu hazırcılığa dayanan pragmatizminin Marksizm saflarına da nüfuz etmesinden kaynaklanmıştır. Oysa Marksizm bir ideoloji değil bilim, felsefe ve politikadan oluşan bütünsel bir yapıdır. Dahası bilim ve ideoloji farklı varlık kategorileridir. Bilim, zamansal ve mekansal olmayan kendi özgöl nesnesine sahip bir faaliyet alanıdır. Nesnesi soyut gerçektir. Ürettiği kavramlar ve bu kavramlar arasında kurduğu nedensellik ilişkileri ve iç bağıntılarla bir sistem olarak kendini kurar. Oysa ideoloji zamanlı ve mekanlı bir düşünsel pratik üretimdir. Nesnesi somut gerçektir. Zamana ve mekana duyarlı bir işlevselliğe sahiptir. Kendisini verili tarihsel dönemin siyasal ihtiyaçlarına göre ve verili coğrafyanın tarihsel, kültürel birikim ve çelişkilerini göz önünde bulundurarak kurar. Bu anlamda, aynı zamanda etiği içeren ve değer yargılarına dayanan düşünceler ve pratikler üzerine inşa olur. Sonuç olarak, Marksizmin farklı konjektürlerde ve farklı coğrafyalarda birbirinden ayrışan ideolojileri şekillenmiştir.

Bilim ile ideoloji ayrımını daha anlaşılır kılmak için örneklerle devam edelim. Kapital aslen bilimsel bir çalışmadır. Marksizmin bilim ayağı aslen Kapital ile birlikte tamamlanmıştır. Öyle olduğu için Kapital, 19.yy kapitalizminin işleyiş yasalarını ne denli açıklama kabiliyetine sahipse 21.yy kapitalizminin işleyişi için de bir o kadar açıklayıcıdır. Kapital, bilimin zaman ötesi bir özelliğe sahip olduğunun kanıtıdır. Diğer yandan, Kapital, Almanya’da kapitalizmin işleyiş yasalarını ortaya koyabildiği ölçüde Türkiye’deki kapitalizmin işleyiş yasalarını da ortaya koyar. Örneğin “artı-değer sömürüsü” kapitalist üretim ilişkilerinin nüfuz ettiği her yerde aynı ilişkiselliklere bağılı olarak ve aynı mantuksal dizgide işler. Bu da bilimin mekan ötesi bir özelliğe sahip olduğunun göstergesidir.

Oysa Komünist Manifesto ideolojik ve politik bir metin olarak kaleme alınmıştır. Teorik kimi önermelere sahip olmakla birlikte bu çalışma amacı itibariyle politiktir ve konjonktürel kimi saptamalarla yüklüdür. 19’uncu yüzyılda Avrupa’da mücadele veren

komünistlere hangi ilkeler doğrultusunda örgütlenmeleri ve nasıl bir politik hattı takip etmelerini gerektiği konusunda ortak bir programatik çerçeveye ulaşmak amacıyla kaleme alınmıştır. Öyle olduğu içindir ki, örneğin Lenin, Komünist Manifesto'nun tarif ettiği örgütlenme modelini kabul etmeyerek, Rusya'nın konjonktürel gerçekliğinden hareketle "Ne Yapmalı?"'yı kaleme almıştır. Bu konjonktürel gerçekliğin ayırımına varmaksızın Manifesto'ya sadık kalan Menşevikler ise ortaya çıkan "anakronizm" in mantuki sonucu olarak içine düştükleri açmazları aşmayı bir türlü başaramamıştır. Dikkat çekmek isteriz ki, dünyadaki her devrim biriciktir; tıpkı her sosyalizm deneyimi gibi... Her devrim ve her sosyalizm deneyimi de kaçınılmaz olarak birer farklı ideoloji yaratmış ve bunu dışarı salgılamıştır.

Türkiyeli devrimciler, başarılı olmuş devrimlerin ürünleri olan ideolojileri edinmek suretiyle Marksizmle ilişkilendirilmişlerdir. Sovyetik, Maoçu, Enver Hocacı veya Latin Amerikacı ideolojilerin hepsi Türkiye'ye nüfuz etmiştir. Dikkat edilirse bu ideolojiler, özellikle 1970'ler Türkiye'sinin bağlı bulunduğu dünya konjonktüründe, sosyalizm dalgasının bütün dünyayı sarstığı bir dönemde gelişme şansı bulmuştur. 1970'lerde Sovyetik, Maoçu, Enver Hocacı veya Latin Amerikacı olmak, bu ideolojilerin kaynağı olan ülkelerde vücut bulmuş devrimler yaşadığı ve geliştiği oranda bir "anakronizm" haline yol açmamıştır. Ne var ki, bu türden ideolojik pozisyon alışların politik düzlemde işlevsel oluşu, ülke yerelliği içinde kök salmaya dönük özgül nitelikte bir ideolojik yeniden üretime gitme ihtiyacını gerekli kılmamıştır.

Ancak dünya ve Türkiye, 1980'lerin sonlarından itibaren sonuçlarıyla halen yüz yüze kaldığımız devasa bir tarihsel dönem değişikliği yaşamıştır. Sosyalizm deneyimlerinin birbiri ardına yıkılarak iki kutuplu dünyanın çökmesinin getirdiği ideolojik ve politik sonuçların yanı sıra ülke ekonomilerinin uluslararası işbölümü uyarınca yeniden yapılandırılmasının doğurduğu ekonomik etkenler, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de devrimci hareketin ayağının altındaki toprağın kaymasını getirmiştir. Yalnızca Sovyetik, Maoçu, Enver Hocacı veya Latin Amerikacı ideolojilerin değil aynı zamanda Mahirci, İbocu, Kıvılcımcı vb. göreceli yerleşmiş ideolojilerin de kendilerini dayandırdıkları tezlerin

maddi dayanaklarının birçoğu günümüzde geçersizleşmiştir.

Her tarihsel dönem değişikliğinin üstesinden gelmenin yolu ideolojik-politik düzeyde gerçekleştirilecek bir yenilenmeden geçer. Oysa bizde, devrimci harekette, tarihsel olarak ideoloji teoriiyi öncelediği ve teori ancak ideolojinin gözlüklerinden bakarak algılanabildiği için bu noktada bir açmazla karşı karşıya kalmaktadır. Geçmiş tarihsel evreye özgü ideolojik çizgileri tartışmak, gözden geçirmek ve hatta bunları değiştirmek, Marksist teoriyi olumsuz anlamda revize etmek olarak anlaşılmakta ve böylesi bir çaba yerine “anakronik” bir ideolojik pozisyonda kalmak daha güvenli görülmektedir. Ilalbuki, ideolojik yenilenmeyle teorik yenilenme arasında bir örtüşme ilişkisi yoktur. Marksizmin teorik planda yürütülecek yenilenmeci bir pratiğe ihtiyacı vardır. Bu anlamda Marksizm tamamlanmış değildir, varoluşu gereği, her teori gibi tamamlanması da gerekmektedir. Ancak teorik üretimle, yeni tarihsel evreye uygun düşen bir ideolojik yenilenme için yapılacak üretim arasında bir nedensellik ilişkisi kurmak yanlıştır. Marksizmin hali hazırdaki teorik yapısı bile, ideolojik gözlüklerin dışında bakılabildiğinde, devrimci harekete ideolojik ve politik düzlemlerde yeni açılımlar yapma olanağını sunduğu görülecektir. Yeter ki, bizatihi Marksistlere ait olmakla birlikte eski tarihsel dönemin ürünleri olan eski ideolojilerin sınırlandırıcı boyunduruğundan kurtulmak başarılsın...

Ancak bugünkü durum göz önüne alındığında kimi devrimci oluşumlar kendilerini “anakronik” bir pozisyona hapsederken, kimilerinin ise değişim yönünde adım atmakla beraber bunu nihayetine erdirmekten geri durduklarını görüyoruz. İkinci kategoridekiler için başaramayışın hem nesnel hem de öznel nedenleri tespit edilebilir. Nesnel neden olarak, dünya-tarihsel değişimin henüz tam anlamıyla sonuçlanmamış olmasının altı çizilebilir. Bu durum bir yavaşlığa yol açmaktadır. Diğer yandan ise söz konusu oluşumların kendi “iç konjonktürleri”nin getirdiği sınırlamaların olduğu görülecektir. Özellikle belli bir geçmişe, geleceğe sahip olan ve geçmiş dönemin Marksist ideolojilerinden birisiyle güçlü bir angajmana girmek suretiyle geleneğini ve kadro kültürünü şekillendirmiş olan bir politik oluşumun, yine kendi iç dinamikleriyle bir dönüşüm yaşaması çok da kolay ve hızlı olma-

maktadır. Bu bahiste ESP'nin, SODAP'ın, SDP'nin ve daha küçük ölçekte de örneğin Barikat, Toplumsal Özgürlük veya Bilinç ve Eylem gibi oluşumların ya açıkça ilan edilen ya da izledikleri pratik-politika içinde gözlemlenebilen değişim arayışlarının olduğu bilinmektedir. Bedreddini Hareket, bu politik oluşumların izledikleri yenilenmeci hattın, nesnel ve öznel sınırlılıklarla malul olmasına ve ürünlerini çok yavaş vermesine karşın önemli olduğunun ve önemsenmesi gerektiğinin bilincindedir.

Bedreddini Hareket ise yenilenme başlığında bir kolektif olarak öznel tarihinin "genç"liği nedeniyle tabiri caizse sırtında daha az "yumurta küfesi" taşımaktadır. Yumurta küfesi deyişle, kadroların değişime direnme eğilimi, geçmişin ideolojik yükünün getirdiği ağırlık ve alışkanlıklardan kurtulmanın kolay olmayışı kastedilmektedir. Marksizmle doğru biçimde ilişkilenebilen, ona teorik katkı sunabilen, sosyolojik olarak içinde eylediği toplumsal-tarihsel dokuyla uyumlu bir ideolojik çerçeveye sahip ve günümüz konjonktürünün gerektirdiği devrimci pratikleri hayata geçirebilen bir politik özne, değişim çabası içinde olan Marksist hareketin bütünsel dönüşümü yolunda işlev görme şansına her zamankinden fazladır. İşte, bu önemli vazifenin yerine getirilmesine duyulan inanç ve bu konuda sahip olunan iddia, Bedreddini Hareket'in kendisini ayrı bir oluşum olarak tarif etmesinin temel nedenidir.

Bu bölümün en başında sorduğumuz sorunun birinci kısmına, yani neden yeni bir hareket sorusuna yanıtımızı yukarıda açıklamaya çalıştık. Bu hareketin ismini neden Bedreddin'den aldığına ilişkin sorunun yanıtı da aslında yukarıdaki bölümde örtük bir biçimde bulunmaktadır. Buna rağmen, bu konuyu yine de bir miktar açmakta fayda olduğu düşüncesindeyiz.

Bilindiği üzere Şeyh Bedreddin, Osmanlı döneminin en önemli ve en etkili devrimci önderidir. 15'inci yüzyılda, yönetenlerin eskisi gibi yönetemediği (fetret dönemi), yönetilenlerin ise eskisi gibi yönetilmek istemediği bir dönemde, Şeyh Bedreddin, devrimci bir köylü ayaklanmasına Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal ile birlikte önderlik etmiştir. Ayaklanma yalnızca bir isyan hareketiyle sınırlı kalmamış, aynı zamanda; isyancı köylülerin yalnızca giyim, yiyecek, vb. gibi malların değil; araba ve atların, yani o zama-

nin üretim araçlarının da ortaklaşa kullanılmasına dayanan bir toplumsal düzeni kurmaya dönük adımların atılmasını da içermiştir. Harekete, çok geri bilinç düzeyinde olan çok farklı dinsel inanışlara sahip çeşitli milliyetlerden yoksul kitleler katılmıştır. Devrimci ayaklanma, şairin dediği gibi “Tarihsel, sosyal, ekonomik şartların zarurî neticesi” olarak değil ama, Osmanlı iktidarını yıkabilecek fiziki güce kavuşmayı başaramamasından ötürü yenilmiştir. Hareketin önderleri idam edilerek cezalandırılmıştır. Bedreddin de tıpkı Spartaküs, Thomas Müntzer, Yemelyan Pugacıov veya Emiliano Zapata gibi kapitalizm öncesi dönemin büyük devrimcileri arasındaki yerini almıştır.

Her ne kadar nihai hedefine ulaşamamış olsa da; Anadolu'nun ve İslamiyet'in tarihi boyunca, yoksul halk kitlelerinin eşitlik özlemini ifade eden Mehdî inancından politik gücünü, cenneti ve cehennemi yeryüzünde aramayı öneren bir tasavvuf felsefesi yorumundan da ideolojik gücünü alan Bedreddin, Anadolu ve Trakya topraklarında farklı dinlere, mezheplere ve milliyetlere sahip on binlerce köylüyü, sömürü düzenine son vermek suretiyle zenginliklerin paylaşılmasını esas alan bir toplumsal düzen kurma hedefi etrafında birleştirmeyi ve mücadeleye katmayı başarmıştır.

Bedreddin'in devrimci hareketini, yalnızca üzerinde yaşadığımız topraklarda ortaya çıkmış bir devrimci isyan olması ve paylaşım dayanan bir toplumsal düzeni kurmayı hedeflemesi nedeniyle bile sahiplenmek mümkündür. Ancak, biz, söz konusu hareketin aşağıda sıralayacağımız daha başka gerekçelerle de çok daha güçlü biçimde sahiplenilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu gerekçelerin temel eksenini ise, bu bölümün baş tarafında ifade etmiş olduğumuz, üzerinde yaşadığımız bu topraklara ve bu toprakların ezilenlerine tarihsel ve kültürel açıdan yabancı olmayan devrimci bir ideoloji kurma ihtiyacı oluşturmaktadır.

Her ideoloji kendi varlığını bir tarihe, bir tarih yazımına dayandırır. Türkiye Sol Hareketi ise kendi tarihini yazarken, bu tarihi en uzaktaki tarihsel kişilik olarak Mustafa Suphi'lerle ilişkilendirir. 1971 Devrimci kopuşuyla şekillenen devrimci hareketin önemli bir bölümü de Mustafa Suphiler'in Kemalizm tarafından katledilmesi olayına özel bir önem verirler. Ancak bilindiği üzere Türkiye'de 1960'lara ve hatta 1970'lere gelene kadar sol hareket

bir kitleleşme yaşayamamıştır. Yani bu tarihe kadar sol hareketin tarihi ile işçilerin ve ezilenlerin tarihi birbirine çok fazla değmez. Oysa, örneğin Fransa'da sol hareket ile halkın tarihi, Fransız Devrimi'nde, Paris Komünü'nde ve Alman İşgali'ne karşı direniş hareketinde defalarca ortaklaşmıştır. Latin Amerika'da sömürgecilik döneminde Sandino, Luis Carlos Prestes, Pancho Villa ve Zapata, ardından ise Che ile Castro önderliğinde gelişen devrimci hareketler de halkla ortak bir tarihi yaşamayı ve bu tarihin yaşatılması yoluyla güçlü bir ideolojik çerçeveye ulaşmayı başaramışlardır. Rusya'da ise Bolşevikler, Bolotnikov, Razin ve Pugaçov'la simgeleşen köylü ayaklanmalarını ve ardından takip eden Narodnizmi kendi devrimci yürüyüşünün tarihi haline getirme yoluna gitmişlerdir. Türkiye'de ise hatırlanacak olursa kitleleşmeyi başaran 1970'lerin sol hareketi, ideolojisini Mustafa Kemal'le ve Kurtuluş Savaşı ile ilişkilendirmek suretiyle, kendine bir tarih kazandırma yoluna gitmiştir. Türkiye sol hareketi, resmi devlet tarihi anlatısının dışında bir tarih yazımına veya tarih okumasına yönelmeyi öncelikli görmemiştir. Kemalizmle arasına net bir çizgi çizdiği belirtilmesi gerekli olan Kaypakkaya'nın da bu anlamda özgün bir tarih yazımına giriştiği söylenemez. Bu temelde bir arayış çabası ise sol hareketin geneline aykırı bir biçimde Kıvılcımlı'da gözükmektedir.

Oysa 10 binlerce köylünün katılımıyla ve yeni bir toplumsal düzen kurma hedefiyle gerçekleştirilmiş ve devletin tüm karşı çabalarına rağmen bugüne kadar türkülerle, şiirlerle yaşayarak gelmiş olan Bedreddin isyanı, üzerinde yaşadığımız topraklarda mücadele veren tüm devrimciler için ilk tarihsel kaynak olmayı fazlasıyla hak etmektedir. Kıvılcımlı'nın kendine has sosyal devrimci / tarihsel devrimci ayrımından yola çıkarak, Bedreddin'i bu topraklardaki ilk sosyal devrimci olarak nitelendirmesi bu bağlamda anılması gereken çok önemli bir tespittir.

Şeyh Bedreddin'e referans vermek aynı zamanda, Kemalizmin, Anadolu ve Trakya halklarının tarihini, kendi ortaya çıkışıyla başlatan anlatısına da itiraz amacını taşımaktadır. Gerçekten de, tamamen ideolojik gerekçelerle yapılan "harf devrimi", "kılık-kıyafet devrimi" vb. uygulamalar Anadolu ve Trakya halklarının geçmişleriyle bağlantılarını büyük oranda koparmıştır. Bu operas-

yon, Cumhuriyet rejimi ile Osmanlı devletinin kopuşu amacını gütmesinin yanı sıra Türkiyeli isyancılarla, Osmanlı döneminin isyancılarının da bağıni kopartmıştır. Kopuşun bir diğer boyutu ise Anadolu halkları ile Arap halkları arasında ortaya çıkmıştır. Kemalizmin bir hedefi batıcılık ise diğer hedefi ise Arap ve Kürt düşmanlığının halk içinde kök salması olmuştur. Arap halklarına dair olumsuz önyargılar bugün devrimci hareket saflarında dahi örtük bir biçimde yaşayabilmektedir. Oysa, Bedreddin'in düşüncesi ve eylemi, yalnızca Anadolu'yu ve Trakya'yı değil Mısır'ı, Şam'ı da içine alan çok daha geniş bir coğrafyayı etkilemiş ve aynı zamanda bu geniş coğrafyada üretilen düşünce ve eylemlerden etkilenmiştir. Günümüzde, Ortadoğu'nun anti-empyralist direnişin en önemli mevzilerinden birisi haline geldiği koşullarda, Bedreddin'in isminin ve mücadelesinin taşıdığı anlamın, Misak-ı Milli sınırlarını aşan düzlemde bir toplumsal kurtuluş mücadelesinin büyütülmesi perspektifi doğrultusunda da oldukça elverişli bir referans sunduğu görülmelidir.

Günümüzde Anadolulu Şeyh Bedreddin'i Ortadoğulu Selahaddin Eyyubi'ye benzetmek yanlış bir düşünce olmaz. Nasıl Selahaddin Eyyubi Arap, Türk ve Kürt kabilelerini Haçlı ordularına karşı birleştirip savaşarak Kudüs'ü geri aldıysa, Şeyh Bedreddin de Osmanlı tahtına karşı ortakçılık temelinde Anadolu'nun değişik dinlerini ve mezheplerini birleştirmiştir. Kuşkusuz Şeyh Bedreddin'den farklı olarak Selahaddin Eyyubi, bir "sosyal devrimci" değildir. Ancak ezilen halkların bir "tarihsel devrimci" olarak farklı milletlerden, mezheplerden Ortadoğulular'ı Haçlı işgaline karşı birleştirmeyi başarmıştır. Benzerlik bu ikinci hususta görülmektedir.

Bu bahiste son olarak da, Bedreddin'in düşüncesinin, Türkiye devrimci hareketinin din olgusu karşısında ideolojik ve politik düzlemlerde yaşadığı açmazlarının aşılabilmesi için de önemli bir referans sunduğunu düşündüğümüzü belirtmeliyiz. Bu konudaki görüşlerimizi açıklamadan önce, Marksizmin din karşısındaki teorik-felsefi pozisyonu ile pratik-politik pozisyonunu birbirinden ayırdığımızın altını çizelim.

Marksizmin dine dair ilgili teorik-felsefi görüşleri pozitivizmin ayrımlarından hareketle şekillenmemiştir. Kuşkusuz her türlü

idealizmden net bir biçimde kopuşun ifadesi olması, tarihsel materyalizmin din olgusuyla arasındaki kapanmaz felsefi mesafeyi tayin etmektedir. Ne var ki, bu mesafe, dinin içeriğini, inanç sisteminin doğruluğunu-yanlışlığını, ibadet biçimlerini Marksizmin inceleme nesnesi haline getirmez. Bu türlü bir çaba aydınlanmacı, ilerlemeci epistemolojiye özgüdür, Marksizme değil. Din, bir soyut gerçek olarak ve ancak mevcut üretim sisteminin yeniden üretimi sırasında üstlendiği işlevle, Marksizmin bilim ayağının bir inceleme nesnesi haline gelir. Teorinin üretim alanında, İslamla Hristiyanlığın, Yahudilikle Budizmin, tek tanrılı dinlerle çok tanrılı dinlerin kategorik bir farkı yoktur. Dahası yine bu çerçevede dinin diğer inanç sistemlerinden de kategorik bir farkı bulunmamaktadır. Yanıtı aranan soru açıktır: Herhangi bir toplumsal formasyonda dinin fonksiyonu nedir? Marksizm bilim ayağı, bu sorunun yanıtını aramanın ötesine gitmez.

Pratik-politika alanına geldiğimizde ise; belirli bir zamanda ve belirli bir mekanda, somut gerçek olarak belirli bir dinin veya belirli mezheplerin, kurumsal düzeyde ve insanların bilinçlerinde kendini nasıl dışa vurduğu ve daha da önemlisi, bu dışa-vuruşun, sömürenlerle sömürülenler, ezenlerle ezilenler arasında cereyan eden iktidar mücadeleleri sırasında hangi politik pozisyonların alınmasına yol açtığı ile ilgili olarak Marksistlerin, farklı farklı pozisyon almaları söz konusu olur. Burada, söz konusu dinin veya mezhebin inanç sisteminin ve devletle arasında kurduğu ilişkinin yanı sıra insanların dinle ilişkilenişlerin biçimi ve düzeyi de artık Marksistlerin konusu haline gelir.

Her bir dinin çok farklı yorumları olduğu ve buna bağlı olarak da çok farklı politik tutum alışları söz konusu olduğuna göre, Marksizmin de dine karşı çok farklı politik tutum alışları ortaya çıkar. Ancak tüm bu tutum alışlarda, Marksistlerin temel politik yaklaşımı, ezenlere ve sömürenlere karşı ezilenler ve sömürülenlerin safında yer almaktır. Marksistler, Irak'taki işgalci Amerikan askerinin Irak'ta bulunurken kendisine ideolojik dayanak haline getirdiği dini inanç ile Amerikan işgaline karşı yürütülen direnişin kendisine ideolojik dayanak yaptığı dini inanç arasında net bir ayrım yaparlar. Esnaf ayaklanmasında esnafları düzen güçlerine saldırırken dile getirdikleri "Allahu Ekber" sloganının politik an-

lamıyla, ayaklanmayı basturmak amacıyla saf tutan devlet güçlerinin harekete geçerken savırdıkları "Allahu Ekber" sloganının politik anlamı arasındaki farkı görmekten bahsediyoruz. Benzeri bir ayrımı, Filistin halkına zulüm eden İsrail askerinin Museviliği ile herhangi bir coğrafyada egemen dini inanç sistemi tarafından üretilen veya göz yumulan anti-semitik politikalara maruz kalan Yahudilerin Museviliği arasında da yapabiliriz. Marksizmin politik tutum oluştururken dine dair üreteceği her türlü ideolojist yaklaşım, kaçınılmaz olarak söz konusu özneye ezilenler ve sömürülenler arasında bir açı oluşturacaktır.

Türkiye'de bu hata yaygın olarak yapılmaktadır. Türkiye Marksizmi en yaygın inanç sistemi olan İslam karşısında bocalamaktadır: Ya aydınlanmacı ideolojinin ve bu ideolojinin Türkiye'de vücut bulduğu şekliyle Kemalizmin din karşısındaki pozitivist tutumuna eklemlenilmekte ya da postmodernist ideolojinin ezen-ezilen, sömüren-sömürülen ayrımlarını göz ardı eden cemaatçi ve liberal tutumuna angaje olunmaktadır.

Birinci konumlanış, İslam'ı ve özellikle de Sünniliği felsefi düzlemde bir bütün olarak kategorileştirmekte ve konjonktürel olarak ortaya çıkan politik iç ayrımlarını gözetmeksizin "gerici" olarak addetmektedir. Kuşkusuz, Türkiye'de Sünniliğin ağırlıkla devletçi ve düzen içi bir geleneğe oturduğu açık olsa da bugüne gelindiğinde, dünya ölçeğinde anti-emperyalist ve anti-siyonist karakterli ezilenlerin dinamiğine yaslanan Müslüman direnişinin yükseldiği bir konjonktürde, Türkiye'de Sünni kesim içinde farklı felsefi ve politik eğilimlerin filizlenmekte olduğunu görememek ancak dünyaya aydınlanmacı ideolojinin gözlükleri dışında bakamamanın ortaya çıkardığı göz bozukluğuyla açıklanabilir.

İslam olgusuyla aydınlanmacı felsefeden farklı bir biçimde ilişkilenen ikinci konumlanışın temel zaafı da, İslam'ın ve Sünniliğin, sınıfsal nitelikli ve iktidar ilişkilerine dayanan iç gerilimlerini gözetmeksizin yine bir bütün olarak kategorileştirmesinden kaynaklanmaktadır. Oysa bir Marksist için olduğu kadar samimi bir Müslüman için de, sömürüye ve adaletsizliğe dayanan bir kapitalizmle ekonomik çıkarları gereği bütünleşen ve halklara zulüm ve ölüm getiren emperyalist saldırganlığa yine ekonomik çıkarları gereği ses çıkarmayan bir Müslümanla, Necef'te işgale karşı sava-

şan bir Müslüman veya Batı Şeria'daki Siyonist zulme direnen bir Müslüman arasında bir fark vardır.

İşte politik hareketimize Bedreddin'in ismini vermemizin bir nedeni de, Şeyh'in felsefesinin ve eyleminin, devrimci hareketin üzerinde yaşadığımız toprakların toplumsal bir gerçekliği olan İslam'la olan ilişkilenme biçiminden kaynaklı ortaya çıkan açmazları aşmak konusunda çeşitli olanaklar sunduğunu düşünmemizdir.

Öyle ki, kendisi de dönemin önde gelen İslam düşünürlerinden olan Şeyh Bedreddin farklı dinlerden, farklı mezheplerden olan ama hepsi mevcut düzen içinde ezilen konumda bulunan on binlerce köylüyü özgür üreticilerin birliğine dayanan paylaşımcı bir düzen kurma hedefi doğrultusunda bir araya getirebilmeyi başarmıştır. Buna Bedreddin'in teorik ve pratik düşünce dizgesi müsaade etmiştir. Bu noktada, Bedreddin'in kimi tezlerini kısaca ele almak aydınlatıcı olacaktır.

Şeyh Bedreddin Vâridat'ta, Kuran'da ifadesini bulan kimi sözlerle onların gerçek anlamları arasında belli açılar olduğunu savunmaktadır. Bedreddin şöyle der: "İyi bil, kuşkulanma, bildirilerde bize uzanan, yazılı belgelerle anlatılıp yayılan cennet, hûriler, köşkler, ağaçlar, yemişler, ırmaklar, azap ve ateş, bunlara benzeyen başka varlıklar sözcüklerin doğrudan anlamlarıyla açıklanamaz, onların daha derin anlamları vardır". Hemen altında Şeyh Bedreddin şöyle devam eder, "İbadeti gerekli göstermenin amacı gönülleri geçici varlıklardan sıyrıp en yüce varlığa, başlangıcı olmayan varlığa yöneltmektir. Geçici varlıklara bağlanan bir gönülle bin yıl namaz kulsan sevapla ilgili bir kazancın olmaz". Bedreddin, geçici varlıklara (iktidara ve paraya) tapmaya kökten bir itiraz geliştirir: "Birtakım insanlar, bir takım insanlara taparlar, kimi altın ve gümüş paralara, kimi yenilecek - içilecek nesnelere, yüceliklere, övünç veren varlıklara tapar da tanrıya taptığını sanır". Oysa Şeyh Bedreddin'e göre dünya da ahiret de aynı yerdir. Cennet de cehennem de dünyadadır. Bedreddin'in Vahdet-i Mevcut anlayışına tekabül eden ontolojisi, "kulun kula kulluk etmediği" bir dünya için, cenneti yeryüzünde yaratmak hedefi doğrultusunda iktidar ve güç sahiplerine karşı mücadeleyi gerekli kılar.

Mizancı Murad Bey, Şeyh Bedreddin'in Börklüce Mustafa aracılığıyla şu görüşleri yaydığını belirtmektedir: "Allah dünyayı yaratmış, insanlara bahşetmiştir. Servet ve tarım ürünleri cümlenin müşterek hakkıdır. İnsanlar eşittir. Birinin servet toplamalarıyla diğerlerinin ekmeğe bile muhtaç kalmaları ilahi maksada aykırıdır. Yalnız, nikahlı kadınlardan başka dünyada herşey müşterek olmalı. Tanrı, kanunlar vaz'etmiş. Onlardan istifade için de akıl ve iz'an vermiştir. Kendi aklının muhiti dairesinde herkes ilahi emirleri kabul eder. Birinin muhiti, itikadı diğerininkine benzememek iddiasıyla üzerinde cebir kullanılması, ilahi emirlere ve maktadlarına aykırıdır. Çünkü, fikir ve vicdan bir ahenk-i tabiat mahsulüdür. Cebrin tesirinden masündür. Bunu için İslam, Hıristiyan, Musevi, Mecusi hep Tanrı kuludur, birdir, kardeşir. Aralarında muhabbet ve uhuvvet şarttır. İhtilat ve muhabbetleri sayesinde hak, batıla galebe eder. Hükümet ise zulüm ve tagallüp mahsulüdür. Anın tecavüzlerini hoş görmek, Tanrının maksadına uygun olmayan emirlerine itaat etmek caiz değildir. İdari hey'et, zaman-ı saadet'te olduğu gibi millet tarafından seçilmelidir. Saray, saltanat, muharebe, asker hep zulümdür. Tekkeler, dervişler, ulema O'nlarda zulüm ve tagallüp eserleridir." Şeyh Bedreddin açık biçimde devrimci bir mücadele hattı önermektedir.

Diğer yandan Şeyh Bedreddin epistemolojik düzeyde öznel idealizme de köklü bir eleştiri getirir: " ... kul kendisinde Hak'tan ayrı bir yetenek, bir güç, bir varlık bulunduğunu sanırsa buna bilmezlik denir(...) (Yapılan) İş görünüşte insanın, gerçekte tanrınınıdır". Aynı bahiste bir analogi yapan Hikmet Kıvılcımlı şöyle der: "Evrimin (Tarihsel determinizmin) yani doğa ve insan tarihinin temel kanunlarından kalkarak topyekün akışı karşısında; Marx - Engels gibi evrimin en yüksek yansımaları bile sadece basit bir "Kul" olmaktan öteye gidemezler. Bunu onlar kadar iyi sezen kimse çıkmamıştır(...) Yani Allah'a (Tarihsel Determinizm'e) en yakın oldukları halde, O'nun sadece basit birer uygulayıcı - sözcü - elçi durumundaki "kul"ları olduklarını bilmişlerdir". Kıvılcımlı'nın yaptığı analogide çok isabetli bir biçimde vurgulandığı nedenlerden ötürü, Şeyh Bedreddin'in bilgi felsefesi materyalisttir. Bütüne dair ürettiği bilginin bilimsel olmaması ve nesnel idealizme dönük olması onun aynı zamanda materyalist olmasını engellemez.

Bilindiği gibi Şeyh Bedreddin çağının en önemli İslam bilginlerindendir. Özellikle fıkıh alanındaki çalışmaları dikkat çekicidir. Zaten bu yüzden yargılamasına katılan dönemin din adamlarının büyük bölümü idamı için fetva vermekten kaçınmışlar, Bedreddin idam fetvasına kendi mührünü vurmuştur. İdamını isteyenler fetva için kanıt gösterecekleri dini kaynaklarla ilgili açıklamaları büyük ölçüde Şeyh Bedreddin'in öğrencisi olarak öğrenmişlerdir.

Şeyh Bedreddin çağının önemli entelektüeli olarak politika düzleminde sömürülenlerin ve ezilenlerin safında yer almayı bir ahlak, bir namus olarak görmüştür. O, bildiklerini ve yorumladıklarını çok az kişinin okuma yazma bildiği bir çağda çok çok az kişiyle paylaşmayı değil, mücadelenin diline tercüme etmeyi seçmiştir. Bilmenin, vakıf olmanın hikmeti, o hikmeti başka hikmetlerle birleştirmekten geçer Şeyh Bedreddin'e göre. Ancak böylelikle gerçek kendini gerçekleştirebilir.

Şeyh Bedreddin ayrıca, ikbalden geçmeyi bir fedakarlık olarak değil, feragat olarak yorumlamış, öyle yaşamıştır. Hem Mısır Memluk, hem de Osmanlı sarayında önemli konumlara ulaşan Şeyh Bedreddin, fikirleri ve eylemleriyle bu konumları reddederek, sufi tavrını yoldaşlarının politik eylemiyle birleştirmiştir. Çelebi Mehmet'in susup oturması karşılığında kendisine maaş bağlamasına rağmen o politik eylemine devam edip Osmanlı tahtına kılıç kaldırdığı için darağacına çekilmiştir.

Şeyh Bedreddin, ikbali reddederek yaşamını ve yaşam değerlerini yoksul, ezilen halkın davasına koyan devrimci feda geleneğimizin ilk kutup yıldızı, tarihimizdeki öncüsüdür. Döneminin en parlak öğrencileri, en gelecek vaat eden kafaları olan Suphiler'in, Mahirler'in, İbolar'ın, Denizler'in düzenin ışıklı dünyalarını reddedişlerinde Bedreddini bir tutum görmemek mümkün değildir.

İkbali red, Şeyh Bedreddin'in tarihsel duruşunu var eden tutumdur ve bugün bu tutum devrimcilerin gündelik yaşam pratiğidir. Başka türlü Bedreddini olmak, devrimci kalmak mümkün değildir.

Kuşkusuz Şeyh Bedreddin'deki ontolojik devrimciliği ve epistemolojik materyalizmi, düşünsel ve kavramsal çerçeveleri idealist batı aydınlanmacılığı ile iğdiş olmuş "solcu"ların kabul etmesi mümkün değildir. Oysa Şeyh Bedreddin, yalnızca devrimci kişili-

ği ile değil, aynı zamanda sahip olduğu düşünsel çerçevesiyle de günümüz Türkiyeli Marksistleri tarafından refere edilmeyi fazlasıyla hak etmektedir.

Bu bölümde içinde bulunduğu açmazlardan kurtulabilmesi için, Türkiye devrimci hareketinin; ister ilerlemeci-aydınlanmacı isterse postmodernist olsun her türlü burjuva ideolojisinden bağışık kılınması için bir teorik yenilenmeye ihtiyacı olduğunu, bu faaliyetin sağladığı kavrayıştan yola çıkarak mevcut konjonktürle uyumlu yeni bir ideolojik ve politik çerçevenin üretilmesinin gerekli olduğunu ve bunu yaparken ideolojik yeniden üretimde Şeyh Bedreddin'in uygun bir referans noktası teşkil ettiğini açıklamaya çalıştık. Sayılan teorik ve ideolojik-politik pratiklerin yaşam içinde ete kemiğe büründürülmesi sorununa ise önemsiz olduğu için değil ama ele alınan konunun bütünlüğünün dağıtılmaması için bu bölümde değinilmedi. İlerleyen bölümlerde devrimci pratik ve örgütlenmeye dair açılımlarımızı ele alacağız. Ancak öncelikle hali hazırda yürüttüğümüz ve gelecekte yürüteceğimiz faaliyetlere karakterini verecek olan harmanlanma perspektifine ve bu perspektifin gerekçelerine değinmemiz yerinde olacaktır.

2. Neden Harmanlanma?

Önce harmanlanmadan neyi kast ettiğimizi açıklayalım: Harman, Farsça'daki "xarmen" kelimesinden Türk diline girmiş. Harman, tahıl demetlerinin üzerinden düven geçirilerek tanelerin başaklarından ayrılması demek. Kelimenin Türk dilinde kazandığı bir diğer anlam "birçok çeşitten birer parça alıp yeni birleşim oluşturma" olarak ifade ediliyor. Harman kökünden türetilen harmanlanma ise farklı çeşitten birçok parçanın önce kendi içinde ayrıştırılarak sonra da aynı işlemde geçmiş diğer parçalarla birleştirmek suretiyle yeni bir bütün haline getirilmesini ifade etmek üzere kullanılıyor. Anlamından da anlaşılabilirdiği gibi harmanlanma kendi kendine olmuyor. Bir "iş" olarak harmanlanmanın gerçekleştirilebilmesi için "işçi"nin (öznel faktörün) mevcudiyeti ve bu "işçi"nin bilinçli ve amaçlı faaliyeti gerekiyor.

Dolayısıyla devrimci hareket ile ilgili bir harmanlanmadan bahsederken de iradi bir süreci kastediyoruz. Dahası bu sürecin "kendinde" olmayan amacının özne tarafından önceden belirlenmesi gerektiğini söylüyoruz. Aynı şekilde, yürütülecek bir harmanlanma faaliyetinin, birleştirme operasyonunun sonucunda nihai amaca uygun sonuçları verebilmesi için birleştirilecek parçaların özsel unsurlarının amaca uygunluğunun aranmasının gerektiği görülmektedir. Başka bir deyişle; harmanlanmaya girecek parçaların, bir ön işlemde geçmek suretiyle önceden belirlenmiş amaçla bağdaşmaz unsurlarından arındırılması veya arınmaya uygun hale getirilmesi zorunludur.

Türkiye sol hareketinde harmanlanma girişimlerinin beklenen

sonuçları çoğu kez verememesi; harmanlanma sonrasında varılması öngörülen amaçla, harmanlanmaya konu olan parçaların verili anda ortada olan niteliklerinin bu amaca uygunluğu arasında bir aç olmasından kaynaklanmıştır. Basitleştirerek söylersek, devrimci bir parti yaratmak isteniyorsa, hali hazırda devrimcilik üretebilen veya buna potansiyelleri olan örgütlerin bir birleşiminin hedeflenmesi gerekir. Veya etkin bir politik yapılanma hedefleniyorsa, hali hazırda kısmi de olsa politika üretebilme kapasitesine ve bu konuda bir yönelime sahip yapıların sürece dahil edilmesi uygun olur. Eğer harmanlanmadan murat edilen Marksist bir yapılanmaysa, bugünkü teorik, politik ve pratik faaliyetleriyle Marksizm alanında yeralan yapılara seslenilmesi gerekir. Amacı nicel güçlerin bir araya gelmesi anlamında sadece birleşmek olan, nitel dönüşümü geleceğe havale eden harmanlanma girişiminin ise bir karmaşa ve bir dağılma ile sonuçlanması kaçınılmaz olacaktır. Dolayısıyla nitel bir dönüşüme yol açmayan bir birleşme girişimi harmanlanma anlamına gelmeyecektir.

Diğer yandan, harmanlanma, Kıvılcımlı'nın devrimci lügata katmış olduğu "düzene girmek, toparlanmak" olarak "derleniş" kelimesinden de daha geniş bir anlam taşımaktadır. Aslında devrimci hareket içinde özellikle son 15 yılda yaşanmış birlik deneyimleri, ironik biçimde Kıvılcımcı geleneğin büyük oranda dışında kaldığı "derleniş" girişimleri şeklinde yaşanmıştır. Bu girişimlerden ise yalnızca Enver Hocacı gelenek içinde gerçekleştirilen ve bugün ESP ile açık alanda ifadesini bulan birlik girişimi, derlenme anlamında başarılı sonuç vermiştir. Bu yapılanma bugün hem söz konusu gelenek içinde merkezileşmeyi sağlamış ve hem de bu merkezileşmenin getirdiği güç, bu politik çizgiyi devrimci hareket içinde ağırlığı olan bir pozisyona taşımıştır. Ne var ki, devrimci bir sonuç vermesinin yanı sıra başarılı bir birlik girişimi olarak da Türkiye devrimci hareketinde olumlu bir referans olan bu derleniş deneyiminin, bir harmanlanma olarak değerlendirilmesi yanlış olacaktır. Sürecin bileşenleri derleniş yapmak istemişler bunu da başarmışlardır. Ancak, daha önce de altını çizdiğimiz gibi, harmanlanma derlenmeden daha geniş bir anlama sahiptir.

Daha çok harmanlanmayı hedefleyen bir deneyim olarak ise Kuruçeşme süreciyle başlayan, BSP'ye ve ardından ÖDP'ye uza-

nan süreç görülmektedir. Bu sürecin parçası olan ve geçmişte farklı geleneklerden gelen politik özneler, geçmiş döneme dair ideolojik ayrımların geçersizleşmesiyle birlikte, bu ayrımları aşmayı ve yeni ideolojik-politik çerçeve ile yeni bir örgütsel gövdeye ulaşmayı esas alan bir yeniden kuruluş perspektifini önlerine koymuşlardır. Ancak daha önce de belirttiğimiz gibi harmanlanma faaliyetinin başarısı, öne konulan hedefle harmanlanmaya sokulacak parçaların verili niteliklerinin en azından potansiyel uyumluluğu şartına bağlıdır. Açıktır ki, ÖDP sürecine bir harmanlanma perspektifiyle katılan politik özneler bir eksen birliğinden yoksun yola çıkmışlardır. “ÖDP bir devrimci parti mi olacaktır?”, “ÖDP bir reformist kitle partisi mi olacaktır?”, “ÖDP hangi toplumsal ve sınıfsal zemine oturacaktır?”, “ÖDP’nin ideolojik-politik çerçevesi hangi teorik referanslara dayandırılacaktır?”, “ÖDP’nin eylemi ne olacaktır?”, “ÖDP’nin kadro politikası olacak mıdır, olaksa nasıl olacaktır?” gibi sorulara neredeyse ÖDP’de biraraya gelen siyasal özne sayısı kadar çok sayıda yanıt üretilmiştir. Elbette bu tür girişimlerin başında yanıt birliği olması gerekmiyor. Ancak verilecek yanıtların ekseni konusunda ise önsel olarak bir kavrayış birliğinin var olması harmanlanma perspektifinde ilerleyebilmek için olmazsa olmaz koşuldur. Örneğin devrimci parti ve reformist kitle partisi konusunda farklı tercihlere sahip iki politik öznenin partinin eyleminin ne olacağı konusundaki görüş ayrılığıyla, partinin devrimci olması gerektiği konusunda hemfikir olan iki politik öznenin aynı konudaki görüş ayrılığı farklı anlamlar taşıyacak, farklı sonuçlara yol açacaktır. ÖDP sürecinde durum birinci örneğe uygun olduğu için, harmanlanma bir yana bileşenler arasında, ancak en azından ortak asgari mücadele taleplerinde netleşmeyle ve bu taleplerin militan bir biçimde politika düzlemine taşınmasıyla olanaklı hale gelebilecek genel bir derlenmeye de yol açmamıştır. Bir proje olarak ÖDP, kimi bileşenlerinin kendilerini derlemeleri dışında bir sonuca yol açmaksızın tarumar olmuştur.

Aktardığımız örneklerden de yola çıkarak, derlenişi içermeyen bir harmanlanma hedefinin Bedreddini Hareket tarafından benimsenmediğinin ve benimsenmeyeceğinin altını çizelim. Çünkü, derlenişi içermeyen bir harmanlanma çabasının likidasyonla so-

nuçlanacağı deneyimlerle sabitlenmiştir. Öte yandan, harmanlanma hedefine yönelmeyen bir derleniş de kısıtlı kalacak ve Türkiye devrimci hareketinin içinde bulunduğu tıkanıklık halini aşmaya yetmeyecektir. Bedreddini Hareket derlenişçi bir harmanlanma hedefini reel ve gerekli bulmaktadır. Meseleye biçim yönünden nasıl baktığımızı belirttikten sonra, derlenişi içeren bir harmanlanma hedefinin içeriği hakkındaki yaklaşımlarımızı açıklamaya geçelim. Öyle ya, harmanlanmaya dönük çabaların öncelikle bir hedefinin ve bir ekseninin olması gerektiğini ve bu hedefle uyumlu bileşenleri muhatap alması gerektiğini daha önce belirtmiştik.

Öncelikle Bedreddini Hareket'in hedefinin Türkiye'nin devrim partisini, parti sözcüğünün geniş ve dar anlamıyla, yaratmak olduğunu belirtelim. Devrim partisi hedefi, kelimenin dar anlamıyla Marksist öznelerin partileşmesini, geniş anlamıyla ise devrimci toplumsal dinamiklerin partileşmesini içermektedir. Öyleyse, harmanlanma çabası da, Bedreddini Hareket açısından ancak bu ikili ana hedefe hizmet ettiği oranda anlam kazanmaktadır. Dolayısıyla, Bedreddini Hareket, yalnızca Marksist özneler (özellikle de devrimci bir yenilenme pratiğine açık Marksist özneler) ile devrimci toplumsal dinamikleri eksen alarak tarif edilen iki boyutlu bir harmanlanma faaliyetini günümüz konjonktüründe doğru ve gerekli bulmaktadır.

Bu eksenin tarif edilmesi ise günümüz Türkiye'si'nin toplumsal dinamiklerinin ve hali hazırdaki devrimci hareketin konjonktür analizine tabi tutulmasıyla edinilebilecek bilgiler üzerinden bir ayrıştırma yapılmasını gerektirir. Bu analiz "hangi toplumsal dinamikler devrimci eyleme katılmaktadır veya katılma potansiyeli taşımaktadırlar?", "hangi Marksizm anlayışı bugün karşı-devrimci ideolojik saldırıya devrimci yanıtlar vermekte veya verme potansiyelini barındırmaktadır?", "hangi politik özneler sürdürücüsü oldukları politik çizgileriyle iktidar bloğunun karşısında devrimci pozisyon almakta veya alma potansiyelini taşımaktadır?", "hangi politik özneler bir ideolojik-politik yenilenme ihtiyacı ve arayışı içindedirler?" sorularına günümüz konjonktürünü esas almak suretiyle yanıtlar vermeyi hedeflemektedir. Dikkat edilirse, sorular teorik, politik ve ideolojik düzeylere ilişkin konjonktürel pozisyonları açığa çıkarma ve analizin sonuçları üzerinden bir ayrış-

tırına yapma hedefini taşımaktadır. Bu üç alanın da analizin konusu olması gerektiğini düşünüyoruz çünkü Bedreddini Hareket bu üç alanda da bir harmanlanma faaliyeti yürütülmesini gerekli görmektedir.

3. Karşı-Devrimci Burjuva İdeolojik Bombardıman Karşısında: Hangi Marksizm?

Markşizm neredeyse bir yüzyılı aşkın süredir çoğul bir karakter arz etmektedir. Dolayısıyla tek bir Marksizmden değil farklı Marksizm anlayışlarından bahsetmek daha doğru olacaktır. İşin içerisine bir de Marksizmin tarihsel gelişimi içinde belirginleşmiş politik ayrımlar üzerinden ortaya çıkan ve mevcut çoğul teorik yapıyla çeşitli biçimlerde ve düzeylerde alış verişe giren çeşitli ideolojiler de karışınca, söz konusu çoğulluk katlanarak büyümüş, karmaşık bir durumun ortaya çıkmasını beraberinde getirmiştir. En nihayetinde, sosyalizm deneyimlerinin çökmesi ve buna paralel olarak post-modern nitelikli ideolojilerin etkinliğini artırmasıyla birlikte, ister teorik faaliyet içerisinde isterse de politik faaliyet içerisinde olsun, yeryüzündeki istisnasız her Marksist, tabiri caizse arap saçına dönmüş bir sorun yumağını çözme göreviyle karşı karşıya kalmıştır. Bu sorun yumağı ancak “kriz” kavramıyla nitelenebilir. Gerileme halindeki bir kuramın çoğullaşması ve bu çoğulluğu oluşturan tekil yapıların herhangi birisinin diğeri üzerinde hegemonya kuramıyor olması, söz konusu teorinin “kri-zi”nin başlıca kanıtıdır.

Özellikle modernizm-postmodernizm ikileminde ifadesini bulan epistemolojik nitelikli -ve aynı zamanda politik uzanımları olan- kapışma, Marksizmi de kuskacı altına almış ve çoğu Marksizm anlayışı bu mücadelede taraf olmak yoluyla ve çoğu kez de birinden birine eklemlenmek suretiyle pozisyon almaya çalışmıştır. Bu kapışma, epistemolojik düzeyde tarif edilen; özne-yapı, doğrusal ilerleme-süreksizlik, parça-bütün, birey-toplum, ideolo-

ji-bilim, görüngü-gerçek, determinizm-rölativizm vb. tarzında belirlenmiş ikiliklere dair farklı kavrayışlar getirmekte ve bu ikilikler arasında kurdukları farklı iç bağıntılarla birbirlerinden köklü bir biçimde ayrılmaktadırlar.

Çok basitleştirerek ifade edersek, modernizme göre tarihi özne yapar. Bu özne rasyoneldir, akıyla hareket eder. Ne var ki rasyonel öznenin akı büsbütün sınırsız ve belirlenimsiz değildir. Özne ancak kendisini çevreleyen nesnelliği -Aydınlanma felsefesinde bu nesnellik doğadır - akıyla çözümlemek suretiyle davranışlarına yön verir. Yani nesnellik öznde yansımaları bulur. Bir başka ifadeyle nesnellik veya doğa verilidir, özne nesnelliği veya doğayı akı yoluyla anlar ve onu değiştirir. Dolayısıyla, değişimin aslı kaynağı akıdır. Değişim doğrusal bir ilerleme şeklinde gerçekleşir. İnsan akı geliştikçe toplumlar da gelişir ve değişir. Bu yüzden geleneksel olan yapı modern olana, metafizik olan düşünce pozitivist olana doğru engellenemez bir evrim halindedir. İlerlemenin sağlanabilmesi için aklın kendisini çevreleyen nesnelliği açıklamak için başvurabileceği yegane yöntem ampirizmdir. Yaşamda sınanabilen ve doğrulanabilen bilgi bilimsel, bu bilginin işaret ettiği evrime ayak uyduran düşünce ya da ideoloji ilerici, ayak direyen ise gericidir. Pozitivist bilimin ışığında kendini ulus-devlet olarak örgütleyen sanayileşmiş, demokratik batı toplumlarında "ileri"lik hali cisimleşmiştir. Aynı nedenle, söz konusu ilerilik halini mümkün kılan batılı- veya kuzeyli- akı ilerici, doğulu -veya güneyli- akı gericidir/geri kalmıştır. Keza gelişmiş batının dini olan Hristiyanlık ilerici, geri kalmış doğunun dini olan Müslümanlık ise gericidir. Özellikle sosyalizm deneyimlerinin çözülmesi, Marksizmin ürettiği bilginin bilimsellik niteliği taşımadığını ampirik olarak kanıtladığından, ilerlemenin yönü batı kapitalizmi olarak belirginleşmiştir. Öyle olduğu için, az gelişmiş toplumlar düzeminde ortaya çıkan, batıyı model olarak benimsemiş kalkınmacı ideolojiler bilimseldir, ilericidir ve doğrudur.

Postmodernizm de özneyi epistemolojisinin merkezine oturtur. Ancak postmodernizmin öznesi tarih yapmakla yükümlü değildir. Ancak kendi parçalanmış toplumsallığını günbegün yeniden ve yeniden kurabilir. İnsanın davranışlarını önceleyen bir yapı yoktur. Aynı yapı içinde yaşadığı iddia edilen öznelerin davranışları-

nin benzeşmezliği ve çoğulluğu yapı teorisini çürütmektedir. Toplum kavramı ise modernizm ideolojisinin ürettiği bir yanılsamadan ibarettir. Tıpkı ilerleme düşüncesi gibi... Savaşlarla, yıkımlarla, acılarla yüklü yaşanan tarih göstermiştir ki bir ilerleme söz konusu değildir. Tam tersine ilerleme fikri etrafında oluşturulan büyük teoriler, bireyin özgürlüğünü kısıtlayan totaliter rejimlere yol açmıştır. Pozitivist bilimi kutsayan büyük teoriler aynı zamanda bilimci temelde dışa vuran ve her zaman mevcut iktidarların ekmeğine yağ sürmeye hizmet eden bir tür yobazlığa yol açmıştır. Oysa bilgi ancak bireyin özgürlük alanını genişletebildiği oranda değerlidir. Bireyin özgürlük alanını geliştirmeyen bilginin, ister bilimsel faaliyet sonrasında edinilmiş olsun isterse de din kitaplarından edinilmiş olsun birbirleri karşısında bir üstünlüğü yoktur. Ha keza, bir bilim insanının içinde yaşadığı tarihselliğin ve bu tarihsellikte yaşam bulan ideolojilerin etkisi altında olmasından ötürü, ürettiği bilginin bir mutlaklığı da bulunmamaktadır. Diğer deyişle, bilimin açıkladığını iddia ettiği gerçeklik, aslında toplumsal olarak oluşturulur. Dolayısıyla farklı toplumsallıkların gerçekleri birbirinden farklı olacaktır. Yani bilgi de tamamen görelidir. Öyleyse, özcü ve bütünsel açıklama arayışları yanlış sonuçlar doğurur. Bilimin yapabileceği incelenen gerçekliğe bütünsel bir açıklama getirmek değil, ancak farklı gerçeklikleri anlamak ve insanların nasıl toplumsal olarak bu gerçeklikleri oluşturduğunu çözümlemek olabilir. Sonuç olarak, bilginin göreliliğini göz ardı eden modernizmin bütünsel bir kavrayışa dayanan ilericilik-gericilik ayrımları tamamen ideolojiktir ve gerçekte bu ayrımlar dünyanın efendilerinin çıkarlarına hizmet etmektedir.

Fazlasıyla indirgeyerek ve iç ayrımlarını önemsizleştirerek özetlemeye çalıştığımız modernizm-postmodernizm arasındaki epistemolojik nitelikli kavgada, Marksizmin tarafsız kalması ve daha doğru bir ifadeyle bu kavgaya müdahil olmaması elbette mümkün değildir. Nasıl ki, Marksizm kendisini modernizm ideolojisinin temeli olan aydınlanmacı ve ilerlemeci felsefeyle önce etkileşmek sonra kopuşmak suretiyle kurmuşsa, postmodernizmle girişilecek epistemolojik nitelikli bir teorik çarpışma onun kendini yeniden daha güçlü bir biçimde kurmasının ve etkinliğini artırması-

nın önünü açacaktır. Ancak bu genel doğrunun hayata geçirilmesi, ifade edilmesi kadar kolay olamamaktadır. Çünkü postmodernizm, Marksizmi modernizmin kapsam alanı içinde tanımlamakta, Marksizm kıtasında mevcut olan çoğu anlayış da bu pozisyona razı olarak, postmodernizme modernizmin argümanlarını yeniden üretmek veya güçlendirmek suretiyle karşı çıkma eğilimini taşımaktadır.

Marksizm Modernist Değildir

Marksizmin bir çok temsilcisi modernizmin önermelerine epistemolojik olarak yedeklenmiş haldedir. Bu yedeklenme hali, siyasal pratikte iki türlü ifadesini bulmaktadır: Ya modernizmi ve modernizmin kazanımlarını gerçekte herhangi bir burjuva akımının savunamayacağı, iddiasından yola çıkarak; aydınlanmacılığın, ulus-devletin bağımsızlığının, pozitivist bilimsel bilginin ve ilerlemeciliğin gerçek savunuculuğunu ancak Marksistlerin yapabileceğini öne sürerek ulusalcı-ilerlemeci bir “sol” ideolojiye doğru evrilme şeklinde; ya da dönemin kimi modernist kalkınmacılarının Marksizme bir ilerleme projesi olarak prim verdiği dönemdeki sosyalizm kalelerinin aslında öznel uygulama hataları nedeniyle (ya Lenin’in ölümünün ardından ortaya çıkan Stalin’in olumsuz politikaları ya da 20. Kongre sonrasında ortaya çıkan “revizyonizm”in yanlış uygulamaları nedeniyle) yıkıldığını ve sosyalizmin doğru biçimde uygulandığında halen en rasyonel ilerleme ve aydınlanma projesi olduğunu ifade etmek suretiyle; yine modernizm içi bir alanda kendine meşruiyet yaratmaya çalışarak anakronik bir sol ideolojiye dönüşmek şeklinde... Birinci eklemleme biçiminin genellikle düzen içi bir politik konumlanışa, ikincisinin ise düzen dışı bir politik konumlanışa tekabül etmesi epistemolojik düzeyde paylaştıkları ortaklığı önemsiz kılmaz, kılmamalıdır. Çünkü Marksizm, modernizmle ayrım noktalarını belirginleştirmedikçe bugünün egemen eğilimi olan postmodernizm karşısında esaslı bir karşı çıkış sergileme ve böylelikle kendisini daha yetkinleşmiş biçimde yeniden kurmak olanağından mahrum kalacaktır.

Marksizmin kurucuları, modernizmden farklı olarak ampirizmin bir bilimsel yöntem olduğu iddiasını şiddetle reddetmişler-

dir. Marx'a göre idealizm, felsefenin bir hatasıysa; empirizm de sağduyunun yerleşik bir kusurudur. Yine Marx, Kapital'in Üçüncü Cildi'nde "Şeylerin dış görünüşleri ile doğaları doğrudan çakışsaydı, tüm bilim gereksiz olurdu" demektedir. Marksizmin kurucularının özellikle 1860'ların ortalarından itibaren tüm teorik üretimlerine, kapitalizmin duyularla empirik olarak algılanamayan işleyiş yasalarını bilimsel bir temelde açıklama gayesi tarafından yön verilmiştir, diyebiliriz. Öyle ki, tarihsel materyalizm, tam da bu arayışın sonucunda üretilen bilgilerle şekillenmiştir. Marksizme göre bilgiler "empirik" olarak "bulunmaz", tam tersine zihinsel süreçlerin işletilmesi sonucunda üretilir. Dolayısıyla, "empirik" olarak "bulunmayan" bilgilerin doğruluğu ya da yanlışlığı, "empirik" olarak duyularla ve deneylerle sınıanamaz. Çünkü bilgi üretimi, bilgiden hareketle ve bilgi aracılığıyla gerçekleştirilir. Öyle olduğu içindir ki, Kapital'de Marx'ın açıkladığı kapitalizm, hem doğası itibariyle her yerde olan hem de görünüşü itibariyle hiçbir yerde olmayan bir kapitalizmdir. Yine aynı şekilde Marx'ın sınıflar teorisinde açıkladığı, sömürü ilişkilerine bağlı olarak ortaya çıkan sınıfsal çelişki, hem doğası itibariyle tüm ülkelerdeki toplumsal süreçlere içkindir, hem de insan-özne tarafından açıkça duyumsanabilir, empirik olarak kanıtlanabilir değildir. Şeylerin bilgisi ile görünüşleri arasındaki kategorik farklılığı göz ardı eden empirist bir yaklaşım, hem kapitalizmin görünüşünün hem de sınıflar çelişkisinin kendini dışavurumunun günümüzde değişmiş olmasından dolayı Marksizmin öldüğünü çekincesiz bir biçimde ilan edecektir. Oysa Marksizm, kapitalizmin bilgisi ile kapitalizmin konjonktürel olarak değişen görüntüleri arasında bir çakışma ilişkisi tayin etmediğinden bu eleştirinin menziline dısında bir konuma sahiptir.

Marksizmin modernizmden yukarıdakiyle ilişkili bir diğer köklü farkı ise ilerlemecilik-aydınlanmacılık bahsinde ortaya çıkmaktadır. Aydınlanma, bilindiği gibi insanın ve insanlığın ilerlemesi fikri üzerine kuruludur. Doğrusal bir çizgide seyredeceği varsayılan ilerlemeye rasyonel insan-özne tarafından yön verilir. Aydınlanma ideolojisi, rasyonel insan-özneyi, kiliseye ve aristokraziye karşı devrimini yaparken tanrıyı gökyüzünden indirerek "insanlaştıran" Fransız Jakobeni eksen alarak tanımlar. Her ne

kadar, Fransız aydınlanmacılığı tarafından ortaya atılmış olsa da ilerleme düşüncesi felsefi dayanağını en güçlü biçimde Alman idealist felsefesinde bulur. Fichte, Schelling ve Hegel gibi filozoflar ilerleme düşüncesine içkin bir ereksellik atfetmişlerdir. Bunlara göre, insan-öznenin rasyonel ilerlemeci faaliyeti tarihe ve doğaya içkin olan bu aşkın amaçtan bağımsız olarak açıklanamaz. Diğer bir deyişle, insan-özne ancak tarihe -ve doğaya- içkin olan amacın bilgisine sahip olabildiği oranda rasyonel ve bilinçli faaliyette bulunabilir. Dolayısıyla aydınlanmacı-ilerlemeci düşünce, tarihi öznel ve erekli bir oluş olarak tanımlamaktadır. Bu idealist nitelikli felsefi temelden üretilmiş bir Marksizm yorumu, komünizme doğru amaçlı bir biçimde ilerleyen bir tarih kavrayışına ve kendisinde içkin olarak bulunan devrimciliği açığa çıkartma eğiliminde olan bir özne olarak da “işçi sınıfı” kavrayışına ulaşır. Burada maddi temellerinden uzaklaşarak metafizik içeriğe kavuşan “komünizm” ve “işçi sınıfı” kavramları birer “mit” olarak karşımıza çıkar. Bu tür bir Marksizm kavrayışı açısından komünizme doğru ilerlemenin mümkünlüğü, “ilerleme” fikrinin ortaya çıktığı dönemdeki Batı toplumlarının sahip oldukları ekonomik, siyasal ve kültürel formlar esas alınarak belirlenir. İlerilik-gerilik ve ilericilik-gericilik tanımları yine aynı formlar esas alınarak tayin edilir. Aslında Marksizmin aydınlanmacı yorumu, o dönemin burjuvazisinin iktidarını üzerinde temellendirdiği “ilerleme” masalına angaje olmaktan başka bir ankuna gelmemektedir. Öyle olduğu içindir ki, kapitalizm çağında ilerlemeciliği söylemine pelesenk etmiş her “sol” politik öznenin, belli bir andan itibaren düzen içi politik pozisyon alıstan nesnel olarak kaçınmadığı açıkça görülmektedir.

Marksizmin Tarihi Öznesiz ve Ereksizdir

Marksizmin de tıpkı modernizm gibi, dönemin tarihsel-toplumsal gelişmelerinden etkilenmiştir. Aydınlanma felsefesine dayanak sağlayan sanayi devriminin ve Fransız devriminin olmadığı koşullarda Marksizmin kendisini bilim, felsefe ve politika bileşenlerinden oluşan bir bütün olarak kurmasının mümkün olmadığını pekala söyleyebiliriz. Marksizm kendisini oluşturunca, aydınlanmacılıktan farklı olarak bir felsefe olmakla yetinmemiş aynı za-

manda, tıpkı politika bileşeni gibi, bilim ayağının inşasını da kuruluşunun bir parçası haline getirmiştir. Marksizmin bilim ayağı, inceleme konusu yapılan gerçekliğin nesnel olarak açıklanabilir olduğu hipotezinden hareket ederek oluşmuştur. Gerçekliğin nesnel olarak açıklanabilmesi düşüncesi ise felsefi olarak sübjektif bir kategori olarak özneyi bilimsel açıklamaların dışarısında bırakmayı gerektirmiştir. Marksizmin bilim ayağının öncelikli inceleme nesnesi ise soyut bir gerçek olarak kavramsallaştırılan üretim tarzları olmuştur. Marx, genel bir tarih felsefesi oluşturmaya çalışmamış, tersine, bir nesnel gerçeklik olarak kapitalist üretim tarzını, kavramlarla ve kavranlar arasında kurduğu iç bağıntılar çerçevesinde nedensellik ilişkilerine dayalı bir sistem olarak açıklayabildiği oranda ve bu açıklamaların geçmişe ve geleceğe dönük uygulanması yoluyla tarihsel materyalizm olarak tanımlanan tarih biliminin temellerini atmıştır. Tarihsel materyalizm tarih bilimi olabilmesini, kapitalist üretim tarzını nesnel bir gerçeklik olarak açıklayabilmesinin ötesinde, kapitalizme dair çözümlemesinden yola çıkarak tüm tarihe uygulanabilecek altyapı (temel) -üstyapı arasında kurduğu belirleme ve zorunluluk ilişkilere dayanan açıklamasına borçludur. Kendisine içkin olan bir erek doğrultusunda ilerleyen aşkın bir tarih felsefesi veya rasyonel öznelerin bilinçli faaliyetleri sonucunda ilerlemekte olan öznel bir tarih kavrayışı, tarihsel materyalizmin inşası sırasında kesin bir biçimde dışarı atılmışlardır. Marksizmin bilimsel açıklamasını yaptığı tarih, kesinlikle öznesiz ve ereksiz ama üretken güçlerin gelişimine bağlı olarak temel ile üstyapı arasında tarif edilen belirleme ilişkisinin ışığında açıklanabilen bir tarihtir.

Bu savı bir analogi yaparak açıklamakta fayda var. Yağmur olayını ele alalım. Yağmurun bilimsel açıklaması, öncelikle onun açıklanabilir nesnel bir gerçeklik olarak ele alınmasını gerektirir. Yani, yağmurun yağmasının bilimsel olarak incelenebilmesi için, öncelikle yağmurun yağmasının kendisinde içkin olan bir amacı olmadığının kabul edilmesi gerekir.

Herhangi bir bilimsel açıklama, belli genellemeleri, zorunluluk ilişkilerini ve belirleme ilişkilerini varsayar. Yağmur analogisinden devam edersek, bu ilişkiler belli kavramlardan (buharlaşıma, yoğunlaşma, moleküller vs.) yola çıkarak tarif edilmiştir. Ancak

kesinliklere dayanan bu açıklama, belirli bir ülkeye, belirli bir zaman dilimi içinde ne kadar yağmur düşeceği hakkında kesin bilgiler vermez. Belli tarihsel kesitlerde yeryüzüne çok az yağmur yağabilir. Hatta belli bölgelere hiç yağmur yağmaz. Ancak tüm bu zamansal ve mekansal farklılıkların yağmur yağışını olumsal kılması, yağmurun kesinliğe dayanan bilgisinin bilimselliği konusunda bir şüphe uyandırmaz.

Tarih bilimine (tarihsel materyalizme) geri dönersek, temelin üstyapıyı belirlemesine dayanan açıklama da aynı şekilde teoriktir. Bu bilimsel bilgiye sahip olan bir Marksist, gündelik yaşamında karşılaştığı toplumsal nitelikli konjonktürel gündemlere dair açıklama getirirken bu genel ve soyut bilgiden bağımsız hareket etmez. Ancak bir şeyi açıklamakla, o şeyi dönüştürmek arasında kategorik olarak bir fark bulunmaktadır. Açıklamanın hammaddesi bilgiyken, dönüştürmenin hammaddesi eylemdir. Dönüştürmeye hizmet etmeyen bir açıklama, tüm bilimsel gücüne karşın gerçek yaşamda bir değer taşımaz. Örneğin, yağmur yağışının olmayışının kuraklığa yol açtığı bir bölgede insanlara yağmurun bilimsel açıklamasının anlatılmasının tek başına bir değeri yoktur. İnsanlar verili bir anda somut çözümlerle ilgilenirler. Ancak verili bir anda önerilen herhangi bir somut çözümün de benimsenebilmesi için, bu çözümün verili konjonktürde yapılabilir, gerçekleştirilebilir, yani bu konjonktüre uygun olması gerekir. Örneğin, İstanbulluların kentte büyük bir deprem olacağını bilmeleri ile depreme karşı önlem almaları arasında zorunlu bir nedensellik ilişkisi mevcut değildir. İstanbul'un zenginleri dışında kalanlar, deprem olacağını bildikleri ve evlerinin depreme dayanıklı inşa edilmediğini bildikleri halde, başka bir alternatifleri olmadığı için evlerinde oturmaya devam etmektedirler. Aynı şekilde, bir işçi için de sömürüldüğünü bilmesi ile sömürüye karşı devrimci savaşıma katılması arasında bir nedensellik ilişkisi kurabilmemiz mümkün değildir. Bu bağlamda, herhangi bir öznenin yalnızca sahip olduğu Marksizme dair bilgiden ötürü her konjonktürde Marksist olmayanlar karşısında doğru ve devrimci çözümler getireceğini a priori olarak söylemek mesnetsiz ve teorist bir varsayım olacaktır. Marksist olanla olmayanı ayırmak için Marksizm hakkındaki bilgiyi temel ölçüt olarak benimsemek apolitik ve

akademik bir yaklaşımdır. Ancak verili bir konjonktüre uygun devrimci politikalar uygulayanların Marksizmi tartışma konusu yapılabilir ve dolayısıyla ilerleyen bölümlerde de yalnızca bu öz-nelerin oluşturduğu kümenin Marksizm alanını oluşturduğu savunulacaktır.

Sürec'e dair kesinliklerle konuşabilen bir Marksistin, sahip olduğu teorik üstünlük an'a ilişkin politik öngörülerinde, ona, diğer politik özneler karşısında dolaysız bir üstünlük sağlamaz. Çünkü her bir konjonktüre etki edebilecek sonsuz sayıda faktör mevcuttur ve bu faktörlerin hepsinin hesaba katılması eşyanın tabiatı gereği mümkün değildir. Tam da bu nedenle, Marksizmin bilgisine sahip olmadığından değil ama içinde yaşadığı an'ı etkileyen her bir faktörü hesap etmesi mümkün olmadığı için, Lenin, Şubat Devrimi'nin hemen arifesinde Rusya'da devrimi kendisinin ve yaşlılarının göremeyeceğini beyan edebilmiştir. Bu, ne Marksizmin yanlışlığını, ne de Lenin'in Marksistliğindeki bir kusuru gösterir, sadece, konjonktürün Lenin'in iradesinin ve müdahalesinin dışında gelişen bir nesnelliği temsil ettiğini ve verili bir an'da verili bir coğrafyada yaşanabilecek değişim ve gelişimlerin olumsal olduğunu, bu gelişmelerin önceden kesin biçimde bilmeyeceğini gözler önüne serer.

Marksizmin ölçütlerinden birisi teorik kavrayışsa, devrimciliğin yegane ölçütü devrimci eylemdir ve devrimci eylem her konjonktürde farklı bir form, farklı bir içerik kazanır. Farklı bir forında ve farklı bir içerikte gerçekleşen her devrimci eylem ideolojik mücadelenin içeriğinin de gözden geçirilmesini kaçınılmaz olarak beraberinde getirir. Dolayısıyla teoride değil ama politik faaliyette bir görelilik söz konusudur. Marksist olmamakla birlikte ülkesinin içinde bulunduğu konjonktörü doğru sezen bir Fidel Castro devrimci eylemin öncülüğüne yükselebilirken, Marksizme ideolojik düzeyde daha fazla gönderme yapan dönemin Sovyetik partisi reformist bir eylem çizgisini aşamamıştır. Küba devrimi bir kez gerçekleştikten sonra ise Castro'nun kendisi Marksizmin temsilcisi haline gelmiştir. 20'inci yüzyılda dünyada gerçekleşen her devrimin biricik olmasının nedeni hepsinin özgül bir konjonktüre doğması ve bu konjonktür tarafından içeriğinin ve formunun belirlenmesidir.

Tüm bu sayılan nedenlerden ötürü, ilerleme-aydınlanma felsefesinden farklı olarak tarihsel materyalizm evrensel bir politik-ideolojik hat ve sabit bir eylem çizgisi önermez. Zaman ve uzam dışı bir düzlemde determinist ve zorunlu bağınlar üzerinden kendisini bilgi düzleminde kuran Marksist teori, gündelik pratik politika alanına gelindiğinde aşkın bir karaktere sahip herhangi sabit bir politik, ideolojik ve örgütsel çizgiye işaret etmez. Çünkü, pratik politika alanında her değişen konjonktür yeni güçler konumlanışını beraberinde getirecek ve bu da yeni politik taktikleri, yeni ideolojik açılımları ve yeni örgütsel mevzilenişleri gerektirecektir. Dahası her yeni konjonktürde politik düzlemdeki devrimcilik-reformizm-karşı-devrimcilik pozisyonları izlenen eylemlilik çizgilerine göre yeniden ve yeniden şekillenecektir. Ne politik yapılanmanın sahip olduğu devrimci programı, ne de bu yapılanmanın geçmişte ortaya koymuş olduğu devrimci eylem çizgisi, yeni bir konjonktürde bu yapılanmaya o an'daki eyleminden bağımsız bir devrimcilik pozisyonunu önsel olarak kazandırır.

Buraya kadar, Marksizmin ampirist ve ilerlemeci-aydınlanmacı modernizmden -modernizmin burjuvazinin ideolojisi olup olmasından bağımsız olarak, epistemolojisi itibariyle köklü biçimde farklı kırıldığını, bir başka deyişle Marksizmin bir teori olarak modernist olmadığını ortaya koymaya çalıştık. Marksizmin teori alanında insan-özneyi, insan aklını ve tarihe aşkın bir anlam yükleyen tarih felsefesini dışarı atmak suretiyle, politika alanında ise ilerlemeci, evrenselci, pozitivist yaklaşımların reddi üzerinden gerçekleştirdiği yaratıcı ve özgül devrimcilik pratikleri üzerinden kendisini kurduğunun altını çizmeyi denedik. Bu nedenle, kimi modernistlerin Marksizmi modernizm galaksisinde bir yere oturtmaya çalışmaları bu modernistlerin sorunu olarak görülmelidir, Marksizmin değil...

Postmodernizm Karşısında Marksizm

Diğer yandan, postmodernizm ise Marksizmi ilerlemeci olmakla, holist (bütüncü) olmakla, insan-özneyi ve onun eylemini önemsiz kılmakla ve bilimci olmakla modernizmle aynı kefeye koymakta ve eleştirmektedir. Bu eleştirilerin ilerlemecilik dışında kalanları hem isabetlidir, hem de postmodernlerin tezlerini üzerine inşa et-

tikleri epistemolojik bağlam dışınıldığında tamamen isabetsizdir. Marksizmin bilim ayağı, dengi olan her bilim kıtası gibi hem bütüncüdür hem de insan-özneyi bir felsefi kategori olarak dışında bırakır. Ne var ki, postmodernizm hipotezlerini görüngüler alanında veya gerçek gerçeklerin düzleminde temellendirir. Anti-bilimci karakteri nedeniyle, postmodernizm, şeyin dış görünüşü dışında kalan nesnel gerçekliğinin aranmasına dönük teorik faaliyeti gereksiz bulur. Bu bahiste postmodernizm, insan-öznele- rin söz konusu şeye yüklediği anlamlar dünyasının deşifre edilmesiyle elde edilecek bilgilerin ötesinde, bu şeyin bir gerçekliğinin olmadığı postulatından hareket eder. Dolayısıyla bir şeye yüklenen insan-özne sayısı kadar anlam olabileceğinden, bu şeyin yine insan-özne sayısı kadar da gerçekliği söz konusu olabilir. Postmodernist ideolojinin politik pratikteki karşılığı ise, şekil, içerik ve bileşim açısından birbiriyle benzeşmeseler de mevcut iktidar ilişkilerine itiraz etme noktasında ortaklaşan; isyancı veya uzlaşmacı çok sayıda “yeni toplumsal hareket”e dayanmanın dışında bir politika zemini tarif etmekten kaçınmaktır. Günümüzde yükselen “küreselleşme karşıtı hareket”in bileşenleri arasında gözlemlenen talepler ve izlenen mücadele yöntemleri konusundaki benzeşmezlik ve çoğulluk hali postmodernizmin bağlam belirle- nimli “gerçeklik” kavrayışının en somut kanıtı olarak öne sürül- mektedir. Kuşkusuz, bir modernist, bir aydınlanmacı açısından “küreselleşme karşıtı” hareket bir garabeti temsil eder. Çünkü bu hareket, ne ulus-devlet idealiyle, ne rasyonel-insan merkezli laik toplum projesiyle uyumludur, ne de “bilimsel” ilerleme hedefine hizmet eder. Modernistin bu tutumu tutarlı ve kendi varoluşu açı- sından zorunludur. Ancak aynı türden olumsuzlayıcı tutum bir Marksiste uygun düşer mi?

Bir kısım Marksistin “küreselleşme karşıtı hareket”i kapitalist toplumdaki temel “sınıfsal” ayrımları bulanıklaştırıcı bir hüviyete sahip olduğu iddiasıyla olumsuzladığını biliyoruz. Öyle ya, bu anlayışa göre “işçi sınıfının” merkezinde yer almadığı bir toplumsal hareketin kapitalizmi yıkması mümkün değildir. Ancak bu anlayış, işçi sendikalarının ve işçi partilerinin neden bu hareketin merkezinde yer almadığını veya işçi sendikalarının ve işçi partile- rinin neden bu hareketi fiziksel ve ideolojik anlamda aşacak baş-

ka bir hareketi geliştirmediği konusuna materyalist bir açıklama getirmez. Getirilen yegâne açıklama felsefi anlamda tamamen idealisttir. Buna göre sendika önderleri uzlaşmacı, işçi partileri reformisttir. Kuşkusuz sendika önderlerinin uzlaşmacı, işçi partilerinin reformist olduğu bir olgudur. Ancak eğer düşüncenin maddeyi, öznenin nesneyi belirlemediği konusunda felsefi bir mutabakat mevcutsa, tüm toplumsal olgular gibi bu olguyu açıklamak için de “madde”den yola çıkmak gerekir. Burada madde- den kastettiğimiz bu partilerin ve sendikaların temsilcisi olduğu “işçi sınıfı”dır. Öyleyse ncelikle Marksizmin sınıf teorisini kısaca gözden geçirelim.

Marksizmin Sınıf Kavramı Bilimsel Düzeye Aittir

Marksizmde retim ilişkileri karşısındaki konumlara göre tanımlanan sınıf kavramı, tıpkı tüm bilimsel kavramlar gibi, bir genellemeyi ifade etmektedir. Yani somut-gerçek’i değil, teorik olanı yani soyut-gerçek’i ifade etmek için kullanılmıştır. Sınıflar kavramlaştırmasının, Marksizmin merkezi kavramlarından birisi olduğunu öne süren her görüş, eğer bu kavramın Marksizmin bilim ayağına ait olduğundan kuşku duymuyorsa, sınıf kavramının bir genelleme olduğundan da kuşku duymamalıdır.

Tarihsel materyalizm içinde sınıflar, üretim ve mülkiyet ilişkileri bağlamında sömürü ilişkilerinin üzerlerinden gerçekleşebildiği soyut toplumsal kategoriler olarak ele alınır. retken glerin gelişimi ile üretim ilişkileri arasında meydana gelen ve toplumsal devrimlere yol açan çelişki toplumsal düzeyde sınıflar arasındaki çelişkide somutlanır. Sınıflar arasındaki çelişki ise sömürü mekанизmalarının devreye girdiği andan itibaren sınıflar savaşımında vücut bulur. Bu anlamda, sınıf kavramı tarih bilimi içi ekonomipolitik disiplinine aittir. Üretim tarzlarının açıklanması sırasında işlevseldir. Temel ile st yapı arasındaki belirleme ilişkisi uyarınca, gerçek hayatta meydana gelen tüm olguların sınıflar savaşımından ayrı açıklanamayacağına, bir başka deyişle tüm tarihsel olguların sınıfsal olduğuna işaret eder. Marx “tarih sınıf savaşımları tarihidir” derken, an’da hangi ideolojik ve politik görünümle açığa çıkmış olursa olsun süreç’te, yani tarihe bir bütün olarak bakıldığında tüm olayların aslında sınıf savaşımlarına dahil oldu-

ğunu vurgulamaktadır. Ne var ki, gerçek hayatta verili bir an'da ortaya çıkan toplumsal olguların ve olayların, aslında, ancak sü-
reç içinde açıklanabilen sınıfsal çelişkilerden bağımsız olmadıkları-
nın bilgisi, gerçek hayatta aynı zamanda kapitalizm çağında top-
lumsal temsil formlarından birisinin ismi de olmuş olan "sınıf"a
vazgeçilmez ve ayrıcalıklı bir konum kazandırmaz. Yani sınıf kav-
ramının Marksizm içindeki tartışılmaz teorik öncelliği, politika
alanında ortadan kalkar. Bu düzlemde somut devrimci toplumsal
dinamikleri ve konjonktürel çelişkileri veri almaksızın "sınıf"
vurgusunda ısrar edildiğinde, apolitik bir sınıfçı tutum sergilen-
miş olur. Bu yaklaşım, örneğin Irak işgal edilirken bir Marksistin
"önce işçileri örgütleyelim sonra ABD'yle savaşırız" veya "işçiler
ABD'yle savaşmak istemiyor o zaman biz de şu an için savaşmaya-
lım" vb. sınıf kuyrukçusu tutum almasına benzer. Verili bir anda,
bir ülkedeki işçilerin reformist veya muhafazakar olması, kapita-
lizmin temel çelişkisinin emek-sermaye çelişkisi olduğu gerçeği-
ni değiştirmedigi gibi, tersinden bir başka ülkede işçi hareketinin
devrimci eylemin merkezinde konumlanması da kapitalizmin ana
çelişkisinin emek-sermaye çelişkisi olduğu gerçeğini güçlendir-
mez. Çünkü sınıf Marksizmde üretim ilişkilerine göre tanımlanan
teorik bir kavramdır. Her teorik kavram gibi bütüne dair bir ge-
nellemedir, bir soyut-gerçektir ve başka kavramlarla (üretim iliş-
kileri, emek-sermaye çelişkisi vb.) ilişkisi içinde açıklayıcı gücü-
ne kavuşur.

Oysa gerçek hayatta, işçilerle, işçi sendikalarıyla, işçi partileri-
le, işçi mahalleleriyle, işçi eylemleriyle karşılaşabiliriz, ancak teo-
rik tanımıyla birebir örtüşen sınıflarla somut anlamda karşılaş-
mak mümkün değildir. İşçiye dokunabiliriz, işçi sendikalarının
kapısından içeri girebiliriz, işçinin partisine oy verebiliriz, işçi
mahallesinde oturabiliriz, işçi eylemine katılabiliriz ama işçi sını-
fıyla duyumsal bir ilişkiye girmemiz mümkün değildir. An'a gelin-
diğinde yapabileceğimiz en büyük genelleme "işçi hareketi"ni ta-
nımlamak olabilir. İşçi hareketini işçi sınıfı olarak tanımlamak
ise teorik değil ideolojik bir yaklaşımdır. Verili konjonktür, dev-
rimciler açısından bu tür bir ideolojik yaklaşımı öne sürmeyi ge-
rektiriyorsa bunu yapmakta herhangi bir bahis olmadığını belir-
telim. İşçi hareketi eğer verili anda devrimciyse ve bu niteliği ona

diğer toplumsal dinamikler üzerinde bir ayrıcalık ve üstünlük kazandırıyor, işçi hareketine çubuk bükme yerinde olacaktır. Marx'ın ve Lenin'in kendi dönemlerinin işçi hareketini kastederken benzeri bir kavramlaştırmaya başvurmaları bu çerçevede anlaşılmalıdır. Ne var ki, günümüzde durum bu mudur? Bu konuyu bir miktar daha tartışmamız gerektiği kanısındayız.

Marx ve Engels, 19. yüzyıl kapitalizmi üzerine kaleme aldıkları teorik ve politik metinlerde işçi sınıfının yanı sıra sık sık da proletarya kavramına başvurmuşlardır. Birçok metinde, işçi sınıfı kavramı yerine ve aynı anlama gelmek üzere proletarya kavramını kullanmışlardır. Bu açıktır. Ancak Marx ve Engels, aynı şeyi ifade etmek için neden iki ayrı kavram kullanmıştır sorusu ise yanıtlanmayı beklemektedir.

Marksizmin kurucularının özellikle olgunluk eserlerinde sınıfı daha çok "teknik" ve "yapısal" faktörlerce belirlenen ilişkisel bir konumu, proletaryayı ise "toplumsal" nitelikli bir pozisyonu ifade etmek üzere kullanmaları "neden iki kavram?" sorusu bağlamında anlamlı ve işlevsel bir kalkış noktası sunmaktadır. Kapital'de proletarya kavramına birkaç istisnai örnek dışında neredeyse hiç başvurulmaması, bunun yerine işçi sınıfı kavramının kullanılmış olması bu savı güçlendirmektedir. Keza "lumpen işçi sınıfı" yerine "lumpen proletarya" kavramının kullanılması, bu ikincisinin üretimin maddi ilişkilerinden çok toplumsal düzeye referans yapılmak suretiyle tanımlanma çabasının bir ürünü olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Öyle ya, üretim ilişkilerinin dışında olan bir tabaka, sıfatı lumpen de olsa proletarya olarak nitelenmiştir. Yine "dün kazandığıyla bugün yaşayan" ve yarın iş bulup bulamayacağının garantisi olmayanlar, olarak Engels tarafından ortaya konulan proletarya tanımı da toplumsaldan ve maddi yaşam koşullarından yola çıkarak yapılmıştır. Verili konjunktürde siyasal devrimin öznesi olarak işaret edilen "zincirinden başka kaybedecek bir şeyi olmayan" proletarya kavramı da yapısal düzeyden çok toplumsal düzey içerisinde anlam kazanmaktadır.

Dolayısıyla ekonomi-politik'e ait bir kavram olan işçi sınıfından farklı olarak, proletaryanın sosyoloji-politik'e ait bir kavram olarak kullanılmış olduğu söylenebilir.

Buna rağmen, Marksizmin kurucularının iki kavramın arasında ayrım koymak konusunda çok özenli davranmamalarının nedeni olarak ise; üretim ilişkileri karşısında sahip olunan yere göre tanımlanan işçi sınıfı kategorisi ile toplumsal pozisyonları itibariyle “zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi olmayan”ları kategorize edebilmek için tanımlanan proletaryanın, 19. yüzyıl Avrupası’nda dönemsel olarak aynı toplumsal olguya tekabül ediyor olmaları gösterilebilir. Söz konusu dönemde bir hesabı yapılması mümkün olabilseydi, üretim ilişkileri karşısındaki konumuna göre işçi sınıfı kapsamına girenlerin tamamına yakınının proleter çalışma koşullarına tabi oldukları gözlemlenebilirdi. Ancak bu, her konjonktürde yapısal sınıf konumları itibariyle işçi sınıfı üyesi olarak tanımlananların tamamının maddi yaşam koşullarına göre belirlenen toplumsal pozisyonları itibariyle proleter olacakları anlamına gelmez. Bu toplumsal gerçekliği ömrünün son yıllarında fark eden Marx, işçi hareketinin sağa çekişini açıklamak için yine sosyoloji-politik disiplinine ait olan “işçi aristokrasisi” kavramını geliştirmiştir.

Buradan hareketle, aynı yapısal mekanizmalarla işleyen kapitalizmde, farklı toplumsal formasyonlarda farklı maddi çalışma koşullarının ayrı ayrı veya bir arada meydana çıkabildiğini söyleyebiliriz. Proleter çalışma koşulları, örgütlü kapitalizme özgü işçilik koşullarından ve fordizm sonrası kapitalizme özgü ücretlilik koşullarından farklıdır. Proleter çalışma koşullarında istihdam olan bir emekçi, toplumsal bünyeden büyük oranda dışlanmıştır ve çalışmasının karşılığında aldığı ücret ancak kendi emek gücünü yeniden üretebilmesine yetmektedir.

Bu ayrımı koyduktan sonra, Marx’ın ve Engels’in sosyolojik ve politik nitelikli çalışmalarında doğal olarak veri olarak aldıkları 19. yüzyıl İngilteresi’nde proleter çalışma koşulları ne gibi toplumsal sonuçlar doğuruyordu, bunu biraz tartışalım.

Proleter çalışma koşullarında istihdam olan emekçiler arasında en fazla dikkat çeken olgular, düzene karşı duyulan öfke, verili hukuk sisteminin reddi ve suç işleme oranlarının yüksekliği idi. Toplumsal zenginliklerden pay alamayan emekçi bunu kendisine yapılmış bir haksızlık olarak görüyor, ezilmesine isyan ediyor ve buna karşı hırsızlık, makine kırma, işyerini kundaklama gibi eylem-

lere yöneliyordu. Engels haklı olarak proleterlerin özel mülkiyete dönük işledikleri bu tür sosyal nitelikli suçları sınıflar mücadelesinin bir dışavurumu olarak nitelendirmekteydi. Engels de Marx da, ya bireysel ya da küçük gruplar halinde dışa vurulan öfkenin ve nefretin ancak daha büyük ve politik örgütlülükler halini alarak doğru hedeflere yönelmesiyle kapitalizmin yıkılabileceği düşüncesindeydiler. Ne var ki, emekçi kesimler örgütleştikçe ve bu örgütleri burjuva hukuku tarafından da tanındıkça giderek sisteme daha fazla entegre oldular ve nihayetinde kurdukları sendikalar düzenle bütünleşti, düzenin parçası haline geldi. Yaşamlarının son döneminde İngiltere’de işçi hareketi içinde “İşçi Aristokrasisi”nin oluştuğunu gören Marx ve Engels, işçi hareketlerinin daha sonraki dönüşümlerini görme şansını bulamadılar. İşçi hareketi, Avrupa’da reformcu bir politik güç olarak her zaman rol oynamıştır. Ancak söz konusu hareketin devrimci bir işlevi yerine getirmiş olduğundan gönül rahatlığıyla bahsedebilmek mümkün değildir.

Savaş koşullarındayken henüz kapitalizmin erken bir döneminde Çarlık despotizminin en fazla zayıfladığı bir dönemde yaşanan Ekim Devrimi’nde Marx ve Engels’in işçi hareketine dair pozitif önermelerinin doğrulandığını söylemek ise fazlasıyla totolojik olacaktır. Aynı saptamayı sosyalizm deneyimlerinin yaşanmasına yol açan 20. yüzyılın bütün devrimleri için de yapabiliriz.

Marx ve Engels’in yaşadıkları dönemde işçi hareketine tamamen politik nedenlerle işaret etmelerini bugün nesnel olarak yorumlama olanağına daha fazla sahibiz.

Marksizmin kurucuları devrimciydiler. Yoksulluklarından dolayı değil, düzene karşı açığa çıkan öfke ve nefretleri ve bu duyguların beslediği yıkıcı potansiyel nedeniyle işçilerin, Marx ve Engels için politik açıdan ayrıcalıklı bir kesimi temsil etmiş olduklarını pekala söyleyebiliriz. Kuşkusuz işçilerin devrimci olarak söz konusu dönemde eyliyor oluşu üretim araçlarının özel mülkiyetinin kalkacağı bir sosyalizm için de avantaj olacaktı. Marx ve Engels’in bunu dikkate almadıklarını söylemek mümkün değildir. Ancak bu ikincisi en azından politik tutum alışlarda o kadar da belirleyici değildi. Öyle olduğu içindir ki, Marx, Avrupa’daki devrimci işçi hareketinin zayıflamaya başladığı bir dönemde, Rusya’da köylülüğü temel alan bir devrimin komünizme yol açması-

nın mümkün olup olamayacağı sorusuna hatırlanacağı gibi şöyle bir yanıt vermişti: "Eğer Rus Devrimi, Batıdaki işçi devrimi için de ikisinin birbirini bütünleyeceği bir işaret olursa, o zaman bugünkü cemaat mülkiyeti komünist bir gelişmenin çıkış noktası olabilir". Marx, politik tutum olarak devrime önsel olarak itiraz etmemekte ama bu olası politik devrimin, Avrupa devrimleriyle bütünleşmediği taktirde, verili üretken güçlerin gelişmişlik seviyesi nedeniyle komünizme evrilebilecek bir toplumsal devrime yol açmasının mümkün olamayabileceğini belirtmiştir. Burada Marx'ta endişe uyandıran devrimi Rusya'da kimin yapacağı yani devrimin siyasal boyutu değil, devrimin toplumsal boyutudur. Keza, Ekim Devrimi olurken Lenin de aynı nesnel durumun farkındaydı. Ancak yine Lenin devrimci olduğu için Sovyet iktidarından vaz geçmedi. Lenin'in Avrupa devrimlerinin yenilmesinden sonra "ezilen halklara" işaret etmesi de yine aynı çerçevede değerlendirilebilir. Marksist politika her zaman an'da devrime işaret eden parametrelere göre davranmıştır. Bunu yapamayanlar, Marksizme dair teorik kavrayışları ne düzeyde olursa olsun Marksizm dışı kalmışlardır. Lenin'den ve Ekim Devrimi'nden sonra, Kautsky'nin, Plehanov'un düştikleri durum budur.

Öyleyse yaşadıkları an'da Marx ve Lenin açısından işçi hareketine politik olarak ayrıcalık kazandıran parametrelerin peşinden gitmek gerekir: işçilerin düzene duydukları öfke ve nefret, yarınlarını görememeleri, haksızlığa uğradığını hissetmeleri, buna tepki göstermeleri vb. Tüm bunlar belirli bir konjonktürde ezme-ezilme ilişkisi sonucunda ortaya çıkan durumlardır. Marx da, Lenin de, 20. yüzyılın tüm muzaffer devrimlerinin önderleri de her zaman ezilenlerden yana saf tutmuşlardır. Kuşkusuz her ezilenden yana saf tutma durumu devrimle sonuçlanmaz. Ancak kesin olan şudur ki, ezilenden yana ezenlere karşı ön koşulsuz saf tutmayanların devrim yaptıklarını gören olmamıştır. Dolayısıyla, teorik düzeyde sınıf kavramına ne kadar sahip çıkmak gerekiyorsa, politikada da ezilenlerin yanında ezenlere karşı önkoşulsuz saf tutmak o ölçüde gereklidir.

Konjonktürel ve Dinamik Bir Süreç Olarak Politika

Daha önceki başlıkta da belirttik, Marksist politikanın ayırt edici

yönü sınıfçılığı değil, politikayı konjonktürel ve dinamik bir süreç olarak kavramasıdır. Sınıfsız toplumu hedefleyen Marksist sahip olduğu teorik kavrayışın, gerçek yaşama devrimci pratik yoluyla müdahale edemediği takdirde bir işe yaramayacağı ön kabulüyle hareketine yön verir. Bu anlamda sınıfsız toplum hedefi, devrimci pratiğe ve bu pratiğin sonuçlarına dolaysız biçimde bağlıdır.

Yine bir analogi yaparak açıklayalım. Bir bina düşünelim. Bu binayı ayakta tutan şeyin temeli olduğunu biliriz. Yani temeli olmazsa söz konusu binanın ayakta duramayacağı açıktır. Aynı zamanda bu temel binanın büyüklüğünü ve genişliğini de belirler. Dolayısıyla bina varlığını temeline borçludur diyebiliriz. Ancak temelin üzerine katlar çıkılmaya başladığı zaman, temel gözden kaybolur. Binada kullanılan malzeme, işçilik kalitesi, kat planı vb. ön plana çıkmaya başlar. Bina tamamlandığında ise artık inşaat süreci değil, inşaatın sonucu önemli hale gelir. Bu binada daire kiralamaya gelen kişi, bu binanın temeliyle değil, bina içindeki dairenin kendi ihtiyaçlarını karşılayamayıp karşılayamayacağına ve kira düzeyine göre kararını verir. Deprem tehlikesi yoksa veya kişiler depremi bir tehlike olarak algılamıyorsa, binadaki daire kişinin barınma ihtiyacını hali hazırda karşılayacak niteliklere sahipse, binanın temeli söz konusu kişiye belirleyici olarak gözükmmez. Bu durumda, binanın çatısının akmaması, duvarlarının ısı ve ses yalıtımının olmaması, binada asansör olmayışı, otopark sorunu gibi dair maddi eksikliklerin yanı sıra apartman yöneticisinin bu eksiklerin en aza indirilmesi ile ilgili yürüttüğü çalışmalar sırasında bina sakinlerini suistimal etmesi, binada ses yalıtımının olmamasından dolayı ortaya çıkan komşular arası geçimsizlikler gibi daha toplumsal görünümlü olumsuzluklar, bu binada oturan bir kiracının durumundan rahatsız olarak mücadele etmesi veya taşınması için temelden daha önemli etmenler olarak ortaya çıkar. Deprem olana kadar...

Kapitalist toplumsal formasyonda da insanlar, tamamı, yapısal olarak ekonomik temelden kaynaklandığı bilinebilen, ancak toplumsal düzeyde yani somut gerçekte ekonomik olarak yaşanmayan fenomenlerle karşı karşıyadırlar. Örneğin geçtiğimiz yıllarda Karabayır Mahallesi'nde Kürt ve Roman cemaatler atasında yaşanan kanlı çatışmayı ele alalım. Bu çatışma aynı mahallede yaşayan

iki etnik grubun arasında uzun süredir var olan geçimsizliklerin tekil bir olay üzerinden patlak vermesiyle yaşanmıştır. Biz bu olayı çözümlediğimizde, kapitalist üretim organizasyonun parçalanmasına bağlı olarak enformel iş piyasasının oluştuğu ve bu piyasaya girebilmenin koşulunun belli cemaat ilişkilerine tabii olmaktan geçtiği ve kimi durumlarda bu cemaatlerin birbirleriyle rekabete girdikleri genel bilgilerini üretebiliriz. Ancak biz bu bilgileri çatışmanın sıcaklığı içinde bulunan taraflara aktardığımızda bir politik geri dönüşüm alamayız. Bu duvarlarında ses yalıtımı olmadığı için ortaya çıkan komşular arası bir kavgada, meseleyi binanın temeline bağlayarak sorunu çözdüğünü zannetmeye benzer. O anın konjonktüründe binanın yıkılması nesnel olarak mümkün değilse, bu bilgi tek başına komşuların yaşadığı rahatsızlığı çözmüş olmak anlamına gelmeyecektir. Komşular, sorunun temelden kaynaklandığına ikna olsalar bile, yaşadıkları somut rahatsızlık devam ettiği sürece birbirleriyle kavga etmeye devam edeceklerdir. Çünkü somut gerçeğe genelleştirilmiş bilgiyle müdahale edilemez. Somut gerçeğe ancak somut gerçeğe temas eden ve somut gerçeklikte karşılığını bulabilen çözümler üretildiğinde daha da önemlisi bulunulan çözüm hayata geçirildiğinde bir politik tutum geliştirilmiş olunur. Ancak bu somut çözümün reformist veya devrimci olması, yapılabilir olmasından başka parametrelerce belirlenir. Bu parametrelerden en önemlisi hakkında çözüm üretilen mevcut bağlamda var olan iktidar ilişkileridir. Politika düzeyinde bu ilişkiler kaynağını devletten alan iktidar ilişkilerinde somutlanır.

Genelleştirmeler üzerinden ulaşılan teorik düzeyde devletin kapitalist sınıfın iktidar aygıtı olduğu bilinir. Ancak somut gerçekte devlet, sahip olduğu baskı aygıtları ve ideolojik aygıtlarıyla, tarihsel birikimiyle gerçek insanların karşısında belirir. Soyut gerçekte kapitalizmin yıkılması, somut gerçekte verili bir coğrafyada kurulu olan devletin tüm kurumları ile birlikte yıkılmasıdır. Dolayısıyla soyut gerçekte kapitalizmle mücadele, somut gerçekte devlet ve devletin kurumlarıyla mücadeleden başka bir anlam taşımaz. Yine aynı şekilde, devletin her kurumuna cepheden eylemli bir karşı duruş sergilemeyen bir politik tutum, kendisini Marksist olarak ifade eden ve Marksizmin kavramlarını ağızından düşür-

meyen bir özne tarafından uygulanıyor olsa da, ne devrimci ne de dolayısıyla Marksist olur.

Bu çerçevede, aydınlanmacı-ilerlemeci ideoloji doğrultusunda ulus-devletçi, laikçi, kamucu tutum alan bir politik özne, objektif olarak devleti karşısına alma pozisyonundan ve dolayısıyla da Marksizmden uzaklaşacaktır.

Günümüz konjonktüründe, postmodernizm devlet karşıtı pozisyonlar üretebilmek konusunda modernizme göre daha elverişli bir ideoloji olarak görülmektedir. Şeylerin teorik bilgisini yadsıyarak, bunu, şeylerin insan-özneler tarafından algılanan bilgisiy-le ikame eden postmodernizm, somut-gerçekte olumsal olarak devlet karşıtlığı ve buna bağlı olarak çeşitli isyan türleri üretebilmektedir. Bu, modernizmin 19'uncu yüzyılda kimi ülkelerde devrimcilik üretebilmesiyle karşılaştırılabilir. Ancak Marksizmin devrimciliği ile postmodernizmin isyancılığı bir ve aynı şey değildir. Marksist devrimcilikle, postmodernist isyancılığı birbirinden ayıran niteliksel fark şudur: Birincisi somut gerçeklikte yapılabilir bir çözüm üretirken parça başı çözümlerini bir bütünsel siyasal çizgi içerisine (kapitalist devletin parçalanması) oturtmaya gayret gösterir. İkincisi ise sadece belli bir bağlamda ortaya çıkan tekil bir sorunu çözmeye odaklanır. Bunun ötesini düşünmez; daha doğrusu epistemolojisi gereği düşünemez.

Askerlik terminolojisinde, Marksist politikada kullanılmaya son derece elverişli olan bir analiz yöntemi vardır: Düşman-Misyon-Arazi-Kuvvet analizi. Askerlik biliminde savaşa hazırlanırken, düşmanın, misyonun, arazinin ve kuvvetin iyi analiz edilmesi ve buna göre bir planın hazırlanması gerektiği var sayılır. Düşmanı tanımlamamış, misyonunu net belirlenmemiş, araziyi iyi tanımayan ve kuvvetini öngöremeyen bir stratejinin başarı şansı bulunmamaktadır. Her konjonktürde, bu dörtlü analizi yeniden ve yeniden yapmak gerekir. Yukarıdaki bölümde anlatılanlardan yola çıkarak devam edersek, düşman devlettir. Ancak devlet her ülkede aynı değildir. Öyleyse her devletin içindeki tarihsel bloklaşmanın, sahip olduğu baskı aygıtlarının gücünün ve ideolojik aygıtlarının etkinliğinin iyi analiz edilmesi gerekir. Bu yapıldıktan sonra düşman daha somut olarak belirlenebilecek, görünür kılınabilecektir. Misyon, Marksist politika açısından sınıfsız toplumun

önünü açabilmek için devleti yıkmak, kurumlarını parçalamaktır. Arazi, devlete ve kurumlarına karşı mücadele verirken üzerinde hareket edilecek nesnelliktir. Bu nesnellik, söz konusu konjonktüre etki eden ekonomik, politik ve ideolojik faktörlerin hesaba katılmasıyla ve somut güç dengelerinin tespit edilmesiyle analiz edilebilecektir. Kuvvet analizi ise, o an için devrimci savaşıma katılma potansiyelini hali hazırda barındıran ve devrimci çağrıya yanıt vermesi olası olan toplumsal dinamikleri belirlemek üzere yapılır. Bu aslında politikayı olanaklı kılan “somut durumun somut tahlili”nden başka bir şey değildir.

Bu bölüm süresince hangi Marksizm sorusuna ilişkin, teorik sorunları çözmeyi hedeflemekten çok bir teorik pozisyon belirlemeye çalışan ve bu nedenle de kısmi açıklamalara dayanan yanıtlar üretmeye çalıştık. Bugün teorik pozisyon belirlemenin Marksizmi yeniden güç kazanmasına hizmet edebilecek uzun süreli bir teorik üretim için asgari koşul olduğu düşüncesindeyiz. Aydınlanmacılıkla ve postmodernizmle bugün hiçbir zaman olmadığı kadar cepheleşmek ve kopuşmak gerekiyor. Bu kopuşun dinamikleri ve bileşenleri potansiyel olarak belirmeye başlamıştır. Bedreddini Hareket, bu cephenin temel bileşeni olmak amacı doğrultusunda harmanlanma perspektifiyle üzerine düşen görevleri yerine getirecektir.

4. *Konjonktürün İşaret Ettikleri: Hangi Dünya, Hangi Türkiye?*

Türkiye'nin eşitsiz ve bileşik gelişme yasası uyarınca dünya kapitalist hiyerarşisinin orta-üst basamaklarında yer alan bir ülke olduğunu biliyoruz. Yani Türkiye'nin, emperyalist devletlerin altında ve onlara bağımlı, kronik "az gelişmiş" kategorisine hapsedilmiş "güney" ülkelerinin daha üzerinde ve bunları kendisine "bağımlı" kılma iddiasına sahip bir konumlanışa sahip olduğundan bahsedebiliriz. Türkiye 2002 rakamlarıyla 180 milyar dolarlık milli geliriyle OECD ülkeleri arasında 20'nci sırada bulunmaktadır. Söz konusu tasnifi yaparken, yalnızca ülkelerin GSMH'lerini değil, sahip oldukları ekonomik dinamizmlerini ve bu dinamizmi besleyen ekonomik ve ekonomi dışı faktörleri de göz önünde bulunduruyoruz.

Türkiye'yi en alttaki ülkeler kategorisinden kurtaran en önemli faktörler olarak, tarihsel ve jeopolitik özelliklerinin sunduğu avantajların geldiğini söyleyebiliriz. Aşağıda açıklamaya çalışacağımız bu avantajları dikkate almayan bir yaklaşım, Türkiye'de neden devrimci durumun hali hazırda ortaya çıkmadığını açıklayamayacaktır. Ancak, açıklamaya çalışacağımız bu özelliklerin, doğru müdahalelerle, Türkiye kapitalizminin yumuşak karnı olmasının mümkün olduğunu öngördüğümüzün de altını şimdiden çizelim.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu kadrolarının zorunlu olarak ulus-devlet sınırları olarak belirledikleri, Anadolu yarımadasını esas alan ve Trakya bölgesiyle de Avrupa kıtasına uzanan coğrafya, Türkiye kapitalizminin ve devletin hem yapısını hem de geli-

şim olanaklarını belirlemiştir. Kuşkusuz bu coğrafyanın önemi, “eşsiz” doğal kaynaklarından değil, emperyalizmin yönelimleri için taşıdığı değerden kaynaklanmaktadır. Ekim Devrimi, bu değer in ortaya çıkmasının ilk nedeni olmuşsa, SSCB’nin yıkılması da, açıktır ki, bir yeniden “değerlenme” olanağı sunmuştur. Bir başka deyişle, Türkiye Cumhuriyeti varlığını Ekim Devrimi’ne, bugün az gelişmiş ülkeler kategorisinin bir basamak üzerinde pozisyon alabilmesini ise SSCB’nin yıkılışına borçludur. İlkinde ağırlıkla askeri hedefler, ikincisinde ise enerji kaynaklarına ulaşma yönündeki hedefler, emperyalizmin Türkiye ile benzeri ekonomik gelişmişlik düzeyindeki ülkelerle kurduğundan farklı ilişkiler geliştirmesini beraberinde getirmiştir. Türkiye’nin kurucu dinamiği olan askeri-bürokrat kadronun, iktidar bloğu içinde edindiği ve halen zayıflamayan ayrıcalıklı pozisyonu, ülkenin jeopolitik konumunu “dikkatli” bir şekilde kullanma ihtiyacından ve bu ihtiyaca karşı yanıt üretmede kazandıkları (ve bir anlamda da Osmanlı’dan devr aldıkları) hünerden kaynağını aldığı açıktır. Askeri-bürokrat kadro, gerek SSCB ile kapitalist dünya arasındaki gerilimlerde, gerekse de günümüzde yaşanan ABD-AB arasındaki çekişmelerde, amacına ulaşan bir denge politikası izlemeyi başarmıştır. Öyle ki, bu denge politikaları Türkiye ekonomisine her zaman kendi içsel dinamiklerinin dışında girdilerin olmasını getirmiştir. Bugün de bu tür krediler, dönemsel olarak elde edilebilmektedir. Günümüz konjonktüründe anti-emperyalist nitelikli hareketlerin mayalandığı birçok Latin Amerika ülkesi bu tür girdilerden yoksun pozisyonudadır.

Yine söz konusu denge politikalarının bir başarısı olarak, Türkiye’nin İkinci Dünya Savaşı’na katılmamış olmasının altı çizilmelidir. Birçok dünya ülkesinde yaşanan işgal, kıtlık vb. süreçler Türkiye halkları tarafından açıkça deneyimlenmemiştir. Birçok ülkede komünist hareketin halklaşmasıyla ve/ya devletleşmesiyle sonuçlanan bu süreç, Türkiye’de egemenler açısından en az yarayla atlatılmıştır.

Günümüz Türkiye kapitalizminin avantajı olarak altını çizeceğimiz bir diğer husus ise politik iktidarın tasarrufunda bulunan hazine arazileridir. Özellikle tarımda makineleşmeyle birlikte 1950’lerin sonlarından itibaren başlayan kırdan kente göç eden

kırsal işgücü fazlası, kentlerde, hazine arazilerini işgal yoluyla barınma sorununu büyük ölçüde çözümlemiş, ardından gelen aflarla birlikte hızla konut sahibi konumuna yükselmişlerdir.

1980'lerden sonra söz konusu araziler ciddi bir rant sahası haline dönüşmüş ve "nöbetleşe yoksulluk" olarak kavramsallaştırılan, önce gelenin rantıye konumuna yükselerek yoksulluğunu sonra gelene devrettiği bir sistemin ortaya çıkması söz konusu olmuştur. Yine aynı yıllardan itibaren Türkiye ekonomisinin yaşadığı yaygın ve yoğun enformelleşme süreci, birincil ilişkilerin (akrabalık, hemşerilik, vb.) üzerine bina olan özgün bir sömürü sürecinin kentlere damgasını vurmasını getirmiştir. Kayıtdışı ekonominin toplam ekonomi içerisindeki payının yüzde 66 düzeylerine ulaşması bu sürecin boyutlarını gözler önüne sermektedir. Bu sürecin en orijinal yönü ise bugünün işçisine yarının atölye sahibi olanağını en azından teorik olarak sunmasıdır.

Dünya kapitalizminin esnekleşme stratejileriyle birebir örtüşen bu süreç, birçok sosyolojik araştırmada "Türk mucizesi" olarak adlandırılan sosyal durumu ortaya çıkarmıştır. Aslında ortada bir mucize falan yoktur: Emekçi ailelerinin saptanabilen gelirleriyle, rakamlara yansımayan "reel" gelirleri arasındaki fark, durumun bir "mucize" olarak görünmesine yol açmaktadır. Daha da önemlisi, söz konusu proleterler kesimlerde sınıf atlama özlemi deneyimlenmiş bir "realite"yi yansıtmaktadır. Birçok eski işçinin, bugün değişen ölçeklerde işyeri sahibi olduğu ve işgal edilen topraklar üzerinden kimi zaman daire kimi zamansa apartman sahibi oldukları bilinmektedir. Söz konusu nedenlerden ötürü Türkiye'de yine örneğin Latin Amerika ülkelerinde görüldüğü gibi kronik bir yoksulluk hali ve bu yoksulluğa isyan eylemi ortaya çıkmakta, enformel ekonomi çerçevesinde uygulanan vahşi sömürüye, gelecekte kendi işyerinin sahibi olma umuduyla geçici olarak boyun eğildiği gözlemlenmektedir.

İddiamız şudur ki, verili bir toplumsal formasyonda tüm insanlar "rasyonel çıkarları" veya kendilerine rasyonel görünen çıkarlar doğrultusunda hareket ederler. Özellikle son 20 yıldır, Kürt illeri dışında (ki bu illerin en belli başlı olanları da son 6-7 yıldır azımsanmayacak bir ekonomik dinamizm kazanmıştır), Türkiye'de devlete karşı devrimci eyleme katılmak henüz yaşamında

bir istikrar oturtamamış varoş gençliği dışındaki ezilenler için rasyonel bir alternatif teşkil etmemiştir. Keza büyük kentlerde kimlikler (Alevi, Kürt, Müslüman vs.) etrafında gruplaşma; işgücü ve konut piyasasına ulaşmada sağladığı avantajlar ve ezilenlerin öfkelerini kucaklayan kimi muhalif söylemleri nedeniyle daha rasyonel bir alternatifi oluşturduğu aşıkardır.

Metropollerdeki Kürtlerin son seçimlerde DEHAP'tan çok AKP'ye yönelmesinde de yukarıda belirttiğimiz faktörlerin belirleyici etkisi bulunmaktadır. Aynı şekilde, kentli orta sınıfların sınırlı bir kesiminin TKP-SİP veya ÖDP gibi reformist politik oluşumlara yönelmeleri, bu partilerin söz konusu kesimlerin "rasyonel çıkarları" ile çelişmeyecek politikalar izlemelerinin etkisi büyüktür. Günümüz Türkiye'sinde hem kişinin sahip olduğu mevcut sosyo-ekonomik statüyü sarsmayacak hem de sistem karşıtı söyleme sahip bir politik yapının üyesi olarak "vicdan" rahatlatacak en elverişli iki politik oluşumun TKP-SİP ve ÖDP olduğunu bu ülkede nefes alıp veren herkes bilmektedir.

Buraya kadar yazdıklarımız, kitlelerin devrimci eyleme yönelmelerinin, ancak nesnel kimi faktörlerin (ekonomik kriz, savaş vb.) sonucunda ve bu konjonktürde de ortada devrimci eylemi yönetebilecek bir iradenin (ya da adayın) mevcut olduğu koşullarda kitleler için "rasyonel" bir alternatif olabileceğine işaret etmektedir. Ancak hem ekonomik krizlerin ortaya çıkması hem de devrimci iradenin oluşturulması, devrimci öznenin kriz olmadığı, savaş çıkmadığı koşullardaki faaliyetlerinin sonuçlarından bağımsız değildir. Yine bir yanlış anlama olmaması için vurgulayalım: Kapitalizmin yapısal krizlerini açıklamak üzere Marx tarafından geliştirilen "kâr olanlarının azalması eğilimi" öznelere etkilerinden bağımsız bir teorik saptamayken, belli bir ülkede belli bir zaman dilimi içinde örneğin bu ülkenin enerji santrallerine yapılan bir bombalı saldırı ya da yabancı sermayenin mali piyasalardaki yatırımlarını ani bir kararla bu ülkeden çekmesi konjonktürel nitelikli ani bir ekonomik krize yol açabilmektedir. Dolayısıyla, kapitalizmin yapısal kriz eğilimi ile konjonktürel krizlerini birbirine karıştırmamak gerekmektedir. Herhangi bir konjonktürel krizini aşan ya da aşamayıp yıkılan herhangi bir kapitalist devlet, kapitalist sistemin yapısal bir bütünlük olarak "kâr oranları

nın düşme eğilimi yasası"ne göre kriz üretme eğiliminde olduğu bilgisini ne doğrular ne de yanlışlar. "Kâr oranlarının düşme eğilimi yasası" bilimin inceleme nesnesiyken, yani soyut gerçekken, konjonktürel krizler somut gerçeğe aittir. Bu ayrımı yapmak, Marksistleri Kautskist İkinci Enternasyonal çizgisinden ayırır.

Yukarıda sıralananlar, devrimci hareketin gelişiminin sınırlarını belirleyen konjonktürel etmenleri göstermeye çalışmaktadır. Sayılan faktörler, özellikle 1980 sonrasında Türkiye'de neden köklü ve sürekli bir devrimci durumun ortaya çıkmadığına dair kimi ipuçları sunmaktadır. Ancak bu manzaraya bakarak, ne Kürdistan dağlarında yeniden savaşımaya başlayan gerillaları, ne tüm yetersizliklerine rağmen NATO'ya karşı Okmeydanı'nda sergilenen sokak çatışmasını, ne taşeron PTT işçilerinin grev hareketini ne de "Esnaf Ayaklanması" olarak yanlış biçimde tanımlanan ve Ankara'da bulunan birçok devlet dairesini ve devletin kolluk güçlerini hedef alan son yılların en ciddi ölçekli toplumsal ayaklanmasını anlamamız mümkündür. Bunları anlayabilmemiz için, Türkiye'nin devlet yapısının ve ekonomisinin açmazlarını, zayıflıklarını bilince çıkartmamız gerekmektedir. Ancak bunu yaptığımızda Türkiye'nin konjonktürünün işaret ettiği yap-bozu tamamlama şansına sahip olabiliriz.

ABD'nin önce Afganistan'ı sonrasında ise Irak'ı işgali, dünya konjonktüründe emperyalistler arasında oluşmuş olan statükoların ortadan kalkmakta olduğunun sinyallerini açıkça vermektedir. Artık ne ABD, işgalden önceki ABD'dir, ne de AB... Keza, özellikle Irak halkının emperyalist işgalcilere karşı direnişi de, hem Irak halkının hem de bölge halklarının eski boyun eğen kimliklerinden bir kopuşu temsil etmektedir. Dünyadaki dengeler artık yerinden oynamıştır. AB ülkelerinin iki kutuplu dünya koşullarında yürüttükleri "barışçıl" stratejiyi sürdürmeleri artık mümkün değildir. AB orta vadede kendi ordusunu yaratmaya ve militarist politikalara doğru çark etmeye mecburdur. ABD'nin Irak "cehen-nemi"nden paçasını kurtarmayacağı ve saldırgan politikalarını devam ettireceği ortaya çıkmıştır. Filistin direnişi sadece "kutsal topraklar"da değil tüm dünyada ezilen Arap ve Müslüman halkları arasındaki etkisini artırmaktadır. Kafkasya toprakları üzerinde yürütülen emperyalist planların sıcak çatışmalara gebe olduğu se-

zilmektedir... Güney Kürtleri'nin bir devlet kurma adımı atmaları uzak ihtimal olmaktan çıkmıştır. Kısaca emperyalist yeniden paylaşım süreci Türkiye'nin çok yakınında sahne bulmaktadır ve Türkiye egemenlerinin bu mücadelede "denge" politikaları uygulamayı devam ettirmeleri gittikçe zorlaşmaktadır. Askeri-bürokrat kadronun, Türkiye projeksiyonu ne ABD hedefleri ile ne de AB perspektifiyle uyumaktadır. Açıktır ki, Türkiye'deki iktidar bloğu içerisinde, gerek sermaye sınıfı bünyesinde gerekse de Genelkurmay içerisinde, yakın bir gelecekte ABD'ciler ve AB'ciler olarak bir çatlama kaçınılmaz olarak yaşanacaktır. Bu çatlamanın devrimci bir olanağa dönüştürülmesi ise devrimci hareketin pratik politikadaki maharetine bağlıdır.

ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi açık biçimde PKK-Kongra-Gel'ini tasfiyesini de içermektedir. Söz konusu hareketin şu an için düşük yoğunlukla tırmandırmakta olduğu silahlı eylem çizgisini, önümüzdeki süreçte terk etmesi beklenmemelidir. NATO ve savaş karşıtı eylemlerde Kürt Hareketi'nin takındığı ikircikli tutum, devrimcileri yanıltmamalıdır. Kürt dinamiği, maddi varoluş koşullarını tehdit eden faktörler nedeniyle halen Türkiye ve Ortadoğu devriminin en güçlü müttefiki olmak pozisyonunu sürdürmektedir. Kürt Hareketi önderliğinin, konjonktürel tavır alışlarına bakarak, Kürt hareketinin cenazesini bir çırpıda kaldırıveren yaklaşımlara kulak asılmamalı ve mesafeli durulmalıdır. Söz konusu dinamikle bir omuz mesafesinde durmak, devrimci hareket için dün ne kadar önemliyse bugün daha da bir o kadar önemlidir. Kürt Hareketi'nin içinde AB'ci, ABD'ci ve ilkel milliyetçi parlamenterist çizgi ile devrimci-sosyalist çizgi arasında ortaya çıkan yarılmanın giderek daha da büyüyor olması, bu önemi daha da artırmaktadır.

Tüm dünyada, ABD ve İsrail saldırıları karşısında Müslüman halkların yaşadığı anti-emperyalist politikleşme süreci, işbirlikçi AKP yönetiminin demagojileri yüzünden Türkiye'de açığa çıkamamaktadır. Ancak, siyasal İslam'ın tabanında şimdilik örtük biçimde yaşanan huzursuzluğun bir çatlamaya ve devlet karşıtı bir harekete dönüşmesi olası bir ekonomik krizle birlikte işten bile değildir. Bu olası harekete katılan ezilenlerin giyimine- kuşamına veya o an için sahip oldukları ideolojik aidiyetlerine bakılarak ge-

rici, İslamcı vb. sıfatlar atfedilerek uzak durulmasının, Kemalist burjuva ilerlemeci ideolojinin yörüngesine hapsolmakla ve pratik politikada da kapitalist Ordu'nun "askeri" olmakla eş anlamlı olacağı unutulmamalıdır. Hele ki, Türkiye'de İslam'ın devletçi geleneği ortadayken ve bu olası toplumsal hareketin devrimcilerin aktif müdahalesi olmaksızın sahipsiz kalacağı ve sönümlenip gideceği açıkken, uygun bir jargonla bu kesime yönelik şu andan başlayarak yürütülecek bir propagandanın son derece önemli olduğunu görmek gerekmektedir.

AKP hükümetinin, IMF belirlenimli özelleştirmeci ve emekçilerin sosyal haklarının gaspına dönük politikalarının artarak süreceği ortadadır. Bunun büyük sendikalarda örgütlü işçiler içerisinde de bir direnç yaratacağı beklenmelidir. Bu direncin devrimci patlamalara yol açacağını beklemek iyimserlik olur. Ancak, büyük sendikalara örgütlü işçilerin hareketi, siyasal iktidarı ideolojik ve pratik olarak zayıflatma potansiyellerine sahiptir. Bu potansiyel küçümsenmemelidir. Önümüzdeki dönemde, sendikalı işçilere yönelik devrimci propaganda karşılık bulma şansına, düne göre çok daha fazla sahip olacaktır.

Keza IMF politikaları Türkiye'nin tarımsal üretiminde de köklü değişimlere neden olmaktadır. Sermaye sınıfı lehine yürütülen politikalar neticesinde tarım alanında üretim sürecine dahil olan çiftçiler arasında da keskin bir bölünme yaşanmaktadır. Bir yanda büyük toprak sahipleri ve tarımsal üretimde bulunan kapitalist gruplar, diğer yanda giderek yoksunlaşan küçük toprak sahipleri ve topraksız köylülerle, tarım işçileri... İkinci kesimin önümüzdeki süreçte varolan toplumsal hareketliliklerini ve örgütlenmelerini güçlendireceklerinin sinyalleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu alanda faaliyet yürüten devrimci öznelerin sonuç alma olasılıkları günden güne artmaktadır.

Diğer yandan, Türkiye'nin toplam ihracatının yüzde 35'ini oluşturan ve enformel ekonominin üzerine bina olduğu tekstil ve konfeksiyon sektörünün, Çin'in dünya pazarında yaptığı ihracat atağıyla birlikte, içerisine yuvarlanmakta olduğu buhran, Türkiye'de yeni bir ekonomik çalkantının sinyallerinin ortaya çıkmakta olduğunu işaretidir. Konfeksiyon ihracatında dünyanın dördüncü büyük ülkesi olan Türkiye, tekstil ihracatında da yüzde 3 pay alan

büyük bir güçtür. Dünyanın en büyük alım bölgelerinden olan Avrupa Birliği pazarında Türkiye hem tekstilde hem de konfeksiyonda ikinci sırada yer almaktadır. Ancak Çin'in gerek AB pazarında, gerekse ABD pazarında etkinliğini günden güne artırmakta olduğu çok açıktır. Tekstil ve konfeksiyonun uluslararası ticaretinde mevcut kota sisteminin kalkmış olması nedeniyle, dengelerin Çin'in lehine daha da fazla değişmesi beklenmektedir. Tekstildeki patronların, fabrikalarını metropollerden ziyade işgücünün daha ucuz olduğu bölgelere taşımaktadır.

Bunun sonucunda özellikle fason çalışan birçok küçük ölçekli tekstil ve konfeksiyon atölyesi iş alamadığı için birbiri ardına kepenk indirmektedir. Özellikle metropollerdeki fason konfeksiyon işçisinin "kendi atölyesini kurma umutları"nın giderek "rasyonel" bir olasılık olmaktan çıktığı gözlemlenmektedir. Dahası iç ve dış talepte artarak yaşanması beklenen daralma, ülke ekonomisinin şu anda içinde bulunduğu iyimser havanın dağılmasını da beraberinde getirecek gibi görünmektedir. Söz konusu işçi bölmesinin yakın bir gelecekte mevcut maddi yaşam koşullarını yeniden üretmede çıkışsızlığa düşerek kalkışacağı devrimci bir eylemlilik sürecinde, kendisine önderlik etmeye muktedir alternatif politik bir örgütlenmenin yaratılması konjonktürel olarak öncelikli başlıklardandır.

Gerek iktidar bloğu içerisinde netleşme olasılığı taşıyan çatlamada devrimci hareketin ihtiyaç duyduğu, gerekse de bugün kendisini Kürt ve Müslüman kimlikleri ile tanımlayan emekçi kesimleri içinde devrimci hareketin etki yaratma olanağı taşıdığı kitle tabanının; tam da enformel sektörde, "proleter" maddi yaşam koşullarına, yani "zincirinden başka kaybedecek bir şeyi olmama" durumuna doğru itilen işçilerin arasında bulunduğunu görmek gerekmektedir. Söz konusu emekçilerin maddi yaşam koşullarının kararsızlığı aynı zamanda konut sorunu ekseninde ortaya çıkan toplumsal gerilimlerde gözlemlenmektedir. Özellikle, başta İstanbul olmak üzere Türkiye'nin büyük kentlerinde kökten bir dönüşüm öngören mevcut merkezi ve yerel yönetimler, bugüne kadar emekçi kesimlerin barınma sorunlarını palyatif biçimde de olsa çözen gecekondu mahallelerine imha temelinde yönelme eğilimindedirler. Özellikle kentin gelişme dinamiklerinin değer ka-

zandırdığı eski gecekondu bölgelerinin tasfiye edilmesi sürecinin önümüzdeki dönemde buraları radikal bir toplumsal hareketlenmeye açık hale getirmektedir. Gerek emek sürecinde gerekse de emek-gücünün yeniden üretim sürecinde kararsız yaşam koşullarıyla karşı karşıya kalan güvencesiz işçiler üzerinden yaratılacak bir toplumsal hareket, neo-liberal saldırı karşısında üye kaybeden ve eriyen büyük sendikaları da bir dönüşüm sürecine itme şansına sahip olabilecektir. Ancak yukarıda bahsettiğimiz toplumsal gerilimler, hali hazırda emekçilerin kendileri arasında mücadele etmeleri sonucunu doğurmakta, söz konusu gerilim iktidara karşı emekçilerin birleşik mücadelesini getirmemektedir.

İktidar bloğu, Türkiye'nin dönemsel olarak içine girmekte olduğu çalkantılı dönemi en az zararlı atlatabilmenin nesnel olanaklarına, bu bölümün birinci bölümünde belirtmeye çalıştığımız nedenlerden ötürü halen sahiptir. Ancak bu nesnel olanakları mümkün olduğunca zayıflatmaya dönük atılacak politik ve örgütsel adımlar, Marksist hareket lehine beklenmedik başarıların elde edilmesini getirebilir. Dönem, bu adımların atılması için devrimci iradenin maksimum düzeyde zorlanması gereken bir dönem olarak görülmeli ve hazırlıklar bu yönde gerçekleştirilmelidir. Bedreddini Hareket, önceki bölümde ortaya konulmaya çalışılan teorik pozisyon alışında olduğu gibi, devrimci politika alanında da yukarıda yapılan analiz doğrultusunda şekillenmiş bir harmanlanma projeksiyonuna sahiptir. Bu projeksiyonun bir ayağı, mevcut arazide devlete karşı devrimci tutuma sahip politik öznelerle, bu tutumun her türlü anakronizmden kurtulmuş biçimde daha güçlü ve daha etkin üretilmesini sağlamaya dönük bir perspektife; diğer ayağı ise bugün proleter maddi yaşam koşullarına sahip olan toplumsal dinamikler içerisinde, her birinin özgül somutluğundan yola çıkarak şekillendirilmiş örgütlenme çalışmalarının mümkün olduğunca yaygın ve güçlü biçimde yürütülmesinin koşullarının sağlanması perspektifine dayanmaktadır.

Ülkemizde ve bölgemizde özetlediğimiz gelişmeler yaşanırken, dünyanın başka bir kıtasında, Sandino'nun, Che'nin, Fidel'in kıtasında her boydan özgürlük fideleri yeşeriyor. Bir bütün olarak baktığımızda son beş yıldan beri Latin Amerika'da halkların, ezilenlerin cephesindeki gelişmeler yüzlerimizi ağartıyor. Latin Ame-

rika tekrar, sosyalizm tarihindeki mücadelelerle dolu öncü rolünü üstleneceğinin güçlü işaretleriyle geliyor. ABD, Ortadoğu'daki emperyalist politikalarının yoğunluğu nedeniyle eski arka bahçesini ihmal ediyor.

Kıtada işçilerin, köylülerin, yerlilerin, gerillaların sesleri daha gür çıkıyor; halk hareketi dünyanın hiçbir yerinde görülmeyen güçlü kanallarda kendisini devlete rağmen varediyor; ABD emperyalizmine duyulan tepkinin dozu artıyor; özelleştirme uygulamalarının yarattığı yoksulluğun sonuçları ortaya çıktıkça, bu politikayı geri bastıran mücadele pratikleri yaşanıyor; sosyalizm daha fazla telaffuz ediliyor; kıtada birbiri ardına sol eğilimli iktidarlar yaygın grevler ve kitle mücadeleleri sonucunda seçimleri kazanıyorlar ya da neo-liberal devlet başkanları devriliyorlar; Venezuella'da Chavez'in kamulaştırma politikaları ve aktif kitle gücü, Şili'de Allende'nin 1970'lerde düştüğü hataya düşülmeyeceğinin güçlü sinyallerini veriyor; Kolombiya'da FARC ve ELN'nin kurtarılmış bölgeleri tutan gerilla pratikleri 40 yılı aşkın bir süreden beri yenilmeyeceklerini kanıtlayarak yeni kalkışmalar için güç toplamaya devam ediyorlar.

Brezilya İşçi Partisi ve Devlet Başkanı Lula'nın ortalamacı, "iki cami arasında binamaz", reformist politikalarının dünyanın gitmekte olduğu ekseninde halka vaat ettiği refahı sağlamasının imkansızlığı ortaya çıkıyor; parti bu yüzden sıkıntılı günler yaşıyor; sol kanattan ayrılmalar yaşanıyor; "iktidar olmuş ÖDP" modeli Türkiye'nin ardından Brezilya'da da çöküyor. Brezilya'da yüz binlerce MST (Topraksız Köylüler Hareketi) üyesi sol iktidara rağmen toprakları işgal edip özgür komünler kurmaya devam ediyorlar.

Arjantin'deki geniş halk hareketi, geri adım atırlamayacak mevziler kazanmış bulunuyor. İşçileri tarafından el konmuş yüzlerce fabrika başarıyla işletiliyor. Halkın kendisi kendisini yönetebileceği herkesin zihnine nakşediliyor. Sermaye devletine ve patronlara ihtiyaç olmadığı bir kez daha öğreniliyor.

Uruguay'da, Ekvador'da sol eğilimli iktidarlar başa geliyor. Bolivya'da halk hareketi parlamentoyu kuşatıp düzen güçleriyle kafa kafaya geliyor ve bir sonraki seçimde iktidar için büyük bir avantaj yakalıyor. Meksika'da EZLN yeni değerlendirmeler yapıp,

yeni mücadele biçimleriyle hareketi ilerletmeyi tartışıyor.

Küba ve adı insanlık tarihine yazılan önderi Fidel Castro, tarihin tekerleğinin bir tam tur yapıp yeniden devrimcilerin günlerinin geldiğinin ortaya çıktığı şu günlerde, 1953'de Moncada Kışlası'nı bastıktan sonraki mahkeme savunmasının başlığındaki ifadenin bir kez doğrulanması karşısında kendinden daha emin konuşuyor; ABD'yi ve emperyalizmi daha gür sesle mahkum ediyor. Fidel'in savunmasını başlığı şöyleydi: "Tarih beni haklı çıkartacaktır." Tarih Latin Amerika'da Fidel'i 1959'da haklı çıkartmakla kalmadı, bu günlerde bir kez daha haklı çıkartıyor. Küba, sadece sosyalizmin değil, emperyalizme karşı direnişin, onurun paraya tahvil edilemeyeceği kara parçaları ve insan toplulukları da olabileceğinin sembolü olarak Latin Amerika'nın üzerinde bir yıldız gibi parlıyor. Geceleri Latin Amerika coğrafyasının kurtuluşu için mücadele edenlerin üzerinde dolaşan Che'nin hayaleti, güneş doğunca Küba'da bir şeker kamışı tarlasının yanındaki hamakta dinleniyor.

Sözün özü, Latin Amerika tüm biçimleriyle, sadece şu anda kendisine kıtasında katılmayan kardeşlerini değil, dünyanın her yerindeki devrimcileri kavgaya çağırıyor. Bu zengin kavgaların ufkundan kıvılcık güneşlerin doğacağı artık kesinlik kazanmış bulunuyor.

5. Sol Hareketin Haritasının Işığında: Kimlerle Nasıl Bir Yenilenme?

Devrimci hareketin konjonktürü, bir yandan dünya-tarihsel konjonktürden bağımsız açıklanamaz. Ancak diğer yandan da kendi öznel gelişim seyri ile mevcut gücü, etkinliği ve bileşenleri eksen alınarak ayrı bir değerlendirmeye tabi tutulmayı hak etmektedir. Devrimci hareketin bugün içinde bulunduğu konjonktürü önceleyen tarihsel dönem 12 Eylül darbesi ve hemen sonrasında başlamıştır. Darbe sonrasında devrimci hareketin yeni bir dönemi oluşu, 80 öncesi devrimci örgütlenmelerin birkaç istisna dışında 80 sonrasında özellikle örgütsel olarak yekpare devir olamayışı gösterilebilir. Bugün siyaset sahnesinde etkin ve güçlü olan hemen hemen tüm politik yapılanmalar ismiyle de cismiyle de yenidir, yeni döneme doğmuşlardır. Ancak isminin ve cisminin yeni oluşu bu hareketlerin geçmişin ideolojileriyle bir kopuşu gerçekleştirdikleri ve üretilen yeni ideolojik-politik çerçevelerin üzerine inşa oldukları anlamına gelmemektedir. Ancak bu yöndeki çabaların özellikle son dönemde arttığı gözlemlenmektedir. Bu çabaların sonuçları, devrimci hareketin 1980 sonrası içinde bulunduğu gerileme evresinden yeni bir evreye, yükseliş evresine geçip geçemeyeceğini tayin edecektir. Bu meseleyi tartışmadan önce devrimci hareketin '80 sonrası dönemine genel hatlarıyla bir göz atalım.

12 Eylül darbesi, başlangıçta devrimcilerin fiziki imhasını hedefleyen faşist politikaların ödünsüzce uygulanması ve ardından da yoğun ideolojik bombardıman neticesinde devrimci harekette ciddi ölçekte fiziksel ve ideolojik tahribat yaratmıştır. Özellikle

ideolojik tahribat sosyalizm deneyimlerinin çözülmesiyle hızlanmış ve 1990'ların ortalarında ülke ölçeğinde yaşanan kısmi yükselişin ardından gelen gerileme süreci ile birlikte bugünkü tıkanıklık haline ulaşmıştır. Ancak madalyonun öteki yüzü devrimci hareketin yeniden kuruluş olanaklarına işaret etmektedir. Tıkanıklık hali yeni sorular ve yeni yanıtlar üretme arayışına zemin hazırlamaktadır. Dolayısıyla içinden geçtiğimiz dönemi, devrimci hareketin bileşenlerinin bir kısmının aksi yönde iddialarına rağmen, yeni bir kuruluş dönemi olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Bu yeniden kuruluş eğilimi; teorik, ideolojik-politik ve örgütsel düzeylere dair harmanlanma perspektifini güncel ve olanaklı kılmaktadır. Çünkü özellikle son 15 yıldır dünya ve Türkiye ölçeğinde yaşanan gelişmeler, devrimci hareketin 1960'larda ön dönemi yaşanan ve 70'lerde toplumsallaşmayla birlikte gerçekleşen kuruluşunun kimi asli unsurlarını geçersizleştirmiş görünmektedir.

12 Eylül'ün sonrasında ideolojik ve politik düzlemlerde büyük ölçüde anakronik çözümleme araçları kılavuzluğunda yol almaya çalışan devrimci hareket özellikle '96'dan bu yana bir yol ayrımına geldiğini çoğu kez açıkça ifade etmese de yoğun biçimde hissetmektedir. '96'dan bugüne yaşanan süreçte, hem bir yenilginin gecikmiş de olsa algılanışı belirginleşmeye başlamış hem de özellikle son birkaç yıldır politik taktikler ve teorik arayışlar düzeyinde şimdilik zayıf da olsa bir hareketlilik gözlemlenmeye başlamıştır. Dolayısıyla günümüzde devam eden sıkışma hali, tarihsel eğilim farklarının önemsizleşmesiyle birlikte bir yandan politik taktikler ekseninde yeni yakınlaşmaların sinyallerini verirken; bir yandan da bu yakınlaşmalara paralel gelişebilecek teorik ve ideolojik-politik nitelikteki yeni harmanlanmaların zeminlerini oluşturmaya başlamaktadır.

Kuşkusuz devrimci hareketin ve bu hareketin içinde yer aldığı daha geniş bir düzlemi ifade eden sol hareketin hali hazırda bileşeni olan farklı özneler bu zeminlere dair bir perspektif birliğine sahip değillerdir. Dahası bir yenilenme ihtiyacını duymayan ve yenilenmenin liberalleşmeyle veya örgütsel tasfiyeyle sonuçlanacağı ön yargısına sahip olan politik özneler olduğu gibi, gelenekleri ve kadro bileşenlerinin yanı sıra mevcut ölçeği itibarıyla de bu tür-

den süreçlere objektif olarak mesafeli duran siyasetler mevcuttur.

Yenilenmeciler cephesinde ise bir heterojenlik söz konusudur. Sıkışmayı pratik-politika alanındaki açmazlardan yola çıkarak tarif edenlerle, teorik alandan hareketle tarif edenler arasında bir gündem ortaklığı bulunmamaktadır. Dahası Marksizme dair kavrayış farklılıkları bu kategorideki politik öznelerin heterojenliğini daha da boyutlandırmaktadır.

Durum böyle olunca sol hareketin haritasını net eksenler üzerinden tarif etmek giderek zorlaşmaktadır. Ancak yine de başvuracağımız belli anahtar sıfatların, sol hareketin bileşenlerini belli kategoriler altında sınıflandırmayı mümkün kılacağı düşüncesindeyiz. Metnin önceki bölümlerinde de başvurduğumuz bu sıfatlar, İlerlemeci-Ulusal, Postmodernist, Anakronik ve Yenilenmeci'dir. Tüm bu sıfatlar aracılığıyla kategorileştireceğimiz sol hareketin bileşenlerini, her bir kategori içinde devrimci-reformist sınıflandırmasına da tabi tutacağımızı belirtelim. Diğer yandan buna kategorileştirmeye paralel olarak Türkiye devrimci hareketi içinde bir Marksizm alanı tayin etmeye ve Marksist olanlarla olmayanları ayırmaya çalışacağız.

Bu önemli, çünkü Marksizm yaşayan bir varlıktır. Her coğrafyada ve her tarihsel dönemde yeniden tanımlanmaya ihtiyaç duyar. Aksi bir tutum, Marksizmi teorik-akademik bir yapı olarak algılamaya yanlışlığına düşmeye neden olacaktır. Oysa Marksizm teori-politika-pratik bütünlüğüdür. Marksist olanla olmayan da bu bütünlük temelinde saptanabilir. Ancak söz konusu bütünlükten yola çıkarak yapılacak politik alana dair bir tasnifte teori-politika-pratik sırası uyarınca hareket etmektense pratik-politika-teori sırasını gözetken bir biçimde hareket etmek daha isabetli olacaktır.

Bu bakış açısıyla hareket ettiğimizde, genel Marksizm alanında sayılabilecek hareketlerin öncelikle devrimci ve devrimciliğe açık olma niteliğine sahip olmasını ön koşul olarak tespit ederek tasnife girişmemiz gerekmektedir. Pratik politikadaki tutumları itibarıyla devrimciliğe kapalı olan hareketlerin bu çerçevede Marksizmin dışında görülmesi gerektiğini söylemek gerekmektedir. Öyle ya, verili dönemde devrimciliğe açık olmayan herhangi bir politik öznenin Marksizminden veya Marksistliğinden bahsetmek

ontolojik olarak uygun olmayacaktır. İkinci düzeyde, yani politika düzeyinde ise Türkiye devrimci hareketinin tarihi de göz önünde bulundurulduğunda turnusol kağıdı işlevi gören iki temel politik başlıktan bahsedebiliriz: Kürt sorununa yaklaşım ve Kemalizm karşısındaki konumlanış. Bu iki başlıkta doğru tutuma sahip olmayan politik özneler kaçınılmaz olarak ilerlemeci-ulusal solun politika alanına dahil olmakta, Marksizm alanının dışına çıkmaktadır. Devrimci veya devrimciliğe açık olanlarla, Kürt sorunu ve Kemalizm konularında düzen dışı bir ideolojik-politik çerçeveye ulaşmış olanlar Marksizm alanında sayılacaktır. Marksizm alanına girenler içinde, Marksizmin krizini tespit edebilme, bu bağlamda harmanlanmacı bir perspektife açık olma, ideolojik düzeyde yerelleşme arayışında olma, politik düzeyde ise verili düzlemlerle gerilimleri daha fazla olan toplumsal dinamiklerle yeni pratikler üzerinden buluşma gibi kriterler üzerinden Marksizm alanı içinde de anakronik ve yenilenmeci olma ayrımına gitmemiz olanaklı olacaktır.

İlerlemeci-Ulusal Sol

Türkiye'de ilerlemeci-aydınlanmacı ideoloji özellikle TKP-TİP geleneğinde baskın öğe olarak öne çıksa da Milli Demokratik Devrim çizgisinden gelen THKP-C, THKO ve PDA geleneklerinin de değişen oranlarda bu eğilimin örüntüleriyle, özellikle de aynı eğilimin Türkiye'deki temsilcisi olan Kemalizmle malul olduğu söylenebilir. PDA'dan kopan İbrahim Kaypakkaya'nın önderliğindeki TKP/ML/TİKKO'nun ve THKP-C'den kopan Kurtuluş'un özellikle Kürt sorunu eksenli Kemalizmden kopuşları aynı zamanda devrimci hareket bünyesinde İlerlemeci-Ulusalci ideolojiden kopuşun günümüze kadar uzanan ana dinamiklerini de oluşturmuştur.

Gerek THKP-C kökenli ÖDP'de, gerekse de THKO kökenli EMEP'te, zaman zaman Kemalizmin ve ilerlemeci-ulusalcı ideolojinin etkileri su yüzüne çıksa da, günümüzde bu alanın etkin aktörleri olarak, PDA geleneğinden gelen İP'i, TİP geleneğinden gelen TKP-SİP'i, THKP-C geleneğinden gelen HÖC'ü (Haklar ve Özgürlükler Cephesi) ve Halkevleri'ni saymak daha doğru olacaktır.

Kuşkusuz sayılan bu akımlar ideolojik-politik düzlemde ulusal solcu eğilim içinde yer almalarına karşın, TKP-SİP ve Halkevleri

batıcı bir karaktere sahipken diğer ikisinin içinden geldikleri geleneklerin de bir sonucu olarak daha fazla "doğu" milliyetçiliğinden beslenen bir ideolojik pozisyona sahip olduklarını söyleyebiliriz. Dolayısıyla bu kategoride bir iç tasnife gitmek uygun olacaktır. İP ve HÖC'ün doğucu-kalkıncı ekseninde bir ulusal ideolojik çerçeveye, SİP-TKP ile Halkevleri'nin ise batıcı-aydınlanmacı ekseninde bir ulusal ideolojik çerçeveye sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bu iki ideolojik çerçeve arasındaki temel farklar özellikle, türban sorununda ve Ortadoğu'ya bakışta ortaya çıkmaktadır.

Diğer yandan iki ideolojik çerçeve içinde sayılan yapılar aynı zamanda devlet karşısındaki pozisyonları itibariyle de ayrı bir tasnifi gerektirmektedir. Düzen karşısındaki pozisyonları ile HÖC net bir biçimde devrimciyken, Halkevleri de devrimciler alanında yer almakta, reformist SİP-TKP ve karşı-devrimci İP ise orducu, devletçi ve faşist bir pozisyonda yer almaktadırlar.

1970'lerde yaşanan "devrim stratejisi" tartışmaları ilerlemeci-ulusal ideolojinin etkilerini bariz biçimde açığa çıkarmıştır. Dönemin neredeyse her politik öznesi, Türkiye kapitalizminin ve demokrasisinin ulaşmış olduğu "aşama"yı tespit ederek buna uygun olan bir "devrim stratejisi" belirleme işine girişmişlerdir. Burada ulaşılan "aşama"nın, batı kapitalizmi esas alınarak belirlendiğini net biçimde görürüz. Ancak aynı ideolojik malzemedan iki farklı yorum çıkmıştır: TKP çizgisi, sosyalizm için gereken "aşama"ya gelinmediği tespitinden yola çıkarak, işçi sınıfının yaygınlaşmasına olanak sağlayacak olan sanayileşmeyi ve işçi hareketinin kurumsallaşma özgürlüğü kazanması için de demokratikleşmeyi hedefleyen "ortanın solu"ndaki CHP'ye daha da fazla eklemelenmek suretiyle kendisine pozisyon belirlerken, THKP-C geleneği, yine aynı tespitten yola çıkarak "gelenen aşamada" işçi sınıfının nicel büyüklüğüyle devrimin motor gücü olamayacağı sonucuna ulaşmış ve "öncü savaşı" stratejisini benimsemiştir. Kuşkusuz, TKP'nin pozisyonuyla THKP-C geleneğinin aldığı pozisyonunun arasında devrimcilik-reformizm ekseninde net bir farklılık vardır. Ancak bu farklılık, her iki çizginin de aydınlanmacı-ilerlemeci ideolojinin örüntüleriyle yüklü olarak geliştiği savını yanlışlamaz. Hatta, daha çok politik gerekçelerle Kemalizm'le yakın bir mesafe tayin eden TKP'den farklı olarak, eylem çizgisi itibariyle dev-

rimci bir hattı benimseyen THKP-C'nin yazınında Kemalizm'e ideolojik düzeyde daha fazla olumlu referans yapıldığını görürüz.

1970'lerde Kemalizm'le net bir ideolojik ve politik ayırım tayin eden ilk devrimci önder ise İbrahim Kaypakkaya olmuştur. Kaypakkaya, net bir biçimde Kemalizm'in sınıfsal karakterini ortaya koymuş, Kemalist Cumhuriyet'in Osmanlı Meşrutiyeti'nden herhangi bir ileri konumu olmadığını tespit etmiş ve Kemalizm'in devrimin baş düşmanı olduğunu açıklamıştır. Ancak Kaypakkaya daha çok pratik politika düzleminden hareketle ulaştığı doğru tespitleri, aydınlanmacı-ilerlemeci modernist ideolojiye karşı bütünlüklü bir Marksist teorik duruş inşa etmeye doğru geliştirememiştir. Dönemin konjonktürünün elverişsizliği ve Kaypakkaya'nın yürüttüğü yoğun devrimci pratik içinde bunu yap(a)maması son derece meşru ve kabul edilebilir bir gerekçedir. Aynı saptama Kemalizm'le Kürt meselesi ekseninden yola çıkarak kopuş gerçekleştiren dönemin Kurtuluş'u için de geçerlidir.

1980 sonrası dönemde ise ilerlemeci-ulusal ideoloji ile Türkiye solu arasındaki ilişki, dünya ve ülke konjonktüründe yaşanan çeşitli gelişmelerin sonucunda yeniden şekillenmiştir. Bu gelişmelerin ilki Kürt Ulusal Kurtuluş Hareketi'nin yükselişidir. Kemalizm'in Misak-ı Milli'ci kavrayışına ideolojik ve politik bir itiraz olarak şekillenen Kürt Hareketi, Türkiye devrimci hareketi içinde de Kemalizm'in sorgulanmasını gerekli kılmıştır. 1990'ların başlarında sol Kemalizm'i yeniden masaya yatırmıştır. Özellikle, 1990'ların ilk yılları, solun Kemalizm'den en azından ideolojik ve politik düzlemde uzaklaşmaya başladığı yıllar olarak yaşanmıştır. Ne var ki, bu süreç ortaya çıkan bir dizi yeni gelişme ile birlikte bir açıdan kesintiye uğramış diğer bir açıdan da mecra değiştirmiştir. Bu gelişmeler sosyalizmin çöküşü ve siyasal İslam'ın yükselişi olarak sıralanabilir. Sosyalizm deneyimlerinin çöküşü bir yandan Kürt hareketinin yükselişini frenlemiş ve bu hareketi sosyalizm ekseninden uzaklaştırmış, diğer yandan postmodern eleştirinin ve liberal tezlerin gelişme zeminlerini güçlendirmiştir. Hızlı bir gelişme seyri izleyen Siyasal İslam ise laiklik ekseninde bir politik tartışmanın filizlenmesini ve buna bağlı olarak yeni politik tutum alışları beraberinde getirmiştir. İşte günümüzün ilerleme-

ci-ulusal sol eğilimi tam da bu yeni konjonktürün ürünü olarak görülmelidir.

İlerlemeci-ulusal sol'un düzeniçi kanadı açısından, önceki konjonktürde sosyalizm hareketinin müttefiki olarak görülen Kürt Hareketi artık modernizmin temel dayanaklarını zayıflatan postmodern şer cephesinin bir bileşeni olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Bugün aynı kanatta yer alan akımların Kürt hareketine dair benzeri bir politik çerçevede ortaklaştıklarını söyleyebiliriz. Şer cephesinin diğer bir bileşeni ise Siyasal İslam'dır. Kürt Hareketi, modernizmin "ulus-devlet"ini tehdit ediyorsa, Siyasal İslam da "rasyonel aklı" ve "bilimsel ilerleme" düşüncesini tehdit etmektedir. Siyasal İslam konusunda HÖC dışında kalan tüm ulusal solcular laikçilik ekseninde buluşmaktadır. Devrimci oluşu ve özellikle de ezilenler içinde varlık bulması HÖC'ün bu başlıkta diğerlerinden ayırmaktadır. Aşağıdaki paragrafta yazılanlar bu çerçevede özellikle TKP-SİP, İP ve Halkevleri'ne dairdir.

Bu akımlar açısından, sahiplendikleri ilerlemeci-ulusalcı ideolojiye göre modernizmin galaksisinde ama aynı zamanda onu aşan bir teori olarak tanımlanan Marksizmi savunmak için öncelikle modernizmi savunmak gerekmektedir. Çünkü, modernizmin ideolojisinin ve kurumlarının tarumar olduğu bir düzlemde Marksizmi savunmak hepten imkansız hale gelecektir. Öyleyse bu yeni "misyon" tanımına uygun yeni bir "arazi" ve "kuvet" tahlili yapmak gerekmektedir. Yükselen Siyasal İslam'a karşı "aydınlanmacılık", devlete ait kapitalist işletmelerinin özelleştirilmesine karşı "kamuculuk", Kürt Hareketi'ne karşı ulus-devlet içinde tarif edilen "halkların kardeşliği" ve ulusal bağımsızlığı tehdit eden "dış mihraklar"a karşı bir "anti-emperyalizm"; yeni "arazi"de ilerlemeci-ulusal solun politik çerçevesini oluşturmaktadır.

Bu düzlemde, sosyal demokrasiyi doğal müttefik olarak belirleyen ve Genelkurmay'ı "ilerici" toplumsal cephenin en güçlü aktörü olarak tespit eden İşçi Partisi, modernizmin savunulmasında "milliyetçilik" söylemini öne alarak, etki alanını MHP'ye kadar genişletmeyi hedeflemektedir. Keza milli burjuvaziye dayanan ekonomik kalkınma söylemiyle burjuvazi arasında da bir çatlama yaratarak "milli cephe"yi genişletmeyi önüne koyan İşçi Partisi, ilerlemeci-ulusalcı solun en tutarlı ve en milliyetçi eğilimidir.

İP'in örneğın TKP-SİP'le veya Halkevleri ile ideolojik farklılığı ise doğucu bir milliyetçiliğı benimsemesi ve bu çerçevede örneğın Ortadoğı'daki anti-ABD'ci ve özellikle de BAAS'çılar gibi laik öznelerle açık destek sunmasıdır. Ne var ki, bu parti, taraftarı kadar oy alamamaktadır. Toplum içinde yaydığı ideolojiyi partiye verilen oya tahvil edememektedir.

TKP-SİP ise İP'e göre daha geç dahil olduğı bu eğilim içinde, hızlı bir biçimde kök salmaktadır. İP'ten farklı olarak, milliyetçilik dozajını kendi iç gerilimleri nedeniyle daha zayıf tutmak zorunda kalan TKP-SİP, bu iç gerilimin daha zayıf olduğı bölgelerde örneğın Türk bayrağını sahiplenme girişimlerinde bulunmaktadır. Türk bayrağına sahip çıkma tavrı aydınlanmacı-ilerlemeci ideoloji açısından bir tutarlılık göstergesi olarak değerlendirilmelidir. Daha doğru bir deyişle, ulus-devlet ve aynı anlama gelmek üzere üniter devlet Türk bayrağı sahiplenilmeksizin etkin bir biçimde savunulamaz. Dolayısıyla TKP-SİP'in iç gerilimlerini çeşitli taşıye süreçleri ile azalttıktan sonra Türk bayrağını daha rahat biçimde taşıması beklenmelidir. Yine İP'ten farklı olarak TKP-SİP en doğru ilerleme projesi olarak "sosyalizm"i gündeme getirmekte, sosyal demokrasiye ilişkin bir beklenti içine girmemekte, herhangi bir burjuva kesimiyle ittifak aramamakta ve Genelkurmay'ı aleni bir biçimde müttefik olarak ilan etmemektedir. Dolayısıyla, işçi sınıfının sendikalı, bilinçli kesimi açısından TKP-SİP'in politik çerçevesi İP'e göre daha "ütopik" kalmaktadır. Kemalist eğitim tedrisatından geçen öğrenci gençlik içinde ise bu "ütopik" durum bir dezavantaj teşkil etmemekte ve TKP-SİP kitle tabanını daha çok öğrenci gençlik ve okumuş yarı-aydın orta sınıf içerisinde bulabilmektedir. Son dönemlerde bu partiye ordu mensupları içinden de bir yönelimin olduğı gözlemlenmektedir.

Bu iki ilerlemeci-ulusalcı hareketi, devlet karşısındaki eylemlilik çizgilerine göre devrimcilik-reformizm ayrımı çerçevesinde değerlendirdiğimizde ise İP'in aleni biçimde karşı-devrimci bir pozisyona oturduğunu, TKP-SİP'in ise net biçimde reformist bir çizgide konumlandığını görmekteyiz.

Türkiye devrimci hareketinin 1980 sonrası döneminin en önemli ve en büyük bileşenlerinden birisi olan ve yasal platformda kendisini Haklar ve Özgürlükler Cephesi (HÖC) ile ifade eden

politik özne ise Türkiye’de ezilen yoksul emekçiler içinde en fazla zemin bulmayı başarmış hareket olma özelliğine sahiptir. Uzun yıllar devrimci hareketin merkezinde yer almayı başarmış olan HÖC, özellikle 1990’lardan sonra yediği ciddi fiziki darbeler sonucunda önder kadrolarını büyük oranda kaybetmiştir. 1996 yenilgisinden bu yana HÖC kendisini iki başlık üzerinden politik düzlemde ifade etmeye öncelik vermektedir. Bunlardan birincisi, Kürt hareketinin gerileme sürecine girmesiyle ortaya çıkan milliyetçi dalgaya yanıt olarak geliştirilen vatanseverlik söylemi, ikincisi ise kadrolarının cezaevlerinde inatla ve kararlılıkla sürdürdüğü ölüm oruçları ile ilişkili olarak anti-AB’ci ve anti-ABD’ci bir insan hakları söylemidir. HÖC’ün vatanseverliği doğulu bir renk taşımakta, ayrıca laikçi bir tutum alış da içermemektedir. Ancak Kürt sorunu bahsinde Kemalizmle ve özellikle de Misak-ı Milliyle kopuşamamış olması, HÖC’ü Marksizm alanının dışına itmekte, onu ulusal solcu kılmaktadır. Diğer yandan, HÖC’ün devletin cezaevlerine yönelik faşist uygulamaları karşısında verdiği mücadele ödünsüz ve devrimcidir. Ne var ki, bu eylem süreci HÖC’e toplumsal düzlemde beklediği politik başarıyı getirmemiştir ve bu da hareketin saflarında bir sıkışmışlık durumuna yol açmaktadır. Bu durum, HÖC’ün ulusal solun daha belirleyici olan bir bileşeni olmasını engellemekte, ülke topraklarında devrimci karakterde bir ulusalcılığın filizlenmesini güçleştirmektedir.

Bu kategoride, tam anlamıyla ilerlemeci-ulusalcı sol olarak tarif edilmesi doğru olmayan ancak söz konusu ideolojinin etkilerini politik hattında giderek artan dozajda dışa vuran bir diğer politik özne olarak Halkevleri değerlendirme konusu olmayı hak etmektedir. THKP-C geleneğinden gelen Halkevleri’nin, İP ve TKP-SİP gibi netleşmiş postmodern bir şer cephesi kavrayışı yoktur. Tam tersine, politik hattını tayin ederken “ideolojist” olmaktan çok ezilenden yana olma refleksine sahiptir. İşçi sınıfı ekonomik kategorisi içinde proleter sosyolojik konuma sahip emekçiler Halkevleri’nin örgütlenme faaliyetlerinin içinde yoğunlaştırdığı kesimler olarak belirlemektedir. Ancak, Halkevleri bu faaliyetlerini yürütürken kendisine “aydınlanmacı” bir misyon biçmektedir. Uzun yıllardan bu yana, THKP-C geleneğine özgü Misak-ı Milli tezler temelinde Kürt Hareketi’ne oldukça mesafeli bir tutum alan

Halkevleri, özellikle AKP'nin hükümet olmasını izleyen dönemde "laikçi" bir tutum alışına daha da fazla öne çıkarmaya başlamıştır. Bu tutum alış, "ne Ordu ne AKP" şeklinde özetlenebilecek bir çerçeveye oturtulmaya çalışılmaktadır. Ancak "laikçilik" üzerinden açılan bir mücadele zemini, AKP'yi değil güçsüzleştirmek, kitle tabanını içinde daha da güçlendirmektedir. Bu türden bir siyaset, proleter emekçilerin oylarıyla hükümet olan AKP'nin açıkça ekmeğine yağ sürdüğü gibi, Halkevleri'ni de Alevi kökenli olmayan proleter emekçiler nezdinde zayıflatmaktadır. Diğer yandan, Halkevleri dünyadaki yeni toplumsal mücadele dinamiklerine bakarken Latin Amerika'yı görmekte, Ortadoğu'ya ise genel bir anti-emperyalizm söylemini üretmenin dışında özel bir ilgi göstermemektedir. Bu aslında Halkevleri'nin ideolojik hattına içkin olan batıcı-aydınlanmacılıkla ilgili bir durum olarak anlaşılmaktadır. Devlet karşısında çoğunlukla devrimcilerle birlikte bir tutum alma eğiliminde olan Halkevleri'nin yöneldiği "laikçilik", TKP-SİP gibi orta sınıf içinde de örgütlenme faaliyetine öncelik vermediğinden ötürü, bu tutumun söz konusu hareketin örgütsel gelişiminin önünde sınırlayıcı etki yapacağını öngörmek için müneccim olmaya gerek yoktur. Özgün ve yeni başarılı örgütlenme deneyimlerinin politik düzlemde güçlü bir alternatifte yol açabilmesi, Halkevleri'nin ideolojik düzeyde Kemalizm'le, Misak-ı Milliçilikle ve batıcı-aydınlanmacı ideolojiyle kopuş yaşaması koşuluna bağlıdır. Aynı kriter Halkevleri'nin Marksizm alanına dahil olabilmesinin de koşuludur.

Postmodernist Sol

Postmodernist ideoloji, argümanlarını Marksizmin çeşitli anlayışlarının kimi yorumlarına dayandırmak suretiyle sol düşünce içinde de kendisine meşruiyet zemini bulabilmektedir. Marksizmle ilişkisini "yabancılaşma" başlığına indirgerken Marksizmin bilimsel temeli ile arasına mesafe koyan postmodern sol, diğer yandan da "post-Marksizm" in "radikal demokrasi" açılımına en genel anlamıyla angaje olmak suretiyle politik rotasını tayin etmektedir. Bu çerçevede "kimlikler" ve "haklar" postmodern siyasetin temel unsurları olarak öne çıkmaktadır. Modern ulus-devletin monolitik yurttaş tanımından yola çıkarak uyguladığı politikalar

altında ezilen ve yok sayılan “kimliklerin” tanınması hedefi, post-modern siyasetin en genel anlamda “haklar” alanından beslenmesi sonucunu doğurmuştur. İnsan hakları genel çerçevesi altında cinsiyete, etnisiteye ve inanç sistemlerine ilişkin devletlerce yürütülen ayrımcı uygulamaların ortadan kaldırılması postmodern siyasetin ana eksenini teşkil etmektedir. Keza, modernizm menşeli sanayileşmeci ve kalkınmacı politik programların çevreye verdiği tahribatı göz önünde bulunduran postmodern siyaset, ekolojizmi bir diğer ideolojik eksen olarak benimsemektedir. Postmodern siyaset, modernizmin günümüz ekonomisinde vücut bulduğu form olarak tanımladığı “neo-liberal” ekonomi politikalarına ve bu politikaların arkasındaki çok uluslu şirketlere ise eylemli bir karşı duruş sergilemeyi öne çıkarmaktadır.

Kuşkusuz kendisini postmodernist olarak ifade eden bir sol yoktur. Daha çok politik hatlarının en genel özellikleri itibariyle bu kategori içinde tasnif edilmesi uygun olan politik öznelerden bahsedebilmek mümkündür. Bu öznelerin paylaştıkları söylem, toplumların bir bütün olarak kavramak suretiyle söz konusu bütünü değiştirmeyi öngören büyük teoriler döneminin kapanmış olduğu önermesine dayanmaktadır. Bu söyleme göre, gerçek yaşamın içsel zenginliğini göz ardı eden indirgemeci teoriler ve bu teorilerin peşinden giden politik oluşumlar artık hükümsüzdür. Dolayısıyla, her politik özne iktidar ilişkilerinin konusu olan kendi gerçekliğinden yola çıkarak öncelikle kendi “kapısının önünü temizlemekle” uğraşmalıdır. Söz konusu parçalı mücadelelerin ortak bir ideolojik-politik ekseninde buluşması ise olumsal görülmesi ve bu olası buluşmaya da yan yana durmanın ötesine geçen organik bir nitelik kazandırmak üzere anlam atfedilmemelidir. Çünkü, böylesi bir kurumsallaşma çabası kaçınılmaz olarak, ortada olan iktidar karşıtı mücadele zenginliğinin zayıflamasına yol açacaktır.

Tüm bu sayılan önermeler, günümüz konjonktüründe alternatif küreselleşmeci olarak kendisini tarif eden “Sosyal Forum” oluşumunda somut ifadesini bulmaktadır. Asgari politik mücadele eksenini neo-liberalizm karşıtlığı üzerinden ifade eden Sosyal Forum, “kapısının önünü temizleyen” politik öznelerin deneyimlerini paylaştıkları ve ortak eylem planları geliştirdikleri bir yan yana

geliş zemini olarak post-modern ideolojinin genel politik tezleriyle uyuşmaktadır. Örneğin Sosyal Forum'a şiddet kullanmış hiçbir örgüt katılamazken, işgalci ABD'nin yanında saf tutan Irak Komünist Partisi'nin bir kanadı kabul edilmektedir. Ancak Sosyal Forum'a rengini postmodern tezlerin verdiği ve baskın niteliğinin reformist olduğunun bilinmesi, bu düzlemde devrimci birçok dinamiğin bulunduğu gerçeğinin göz ardı edilmesini gerektirmez. Öyle ki küreselleşme karşıtı hareket içinde, postmodernist tezlerle göre kendisini şekillendiren öznelere olduğu gibi böylesi bir düşünsel arka plandan yoksun olarak şekillenmiş sistem mağduru konumdaki ezilenlerin hareketleri de yer almaktadır.

Türkiye solunun herhangi bir bileşeni, küreselleşme karşıtı hareketin ve dolayısıyla da Sosyal Forum'un etkin öznesi konumunda değildir. Bu manzaranın ortaya çıkmasında, Türkiye'de sola içkin olan modernist ideolojinin post-modern tezlere karşı güçlü bir savunma sistemi yaratmış olmasından daha fazla, Türkiye'de "kapısının önünü temizlemeyi" başaran herhangi bir politik öznenin veya toplumsal dinamiğin olmaması da belirleyici olmaktadır.

Buna karşın, postmodern tezler, özellikle Birikim, Post-Express, Radikal İki, Pazartesi vb. yayınlar üzerinden ideolojik düzlemde yayılma olanağı bulabilmektedir. Keza, çeşitli yayınevleri de düzenli bir biçimde post-modern yazına ait kitaplar yayımlamaktadır. Bir karşılaştırma yapıldığında, tüm bu yazını en sıkı takip eden ve post-modern ideolojiye en açık kadroların görece olarak ÖDP içinde ve/ya ekseninde bulunduğu bahsedebiliriz. Bu çerçevede, Türkiye'de postmodern soldan bahsedeceksek merkeze ÖDP'yi koymamız doğru olacaktır. ÖDP postmodernist olarak nitelenmeye en yakın politik öznedir. Ancak diğer yandan, Türkiye soluna doğrudan ait olmamakla birlikte Kürt Hareketi'nin, özellikle son yıllarda yaşadığı dönüşüme rengini veren İmralı menşeli tezlerde de postmodernizme ait düşünsel çerçevenin etkisi artan biçimde gözlemlenmektedir.

Bu akının da tıpkı ilerlemeci-ulusalcılar gibi söylemini "batı"yı ve batılı değerleri parametre olarak oluşturduğu gözlemlenmektedir. Burada kastedilen batı ve batılı değerler Avrupa Birliği'nde somut politik ifadesini bulmaktadır.

ÖDP, politik bir projeksiyon olarak devrimden vazgeçmiş durumdadır. Bu, ÖDP'nin lügatinden çıkarmadığı devrim kavranının içeriğini farklı tanımladığı şeklinde de yorumlanabilir. ÖDP için devrim, gerçekleşebilir bir projeksiyon, somut bir mücadele konusu olmaktan çıkmış, ulaşılması verili durumda söz konusu olmasa da asla vazgeçilmemesi gereken bir ütopya olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla ÖDP'ye göre devrimci aslen ütopyacı olandır. Ütopyalarını yitirmemek ve bugünün "çirkin" dünyasına rağmen sahip olunan ütopyalarla uyumlu bir yaşam kurmak, kurmaya çalışmak devrimciliğin yegane kanıtıdır. Politika ise bugünün "çirkin" dünyasının en "çirkin" işlerinden biridir. Ancak bu işi yapmak da zorunlu olduğuna göre, en az "el" kirleterek politika yapmak gerekir. Elini taşın altına sokmadan politika yapmak... ÖDP'nin yaptığı bugün budur. Bir başka deyişle ÖDP politika yapmamaktadır. Reformistler tarafından yönetilen ÖDP reformist bir politik özne bile olamamaktadır. Ezilenlerin "çirkinleştirilmiş" dünyasıyla "elini kirletmek"ten kaçındığı için bütünleşmeyi başaramayan ve ezenlere karşı kısmi de olsa net bir pozisyon alamayan her hangi bir politik öznenin, modern kaldığı sürece "büyük siyaset" yapmak suretiyle güç kazanması mümkünken, postmodern olarak herhangi bir şansı kalmamaktadır. Bu yüzden ÖDP çıkar yolu bütün politik projesini Türkiye'nin AB üyeliğine endekslemekte bulmuştur. Ordunun siyaset düzleminden uzaklaştırılması, çetelerin devlet yapısından arındırılması, ezilen kimliklerin özgürleşmesi, demokrasinin genişlemesi, işçi haklarının geliştirilmesi vb. reformist hedeflerin tamamı ÖDP açısından Türkiye'nin AB üyeliği süreciyle bağlantılı olarak gerçekleşebilir görülmektedir. Dolayısıyla, ideolojik-politik çerçevesi postmodernist söylemle etkileşim içinde çizilmiş olan ÖDP apolitik bir ütopyacı siyasal özne konumuna hapsolmuş durumdadır. Bu haliyle, ÖDP, Marksist sol açısından, ilerlemeci-ulusalcı sola kıyasla daha önemsiz bir engeli temsil etmektedir. Ancak ÖDP'nin politika özüllü olmasından kaynaklı görece etkisizliğinden yola çıkarak, postmodernist ideolojinin Marksizm karşısında global düzeyde sağlamış olduğu üstünlüğü görmezden gelmek büyük bir hata olacaktır.

Bu etkiler bizzat sol hareketin çok farklı alt sektörleri içerisinde-

de bir çeşit apolitizmin doğmasına neden olmaktadır. Postmodernist "iktidarı almadan dünyayı değiştirmek" perspektifi, feminizm, ekolojizm, anti-militarizm vb. başlıklar üzerinden ama çoğu kez düzen karşıtı politik muhtevadan yoksun biçimde sol hareket saflarına nüfuz etmektedir. Özellikle postmodernist akım tarafından, batı ülkelerinde ve kimi Latin Amerika ülkelerindeki kitleleşmiş yeni toplumsal hareket modellerinin Türkiye'ye "ithal" edilmesi perspektifi vaaz edilmektedir. Ancak bu durum genellikle bir karikatüre yol açmaktadır. Söz konusu ülkelerde kitlesel muhalefet hareketleri olarak şekillenen bu dinamiklerden feminist hareket Türkiye'de, örneğin erkek egemen baskıdan en fazla etkilenen kadınları saflarına toplayamamakta, çevre örneğinde ise Greenpeace'in üst-orta sınıfa özgü eylem çizgisini aşmamaktadır. Hal böyle olduğunda, çoğunlukla solun mevcut kadrolarının bir kısmının bir de bu başlıklar altında örgütlenmesinin ötesinde bir dinamiği açığa çıkartamayan bu girişimler, mevcut kitle tabanına dayanmayan durumlarıyla postmodernist ideolojinin etkilerine ve apolitizme açık hale gelmektedir. Bu noktada, hakim anti-militarist söylemin çözümü devlete karşı savaş yürütenlerin silah bırakarak "özgürleşmesi"nde bulması tehlikenin boyutları konusunda bariz bir örnek teşkil etmektedir. Bu başlıklarda yaratılmaya çalışılan tüm benzeri yeni muhalefet dinamikleri, kitlelerde karşılık bulabilecek bir yaratıcılıkla ele alınmamakta, böyle olunca sol içi suni bir gündem yaratmanın ötesine gide-memekte ve toplumsal dayanaklarına kavuşmayı beceremeyen her girişim gibi apolitizme savrulmaktadır. Bu türden bir apolitizm ortamı ise, sol hareketi daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi postmodernizmin müdahalesine açık hale getirmektedir.

Anakronik Sol

Sol hareket içindeki anakronik eğilim, somut gerçeklikte yaşanan toplumsal değişimlere karşı bir kayıtsızlık ve geçmiş konjonktürlerde üretilmiş ideolojik-politik-örgütsel karakterli açılımlardan herhangi birine ödünsüz sadakat tavrı olarak ortaya çıkmaktadır. Bir başka deyişle, anakronik sol kavramı, geçmiş tarihselliğe özgü olan ideolojik-politik ve örgütsel üretimlere dayanarak konjonktürel durumla uyumlu olmayan bir varoluşu benimseyen ve

bu varoluşu kör bir inatla yeniden üretmekte ısrar eden politik özneleri sınıflandırmak amacıyla kullanılmaktadır. Bu kategori içinde devrimci hareketin dünya-tarihsel nitelikli tüm ideolojik eğilimlerinden temsilciler mevcuttur. Troçkistlerden Maoçulara, Latin Amerikacılardan Sovyetik geleneğe kadar uzanan geniş ideolojik yelpaze içinde kendisini tanımlayan öznelerin önemli bir kısmı bugün anakronik olarak nitelenebilecek bir solculuk konumlanışının içinde yer almaktadır.

Anakronizm, verili bir konjonktürde kitlelerin benimsedikleri anlamlar dünyasıyla söz konusu devrimci öznenin sahip olduğu ve yeniden ürettiği anlamlar dünyası arasındaki ilişkisizlik durumu biçiminde kendini dışa vurmaktadır. Burada bahsi geçen kitlelerin anlamlar dünyasını onların somut gerçekliğinden ayırmadığımızı, tam tersine insanların bizzat deneyimledikleri gerçekliği, bu gerçekliğe uygun düştüğüne ikna oldukları anlam sistemleri aracılığıyla algıladıkları açıklamasını doğru bulduğumuzu belirtelim. Söz konusu anlamlar dünyası, sonuçları gündelik yaşam pratiklerinde doğrudan veya dolaylı biçimde algılanan konjonktür değişikliklerine bağlı olarak kimi zaman birikimli olarak kimi zamansa sıçramalı biçimde değişmekte ve yeniden içerik kazanmaktadır. Bu içeriğin nasıl oluşacağını ise politik özneler arasında süre giden ideolojik mücadele tayin etmektedir. Dolayısıyla, teorik düzeyde bilgisine sahip olunan maddi gerçeklik kadar, verili anda bu maddi gerçekliğe insanlar tarafından atfedilen anlamları da veri almak suretiyle yürütülecek bir ideolojik mücadele sonuç verici olma şansına sahip olabilir.

Günümüzde, insanların anlam ve değer sistemleri bundan 15 yıl öncesine göre yani iki kutuplu dünyanın varolduğu döneme göre köklü bir değişimden geçmiştir. Kapitalist sömürü ilişkileri temelde değişmemekle birlikte üretim organizasyonundaki yeniden yapılanmaya bağlı olarak biçimi farklılaşmış ve çeşitlenmiştir. Bu yeni biçime uygun anlamlar, değişim sürecinin öznesi olan kapitalist sınıfın ideologları tarafından imal edilerek yayılmıştır. Keza emperyalist bağımlılık ilişkileri ortadan kalkmamış, ancak iki kutuplu dünyanın ortadan kalkmasıyla birlikte emperyalist politikaların kendisini dışa vurma stratejisi değişmiş ve bu yeni biçime uygun anlamlar yine kapitalist sınıfın ideologları tarafından

üretmiştir. Anti-sovyetizm yerini İslam karşıtlığı söylemine bırakmış ve bu da anti-emperyalist mücadeleye ezilenlerin attıkları anlamlar dizgesinde köklü değişimlere yol açmıştır. İşte anakronik sol, bu ve benzeri değişimleri algılamamakta ısrar etmekte, yeni duruma uygun yeni anlamlar üretmekten geri durmakta ve geçmişin ideolojik ve politik formlarıyla yaşama müdahale etme konusunda ısrar etmektedir. Bu ise ideolojik düzlemde pozisyon yitimine bağlı olarak bir marjinalleşme durumuna yol açmaktadır. Anakronik sol, gerçek yaşamın kıyısında kalan bir anlamlar dünyasının sınırları içinde varlığını sürdürmektedir.

Anakronik sol kategorisi içinde çok çeşitli geleneklerden politik özneleri sayabilmek mümkündür. EMEP, Kızılbayrak, Devrimci Demokrasi, İşçi Köylü, Köz, Ürün, Alinteri, Devrimci Hareket, Mücadele Birliği, Devrimci Mücadele gibi yapılanmaların tümü anakronik nitelikli bir ideolojik düzlemin bileşenleri olarak ilk elden akla gelmektedir.

Anakronik sol eğilimin en kitlesel bileşenlerinden birisi olan EMEP, ağırlıkla reformist bir politik düzlemde kalarak "işçicilik" eğiliminin temsilciliğine soyunurken, Kızılbayrak aynı eğilimin "sosyalizmcilik" vurgusuna sahip bir yorumunun temsilciliğini devrimci platformda üstlenmektedir. Keza yine aynı eğilimin troçkizm etkileşimli versiyonları da sol hareket içinde bulunmaktadır. EMEP'in gerek Kızılbayrak gerekse de Troçkizan özneler karşısında daha reformist kalmasının nedenlerinden birisi olarak, yaptıkları "işçicilik" vurgusunun muhatabı olarak, ağır sanayi işçilerini ve onların sendikal hareketini görmesinden kaynaklanmaktadır. Toplumun diğer ezilen kesimleri EMEP'in mevzisinin dışında kalmıştır. Sanayi işçilerinin sahip oldukları maddi yaşam koşullarının bu kesimi giderek daha fazla sisteme entegre ediyor olması EMEP'in politik rotasını da kaçınılmaz olarak sağcılaştırmıştır. Ne var ki, son dönemde özellikle reformizm alanında TKP-SİP ve ÖDP karşısında kendisine yer bulamayan EMEP, özellikle Kürt hareketiyle ve kısmen de devrimci hareketlerle daha fazla yan yana gelmeye başlamıştır. Bu durum EMEP'i Marksizm alanına yakınlılaştıran nesnel bir gelişme olarak görülmelidir.

Kızılbayrak ve Köz gibi yapılar ise devrimci varoluşlarını yeniden üretme konusunu kitlelerle buluşma meselesinin önüne koy-

mayı tercih ettiklerinden ötürü, devrimci kalabilmektedirler. Keza Kemalizm konusunda da son derece net bir kopuşları söz konusudur. Ancak ideolojik-politik çerçevelerini yasadıkları Ekim Devrimi'ne özgü ideolojik ve politik metinler günümüzün anlamlar dünyasını açıklamamanın gerisinde kalmaktadır. Bu da, söz konusu hareketlerin devrimci varoluşlarını kitlelere yayamamaları ve marjinal kalmaları sonucunu doğurmaktadır. Örneğin proleter kesimler içinde yürütülecek herhangi bir örgütlenme faaliyetinin içeriğini ve biçimini 3. Enternasyonal belgelerine dayandırma gayreti içinde olmaları anakronik durumlarının en bariz dışavurumlarından birisidir. Ekim Devrimi sırasında ve sonrasında üretilen politik ve ideolojik metinlerin, 20'inci yüzyılın ilk yarısına ait bir konjonktürde ve o konjonktüre ait anlamlar dünyasını veriler olarak hazırlandıkları ortadayken, bu metinlerin bugünün Türkiye'sine yanıt vermelerini beklemek abesle iştigal etmektir. Nasıl ki, Lenin, Komünist Manifesto'da çizilen ideolojik-politik çerçeveyi aşmak suretiyle Ekim Devrimi'ne yönelik bir üretim içine girmişse, bugün de Türkiye'nin devrimi için benzeri bir çaba içinde olmak gerekmektedir. Leninizm'i sahiplenmek, Lenin'in bundan yüzyıl önce yazdıklarını tekrar etmek ve yaptıklarını taklit etmek değil, Lenin'in gerçekleştirdiği kopuşu ve ardından sergilediği yaratıcı yenilenme pratiğini göstermektir. Söz konusu politik özneler ne yazık ki, Leninizm'in bilgisini yaratıcı yenilenme nosyonundan soyutlamak suretiyle şeklen edinmektedirler. Kürt hareketinin ideolojik olarak sağa kayışı karşısında haklı olarak aldıkları eleştirel bir tutumun dozajını gereğinden fazla yükseltmeleri bu hareketlerin Kürt devrimci dinamiğiyle aralarında kapanması mümkün olmayan bir mesafeyi doğurmaktadır. Verili konjonktürde Marksizm alanı içinde gördüğümüz bu hareketlerin, gerek Kürt hareketi karşısındaki pozisyon alışlarında daha politik bir tutuma yönelmemeleri gerekse de ideolojik-politik çerçevelerinde bir yenilenme çabasına girişmemeleri durumunda marjinalleşme hallerinin kalıcılaşacağı beklenmelidir.

Devrimci Demokrasi ve İşçi Köylü'nün merkezinde bulunduğu Maocu hareket ise, içeriği ile konjonktürel değişimlere yanıt vermeye uygun olan Maoist politika tarzını yeniden üretme ve etkin kullanma becerisinden bir hayli uzaktırlar. Kaypakkaya'nın

1970'lerde yapmış olduğu kopuş niteliği taşıyan analizleri mevcut konjonktürde yenileme başarısını gösteremeyen Maocu politik geleneğin bugünkü temsilcileri de anakronik bir pozisyonndan kurtulmayı başaramamaktadırlar. Taviz vermedikleri devlet karşı-sındaki devrimci pozisyonlarına, Kemalizm ve Kürt hareketi karşı-sında takındıkları sağlıklı tutumlara rağmen, ideolojik ve politik bir yenilenme gösterme konusunda herhangi bir umut vermeyen bu hareketlerin, önümüzdeki dönemde de anakronik solun bileşenleri olarak kalmaya devam edeceklerinin işaretleri oldukça güçlüdür.

Burada hepsini tek tek saymadığımız ancak anakronik sol içi-ne dahil edilebilecek oldukça fazla sayıda devrimci veya devrim-ciliğe açık hareket bulunmaktadır. Bu hareketlerin önemli bir kesimi, ilerlemeci-ulusal sol ve postmodernist sol'dan farklı olarak Marksizm alanı içinde veya çeperinde yer almaktadır. Anakronizmleri devrimci hareketin yeniden yapılanması sürecinde öncü roller oynamalarını engelleyen bu hareketlerin önemli bir kesiminin, aşağıda devrimci-yenilenmeci sol başlığında sayacağımız akımların yaratma olasılığına sahip oldukları dönüşüm ve bu dönüşüme bağlı olarak ortaya çıkacak yükseliş süreçlerine dahil olmaları ihtimal dahilindedir. Bu ihtimal, devrimci-yenilenmeci sol tarafından her zaman önemsenmelidir.

Devrimci-Yenilenmeci Sol

Kitapçığın başından bu yana dünya-tarihsel ölçekte köklü bir toplumsal ve politik bir dönüşüm yaşandığından ve Marksist solun bu dönüşüme yanıt verebilecek yeni yaklaşımlar üretmenin gerisinde kaldığından bahsediyoruz. Diğer yandan Marksizmin halen kapitalizmin ekonomi-politiğini açıklama konusunda aşlamamış bir bilim ayağına sahip olduğunu vurguluyoruz. Keza Marksizmin politika ayağıının eski gücünde olmasa da halen dünyanın her ülkesinde varlığını devam ettirdiğini kabul ediyoruz.. Dolayısıyla yepyeni ve Marksizm dışı bir paradigmanın inşa edilmesi gerektiğini öne sürmediğimiz açıktır. Önerdiğimiz, yalnızca bilim-felsefe-politika veya başka bir ifadeyle teori-politika-pratik bileşenlerinden oluşan Marksizmin, yaşanan dönüşümlere müdahale etmeye yetkin hale getirilmesi konusunda yenilenmeci bir teorik ve

politik faaliyetin sergilenmesidir. Bu pratikleri sergileyecek olanlar da yine hali hazırda Marksizm alanında yer alan öznelerin içinden çıkacaktır. Öyleyse bu pratiklerden neyi kastettiğimizi kısaca açıklamamızda fayda bulunmaktadır.

Teorik alandaki yenilenme, günümüz teorik konjonktüründe postmodernist ve modernist ideolojiler arasında süre giden tartışmada Marksizmin epistemolojik üstünlüğe kavuşması ve böylelikle bir bilim olarak tarihsel materyalizmin ve bir felsefe olarak diyalektik materyalizmin geliştirilmesi çabasının sürdürülmesi anlamına gelmektedir. Politik alandaki yenilenme ise, günümüz konjonktüründe somut iktidar ilişkileri ekseninde varlık bulan yeni toplumsal olgulara ve bu olgulara dair toplumsal güçler tarafından üretilmiş anlamıar dünyasına müdahale edebilecek yetkinlikte bir ideolojik-politik çerçevenin inşa edilmesi ve bu çerçeveye uygun devrimci bir eylemlilik hattının oluşturulması anlamına gelmektedir. Teorik alandaki yenilenme faaliyetlerinin birikimli bir süreç olarak yaşanması öngörülebilirken, politik alandaki yenilenme faaliyetlerinin ise konjonktürdeki değişikliklere duyarlı biçimde yeniden ve yeniden şekil ve içerik kazanan, kesintili ve sıçramalı bir süreç olarak yaşanacağını öngörülmeleri gerekmektedir.

Bedreddini Hareket bu her iki alanda da yürütülecek devrimci yenilenme faaliyetinin sürdürücüsü olma iddiasını taşımaktadır. Ancak bu iddiaya kısmen veya tamamen sahip kendisi dışında politik öznelerin de hali hazırda veya potansiyel olarak olduğu bilgisi, Bedreddini Hareket'i bu faaliyetlerini harmanlanma perspektifi çerçevesinde yürütmeye yöneltmektedir.

Türkiye'de teorik alanda bir yenilenme faaliyetini hali hazırda sürdüren bir özne olarak Teori ve Politika çevresi öne çıkmaktadır. Teori ve Politika'nın postmodernist ideolojinin rölativist epistemolojisi karşısında zayıflıkla ve güçsüzlükle malul bir pozisyona sahip tarihselci Marksizm kavrayışıyla kendi arasına net bir çizgi çekerek, bilgi nesnesi ile gerçek nesneyi ayırmak suretiyle ürettiği epistemolojik Marksizm kavrayışıyla da toplumsal düzeyde meydana gelen değişimlere uygun bir ideolojik-politik çerçeveyi üretebilmek için elverişli bir teorik arka plan sunmaktadır. Dolayısıyla, Teori ve Politika, teori alanında uzun yıllar süren bir

Üretim faaliyetinin sonucunda bugün yenilenmeci hattın en güçlü temsilcisi konumunda olduğu görülmektedir.

Politik düzlemde ise yenilenmeci tutumun temel göstergeleri olarak, daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi devrimci veya devrimciliğe açık olma, Kemalizmle net biçimde kopuşmuş olma ve Kürt hareketiyle omuz mesafesinde davranabilme kriterlerinin yanı sıra; içinde bulunulan konjonktürde hali hazırdaki Marksizmin bir tıkanıklık içinde olduğunu kabul ederek bu çerçevede bir üretim içinde olma veya en azından gerçekleştirilen üretimlere açık ve onların alıcısı olma, emperyalizmin izlediği militer ve ekonomik politikaların sonucunda çeşitlenerek ortaya çıkan emekçi ve ezilen kesimlerin mücadele arayışlarına dönük yeni politik araçlar ve söylemler geliştirme arayışı içinde olma (veya açığa çıkan mücadelelerde n koşulsuz onlardan yana taraf olma), işçiler, emekçiler ve ezilenlere bütünleşmeyi kolaylaştıracak uygun ve özgül ideoloji(ler) geliştirme arayışı içinde olma sayılabilir. Bu temelde saptayacağımız yenilenmeci Marksist özneler harmanlanmanın ve devrimci bir çıkış sürecinin muhtemel aktörleri olacaktır.

Ancak Türkiye devrimci hareketinin halihazırdaki yenilenmeci unsurlarını değerlendirmeye geçmeden önce, politik düzeyde Marksist olmanın kriterlerinden birisi olarak tespit ettiğimiz Kürt Hareketi ile ilişkiler meselesine dair ve pek tabii ki Kürt Hareketi'nin kendisine dair görüşlerimizi ana hatlarıyla çizmekte yarar bulunmaktadır.

Kürt zgrlk Hareketi'nin son yıllarda yaşamış olduğu ideolojik dönüşüm ele alındığında, hareketin yeni yönelimlerinde post-modernist yaklaşımların artan etkisi açık bir biçimde gzlemlebilmektedir. Bu durum Kürt Hareketi'nin konjonktür değişiklikleri ile de son derece ilintilidir. Kürt Hareketi'nin ideolojik-politik çizgisindeki dönüşümler incelendiğinde üç temel konjonktür değişikliğinin etkilerinden bahsedebiliriz. Kürt zgrlk Hareketi'nin kuruluş ve yükseliş dönemi iki kutuplu dünya konjonktürüne tekabül eder. Bu dönemde, Kürt zgrlk Hareketi açık biçimde Marksizmle ilişki içindedir ve geleceğini sosyalist sistemin dışında tanımlamamaktadır. Ulusal kurtuluş perspektifi toplumsal kurtuluş perspektifine sıkı sıkıya bağlı olarak tarif edilmiştir.

Söz konusu konjonktür, sosyalizm deneyimlerinin çözülmesiyle birlikte tedrici biçimde kapanır. Ancak sosyalizmin çöküş dönemi paradoksal biçimde Türkiye solunun 12 Eylül yenilgisi sonrasındaki toparlanma dönemine rastlar. Sosyalizm deneyimlerinin çözüldüğü sıralarda Türkiye devrimci hareketi 1990'ların ortasına kadar sürecektir. Konjonktürel yükseliş dönemindedir. Kürt Özgürlük Hareketi'nin ikinci konjonktürüne rengini bu gelişme vermiştir. Türkiye ve Kürdistan devrimlerinin eş zamanlılığı beklentisi, Kürt Özgürlük Hareketi'nin söz konusu dönemdeki ideolojik-politik çizgisine etki etmiştir. Türkiye devrimci hareketi ile Kürt Özgürlük Hareketi'nin en fazla yakınlaştığı ve politik işbirliği olanaklarını geliştirdiği bu dönem, Türkiye devrimci hareketinin yaşadığı 1996 yenilgisiyle maddi zeminini yitirmeye başlamıştır. Aralık Türkiye devrimci hareketi ile Kürt Özgürlük Hareketi farklı konjonktürlere tabi olmaya başlamışlardır. Kürt Özgürlük Hareketi yalnızlaşmaya başlamış ve önce Türkiye'nin Ortadoğu'daki sınır ülkelerin yönetimleriyle, ardından da AB ülkeleri ile geliştirdiği politik ilişkiler üzerinden politik varlığını tayin etme yönelimine girmiştir. Ancak özellikle ABD emperyalizminin Ortadoğu planları Kürt hareketinin bu çerçevedeki varlığına izin vermediği için malum operasyon gerçekleşmiş ve Öcalan yakalanarak Türkiye'ye teslim edilmiştir. Kürt Özgürlük Hareketi'nin, bir ulusal kurtuluş hareketinden bir kimlik hareketine dönüşmesinin ve ulusal bağımsızlık projeksiyonunun önce "demokratik cumhuriyet" açılımıyla sonra da "demokratik konfederalizm" açılımlarıyla ikame edilmesi bu yeni konjonktürden bağımsız olarak açıklanması mümkün değildir. Kürt Özgürlük Hareketi, söz konusu politik hedef değişikliklerine uygun ideolojik çerçeveyi ise post-modern tezlerden devşirme yoluna gitmiştir. Dolayısıyla, Kürt hareketinin yaşadığı dönüşümü Türkiye devrimci hareketinin ideolojik ve politik güçsüzlüğünden ve Marksizmin dünya ölçeğinde hegemonik pozisyonunu yitirmesi olgusundan soyutlayarak analiz etmek tarihsel materyalizmle bağdaşmaz bir tutum olacaktır. Küba devrimi hangi nedenle Marksizme yönelmişse, Kürt Özgürlük Hareketi de aynı nedenden ötürü Marksizmden uzaklaşmıştır. İçinde bulunan konjonktürün verili koşulları Kürt hareketini bir noktadan diğer bir noktaya sürüklemiştir. Marksizm kuşku-

suz Kürt Özgürlük Hareketi'nin dillendiricisi olduğu postmodern tezlere yedeklenmek durumunda değildir. Bu tezlere karşı eleştirel bir tutum takınması ve mesafeli durması devrimci hareket açısından meşru ve gereklidir. Ancak bu meşruiyetin kullanılması- nın sınırlarını da Türkiye devrimci hareketinin kendi konjonktürü belirler. Durum bir analogi yaparak şöyle izah edilebilir: Bir iskambil oyunu masasında, Kürt hareketi çok sayıda karşı-devrimci aktörün karşısında ölümüne oynanan bir oyunda oyuncu durumdadır. Bu oyunda kaybedilen her elin bedeli oyuncular açısından çok büyüktür. Türkiye devrimci hareketi ise sahip olabildiği güç ile bu masaya oturma durumunun çok gerisindedir. Yani oyunu oynamamakta yalnızca seyretmektedir. Seyirci olarak üstlendiği risk ise Kürt Özgürlük Hareketi'ninkiyle kıyaslandığında yok denecek kadar azdır. Böyle eşitsiz bir durumdayken, seyircinin oyuncuya yönelik yapacağı eleştirinin oyuncunun stratejisindeki dönüştürücü gücü son derece sınırlı olmaktadır. Türkiye devrimci hareketinin, Kürt Özgürlük Hareketi ile ilişkisini ve mesafesini tayin ederken bu pozisyon farklılığının bilincinde olması gerekir. Ne zaman ki, seyircilikten oyuncu olma pozisyonuna geçer, Türkiye devrimci hareketinin eleştirileri o zaman dönüştürücü bir kapasiteye ulaşır. Bu pozisyona ulaşana kadar, Türkiye devrimci hareketinin, karşı-devrimci güçler karşısında varlık-yokluk mücadelesi veren Kürt Özgürlük Hareketi ile ideolojik düzeyde değil ama fiziki-pratik düzeyde yan yana davranabilmeye uygun bir mesafe tayin etmesi, gelecekte söz konusu hareket üzerindeki dönüştürücülük kapasitesini belirleyecek bir etmen olarak önem kazanmaktadır. Tam da bu nedenden ötürü Kürt Özgürlük Hareketi'yle ilişkileri omuz mesafesinde yürütmek gerekmektedir. Yine aynı nedenden ötürü Kürt Özgürlük Hareketi'yle ilişkiyi imkansızlaştıran Misak-ı Milli'ci yaklaşımlardan kopuşmak gerekmektedir. Bu kopuşu gerçekleştirmiş olmak, Türkiye'de Marksist olmanın en önemli politik kriterlerinden birisi olarak öne çıkmaktadır. Aşağıda yenilenmecî sol çerçevesinde sayacağımız hareketleri belirlemeye çalışırken bu bahisteki tutumlarını da göz önünde bulundurduğumuzu belirtelim.

Marksist hareket içinde devrimci bir yenilenme arayışında ve somut çabası içindeki yapılar olarak öncelikle ESP, SODAP ve

SDP'yi sayabiliriz. Her üç yapı da konjonktür değişikliklerini veri alarak, özellikle örgütsel çerçevelerini yeniledikleri ve politik araçlarını çeşitlendirdiklerini gözlemlemekteyiz. ESP daha çok konjonktürel gündem değişikliklerine göre söylemlerini, araçlarını ve politikalarını şekillendirirken, SODAP ise 1996 yılında kamuoyuna deklare ettiği ideolojik-politik eksen ve politik strateji doğrultusunda yeni araçlara ve yeni çalışma başlıklarına yönelmektedir. Gerek ESP, gerekse de SODAP Kürt Hareketi'yle aralarındaki köprüyü atmamaya özen göstermektedirler. ÖDP deneyiminin kimi olumsuz tahribatlarını bünyesinde barındıran SDP ise gerek ESP ve SODAP'la gerekse de Kürt Hareketi'yle omuz mesafesinde durarak hem devrimci dönüşüme açık bir pozisyon elde etmekte hem de devrimci hareket içinde politik olarak söz sahibi bir yapı olma özelliğini kazanmaktadır. Her üç yapı da, dile getirme biçimleri ve atfettikleri önem farklı olmakla bir harmanlanma perspektifine sahip olduklarını en azından pratikleriyle göstermektedir. Bu üç hareket dışında, eski ideolojik-politik çerçevesini gözden geçirmek suretiyle yeniden kurmak ilerleyen Barikat'ın, Toplumsal Özgürlük'ün, Bilinç ve Eylem'in, Maya'nın, SEH'in ve Fabrika'nın da değişen başlıklarda ve değişen vurgularla yenilenmeci bir pratiğe yöneldikleri pekala söylenebilir.

Kuşkusuz, tüm bu öznelerin sahip oldukları devrimci pratik anlayışlarıyla veya ideolojik kalkış noktalarıyla aynı düzlemde değerlendirmek oldukça indirgemeci bir tutum olacaktır. Sayılan ekiplerin hepsini aynı oranda devrimci veya aynı oranda yenilenmeci görmediğimizi peşinen belirtelim. Ne var ki, hemen hepsi değişen oranlarda tikanıklık tespiti yapan bu öznelerin politik, ideolojik ve pratik üretimlerinin sonuçları, birlikte veya ayrı ayrı yaşanabilecek devrimci yenilenme süreçlerinin örülmesinde belirleyici olacakmış gibi görünmektedir. Bu sürecin seyrinin yönünü ise ideolojik-politik yenilenme sürecinde kat edilen mesafenin yanı sıra politik savaşımда kazanılacak yeni mevziler tayin edecektir.

ESP özellikle ikinci bahiste en fazla güce sahip yapı olarak öne çıkmaktadır. Ne var ki, sahip olduğu görece avantaj, ESP'yi özellikle Marksizmin teorik-politik ve pratik düzlemlerde yaşadığı krizi tespit etmek ve bu çerçevede yeni açılımlar yapmak konusun-

da çekingen kılmaktadır. ESP, geçmiş dönemdeki ideolojik-politik çerçevesinde köklü dönüşümler yapmazken, kimi yeni örgütsel açılımlar yapabilmekte ve kimi yeni ideolojik söylemleri öne çıkarabilmektedir.

SODAP, Marksizmin krizi konusunda daha cesur sorular sormakta ve bu sorulara yanıtlar ararken daha fazla yaratıcı davranabilmektedir. SDP'nin durumu ise ESP ve SODAP'inkinden nitelik olarak farklıdır. SDP'nin ve SDP içinde ana eğilim olan Kurtuluş'un örgütsel yapısı diğer iki yapılanmaya göre daha az biçimlenmiş ve daha az oluşmuş durumdadır. Bu zayıflık hali, devlete karşı devrimci eylem konusunda SDP'yi SODAP karşısında kısmen, ESP karşısında ise mutlak olarak daha geri bir pozisyonda tutsa da, diğer yandan harmanlanma fikriyatına daha yakın ve yenilenmeci perspektiflere açık kılmaktadır. ESP ve SODAP'tan farklı olarak Kürt hareketiyle yıllar içinde kurmuş olduğu yakın ve güçlü ilişki biçimi ise SDP'ye göz ardı edilemeyecek bir avantaj sağlamaktadır.

Bu düzlemde politik ve örgütsel gücü daha zayıf olmakla beraber Barikat'ın "devrimci yenilenme" başlığıyla gerçekleştirdiği ideolojik, politik ve örgütsel hazırlık süreci dikkat çekici olmakla birlikte, bu yenilenmenin bir harmanlanma perspektifine mi yoksa bir iç konsolidasyon hedefine mi dayandığı şimdilik çok net anlaşılamamaktadır. Toplumsal Özgürlük Platformu, Bilinç ve Eylem, Maya ve Sosyalist Emek Hareketi çevrelerinin ise, her birinin yükledikleri anlamlar farklı olsa da harmanlanma arayışında daha ısrarlı bir pratik yürüttükleri gözlemlenmektedir. Fabrika'nın aranırları ise daha çok ideolojik çerçeve yenilenmesi ekseninde gelişmektedir. Söz konusu çevrenin, özellikle özgül ve batıcı olmayan bir tarih yazımına dönük çabaları ve bu çabalarla uyumlu olarak geliştirmeye çalıştıkları ideolojik çerçeve eleştirilecek yönleri olmakla beraber dikkat çekicidir. Not etmek gerekir ki, bu paragrafta sayılan yapıları, devrimci politik düzlemin oluşturunusu temel aktörler olarak değil, daha çok ideolojik gruplar olarak tanımlamak doğru olacaktır. Öyle olduğu için, ESP, SODAP ve SDP arasından en azından iki tanesinin içinde olmaksızın gerçekleşecek bir harmanlanma sürecinin politik çıktıların sınırlı olacağını söyleyebiliriz. Yine bu üç yapı içinde SDP'nin, çoğulculuğa

izin veren iç yapısı ve birliğe öncelik veren hattı nedeniyle daha fazla rol alması beklenmelidir. Keza SODAP'ın da gerek birlik başlığında gerekse de ideolojik-politik yenilenme başlığında daha aktif bir tutum geliştirmeye yöneldiği gözlemlenmektedir. ESP'nin gündeminde ise bugün için harmanlanma sürecine öncülük etmek bulunmamaktadır. Ancak, buna karşın ESP'nin de gerçekleştirebilecek bir harmanlanma sürecine duyarsız kalmayacağı beklenmelidir.

Kuşkusuz, harmanlanma yalnızca yasal platforma dair veya yasal partileşmeye dönük bir önerme olarak kavranmamalıdır. Mücadelenin her düzlemine ait pratik ve örgütsel bir cepheleşmeyi ve aynı zamanda da teorik, ideolojik ve politik başlıklara ilişkin karşılıklı etkileşimin sürekliliğini sağlayacak çok çeşitli formlar inşa edilebilir. Bu çerçevede, Bedreddini Hareket için form değil içerik ve işlev önem taşımaktadır. Keza harmanlanma, birleşme olduğu kadar aynı zamanda bir ayrışma süreci olarak da anlaşılmalıdır. Yenilenmeci özneler arasında devrimcilik/reformculuk ayrımının olası bir harmanlanma sürecinde ayrım çizgisi oluşturması kuvvetle muhtemeldir.

Benzeri harmanlanma süreçleri geçmiş sosyalizm deneyimlerinin bir muhasebesini yapmayı ilk elden akla getirmektedir. Gerçekten de sosyalizm, 19. yüzyılda gücünü yaşanmamış bir proje olmasından, 20. yüzyılda ise yaşanmakta olan bir proje olmasından alıyordu. 21. yüzyıla geldiğimizde ise sosyalizm deneyimlerinin başarısızlıkla sonuçlanmış olması sosyalizm projesinin Marksistlere güç değil güçsüzlük getirmesine yol açmaktadır. Bu çerçevede, ne 20. Kongre'den sonra revizyonizmin iktidara gelmesine, ne de Lenin sonrasında Stalin'in başa geçmesiyle uyguladığı politikaların zaafı olmasına vurgu yapan ideolojik açıklamalar bugünün konjonktüründe yeterli olmaktadır. Ha keza, başarısızlığı "Sosyalist Demokrasi" eksikliğine veya "Özgürlük" eksikliğine bağlayan açıklamaların da yeterince güçlü olmadığını görmemiz gerekiyor. Bugünden yapılan "sosyalist demokrasi" veya "özgürlükçü sosyalizm" gibi ideolojik vurguların, söz konusu sosyalizm deneyimlerinin çözülüşünün bilimsel nitelikli bir açıklamasına dayanmadıkları için fazlasıyla havada kaldığının ve inandırıcı olmadığının görülmesi gerekiyor. Dolayısıyla, sosyalizm dene-

yimlerinin (özellikle de SSCB'nin) başarısızlığının tarihsel materyalizm çerçevesinde bilimsel bir açıklamaya kavuşturulması gerekmektedir. Ancak bu yapıldıktan sonra sosyalizmin yenilgisine dair tarafımıza yöneltilen saldırıları savuşturmayı başarabilmemiz mümkün olabilir. Ancak şunu da not etmemiz gerekiyor: Geçmişe dair bilimsel açıklamaları olan Marksistler kahin olmadıkları ve tam tersine materyalist oldukları için gelecek toplum projesiyle ilgili "ütopyacı" ve "hayalci" bir konuma düşmekten her daim kaçınmalıdırlar. Çünkü sonuçta, yaşanacak sosyalizm deneyiminin nasıl bir şey olacağı, siyasal devrimin içinde gerçekleştiği anda söz konusu ülkenin ekonomik yapısının gelişmişlik düzeyinin yanı sıra tarihsel olarak biçimlenmiş toplumsal dinamiklerinin, çelişkilerinin ve ideolojilerinin belirlemesinde gerçekleşecektir. Olası bir harmanlanma sürecinde gündeme gelecek ve tartışılacak olan bu bahisin, en öncelikli konu başlığı olarak ele alınması ise doğru olmayacaktır. Bedreddini Hareket, pratik-politika alanı söz konusu olduğunda "nasıl bir sosyalizm?" sorusu yerine "hangi ideolojik-politik eksen?" sorusunun yanıtı üzerine bina olacak bir harmanlanma sürecinin daha uygun ve ilerletici olacağını öngörmektedir.

Bu çerçevede, Bedreddini Hareket, çok yönlü bir yenilenme faaliyetini, yenilenmeci karaktere sahip Marksist öznelere bir harmanlanma sürecini örme perspektifine uygun biçimde yürütmeyi önüne koymaktadır. Bedreddini Hareket;

Teorik düzlemde, modernist ve postmodernist ideolojiler karşısında Marksist teoriyi güçlendirmek suretiyle Marksizmin krizinin teorik alandan çözümüne katkı sunmak üzere bugüne kadar sistemli ve etkin bir çaba içinde bulunan Teori ve Politika çevresiyle karşılıklı etkileşim içinde bulunmayı,

Örgütsel politik düzlemde, bir yandan devlet karşısında devrimci cephenin örülmesi çabasına güç vermek, diğer yandan da yeni proleter kesimler içinde yeni örgütsel mevzilerin yaratılması sürecini daha etkin biçimde gerçekleştirmek ve aynı zamanda da devrimci ekseninde bir yenilenme ve harmanlanma sürecine müdahil olabilmek amacıyla; şu an için yenilenmeci sol içinde, farklı eğilimlere bağımsızlığını koruyarak birarada varolma şansını sağlayan tek oluşum olan SDP içinde siyasi faaliyet yürütmeyi,

İdeolojik-politik düzlemde ise; Türkiye proleterleri ve ezilenlerinin anlamlar dünyasını veri almak suretiyle, otantik karakterde devrimci bir ideolojik-politik çerçeveyi tesis etmek üzere, bu kitapçıkta kimi kalkış noktalarına değinilen yaklaşımları geliştirmeyi ve yetkinleştirmeyi dönemsel taktiksel hedefleri olarak belirlemiştir.

Bu sayılan dönemsel taktiklerin tamamı mevcut konjonktürde devrimci ekseninde partileşme ana hedefine bağlanmaktadır. Teorik düzlemde ortaya konacak üretimlerin, kelimenin geniş anlamıyla bir partileşme sürecinin politik olanaklarını doğuracağı öngörülürken, örgütsel ve ideolojik politik düzlemlerde atılacak adımların ve geliştirilecek maddi gerçekliğe uygun pratik deneyimlerin ise kelimenin dar anlamıyla Marksist öznelerin partileşmesi sürecine şeklini vereceği öngörülmektedir. Gerek Bedreddini Hareket'in bağımsız varoluşu gerekse de kendisi dışındaki kimi öznelerle birlikte hareket etmeyi öne alan tutumu, geniş ve dar anlamlarıyla inşası için çalışılacak bir partileşme sürecine bağlı olarak taktiksel düzeyde anlam kazanmaktadır. Stratejik olan devrim için partileşmedir. Atılan taktiksel adımların stratejik hedefe doğru götürmediği tespit edildiği anda, yeni taktiksel adımların eskileriyle ikame edilmesi gerekir. Bedreddini Hareket de bu kitapçıkta ortaya koyduğu kimi önermelere konjonktürel taktiksel açılım olmaktan öte bir anlam biçmemektedir. Devrimci varoluşun sürekliliğinin başkaca da bir garantisi bulunmamaktadır.

Sonuç Olarak

Dünyada ve Türkiye'de önceki döneme ait tüm statükoların tek tek ortadan kalktığı bir konjonktürde, Bedreddini Hareket olarak varlığımızı ve varlığımıza temel teşkil eden açılımları bu kitapçıkla deklare ediyoruz. Anakronik ve yetersiz olandan teorik, ideolojik ve pratik bir kopuşu gerçekleştirmek ve takiben de bir yenilenme sürecini örmek konusundaki niyetimiz, bu deklarasyonla birlikte bizleri Türkiye proletaryasına ve ezilenlerine karşı taahhüt altında bırakıyor. Bu büyük taahhüdün altına, ne denli zorlu olduğunu bildiğimiz halde canı gönülden isteyerek giriyoruz.

Canı gönülden istiyoruz, çünkü devrimi yaşamayı çok istiyoruz. Devrime giden yolda etkin bir özne olmak istiyoruz. Devrime gi-

den yolda etkin özne olmanın yolunun ise bugünden devrimci olmak, devrimcilik yapmak olduğunu biliyoruz.

Devrimciliği hakıyla yapmak istiyoruz. Soyut gerçeğe dair bilgilerden örülü devrim ütopyalarıyla yaşayanlar bizden uzak olsun... Biz, proleterlerin ve ezilenlerin acılarıyla, nefretlerle, cehaletle yüklü; tatsız ve yoksul dünyalarıyla zenginleşen bir devrimcilikten yanayız.. Yönetenlerin aşağılık çıkarlarına, iktidar ilişkilerine çomak sokan ve devletin en ağır fiziki saldırılarından güçlenerek çıkan bir devrimcilik bizim taraf olduğumuz...

Yaşam içinde tutum alırken, düşünceleri ve inançları değil maddi yaşam koşullarını ve eylemi esas alan bir devrimciliği kastediyoruz. Bu nedenle, Amerikan işgaline direnen Şii ve Sünni halk milislerini de, Nepal dağlarında kurtarılmış bölgeler elde eden Maocu gerillaları da, Chavez için karşı devrimcilerle sokak çatışmasına girerek Amerikan komplosuna karşı duran Venezüellalı proleter kent yoksullarını da, Kürdistan dağlarında özgürlük ateşi ile yanıp tutuşan gerillaları aynı ölçüde "bizden" hissediyoruz.

Yalnızca eyleme yol açabilen, ezilenlerin, sömürülenlerin eylemine olanak sağlayan düşüncenin ve inancın devrimci kabul edilmesi gerektiğini savunuyoruz. Verili konjonktürde, Türkiye'nin proleterlerini ve ezilenlerini eyleme sevk edebilme kapasitesine bir ideolojik çerçeveye sahip olmayı, işte bu yüzden devrimciliğin önemli bir gereği olarak görüyoruz. Çünkü Şeyh Bedreddin'in işaret ettiği gibi, devrimci bir ideolojinin ancak "insanlara bilmedikleri şeyleri bildikleri kavramlarla anlatmayı" esas almak suretiyle oluşturulduğu taktirde yaşama kök salabileceğine inanıyoruz.

Diğer yandan, dünyanın çeşitli bölgelerinde yükselmekte olan devrimci pratikleri eylem düzeyinde "bizden" hissetsek de, bu pratiklerin Marksizme referans yapmamalarının ve sömürü ilişkilerine son verecek bir politik programa bağlanmıyor oluşlarının sıkıntısını elbette ki duyuyoruz. Bu durumun, Marksizmin teorik-felsefi planda global düzeyde konum yitirmesiyle doğrudan ilgili olduğunu tespit ediyoruz. İşte bu yüzden, teorik alanda üretim faaliyetine girmeyi ve Marksizme teorik düzeyde üstünlük kazandırmayı, en az gündelik politik faaliyet kadar gerekli buluyoruz.

Marksizmin teorik, ideolojik ve politik pratik alanlarda içinde bulunduğu kriz durumunun ancak bu üç farklı pratik alanında verilecek mücadelelerin sonucunda alt edilebileceği kanaatindeyiz. Üç alan içinde herhangi birisinin bir diğeri öncelediği düşüncesine katılmıyoruz. Yani “devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz” ifadesinin “devrimci teori ve devrimci pratik olmadan zafere ulaşılmaz” şeklinde yeniden formüle edilmesi gerektiğini öne sürüyoruz. Ama en çok “devrim için savaşmaya sosyalist denmez” ifadesini seviyoruz. Devrimci ideolojiyi, devrimci pratiği verili konjonktürde daha fazla olanaklı ve etkin kılacak güçlendirici bir etmen olarak görüyoruz. Marksizmin teorik düzeyde güçlendirilmesi, otantik devrimci bir ideolojik çerçevenin oluşturulması ve mevcut iktidar ilişkileri ile toplumsal güçleri esas alan bir devrimci politik pratiğin uygulanması; sınıfsal ekseninde vücut bulacak etkin, büyüyen ve aynı zamanda toplumsal düzeyde izdüşüme sahip bir partileşme sürecini mümkün kılacaktır.

Marksist bir politik özne olarak devrimci olacağımızın, devrimci pratik yapacağımızın sözünü veriyoruz. Devrimci-yaratıcı irademize ve kararlılığımıza duyduğumuz güvenin yanı sıra değişmekte olan dünya-tarihsel konjonktür bu sözü vermemizi kolaylaştırıyor. Öyle ki, her geçen gün, dünyanın bir yerinde yeni bir devrimci pratik filizleniyor. İşte bu, devrimler döneminin yeniden açılacağına dair umudumuzu artırıyor. Geriye bu umudu gerçeğe dönüştürmek üzere eylemek kalıyor: Devrimci teori için eylemek; devrimci politika için eylemek; devrim için eylemek...

DEVİRİMCİ YENİLENME YOLUNDA

Bedreddini Hareket

Sosyalizm deneyimlerinin çökmesi, kapitalist toplumsal formasyonda yaşanan değişimler ve bunlara paralel olarak post-modern ideolojilerin etkinliğini artırması gibi faktörler yeryüzündeki istisnasız her Marksisti, teorik, politik ve pratik boyutları olan bir sorun yumağını çözmeye göreviyle karşı karşıya bırakıyor.

Krizin sol hareket içindeki yansıması ise ulusalcı-ilerlemeci veya kozmopolit-postmodernist ideolojilerin etkinlik kazanması olarak açığa çıkıyor. Bu akımların dışında kalan Marksizm cephesinin birçok bileşeni ise "anakronik" nitelikli ideolojik-politik-örgütsel çerçevelere sıkı sıkıya sarılmanın ötesine geçemiyor.

Bedreddini Hareket, yola çıkış gerekçesini tam da bu gerçeklikten alıyor. Mevcut konjonktürde, başarının, bilinen yolları izlemek yerine yeni yollar açmak suretiyle geleceğini öngören Bedreddini Hareket, bu yönde sürekli çubuk bükme çabası içinde olmayı önüne koyuyor.

Dünyanın çeşitli bölgelerinde yeni devrimci pratiklerin filizlenmesi ve devrimler döneminin yeniden açılacağına dair alametlerin iyice belirginleşmesi Bedreddini Hareket'i hedeflerine kilitlenmek konusunda daha istekli ve azimli kılıyor.

Teorik alanda yenilenmeyi, ideolojik düzeyde yerelleşmeyi, örgütsel düzlemde harmanlanmayı ve pratikte ise adlı adınca devrimcileşmeyi temel hedefleri olarak benimseyen Bedreddini Hareket, tüm faaliyetlerini Türkiye'nin işçilerinin, emekçilerinin ve ezilenlerinin devrim partisinin yaratılması temel perspektifine bağlıyor.